

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

37.41 H
20
nr 20

8

ARBEJDER HØJSKOLEN

JUNI 1941

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

ARBEJDERHØJSKOLEN

ELEVSKRIFT

FOR ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE OG
ROSKILDE HØJSKOLE

NR. 20
JUNI 1941

UDGIVET AF
ELEVFORENINGERNE I SAMARBEJDE MED
ARBEJDERNES OPLYSNINGSFORBUND

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

~~3741~~ H
800
nr. 20

1947/1532

DANSK ANDELS TRYKKERI

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Klassefølelse og Nationalfølelse. Af <i>Poul Hansen</i>	5
Humor og Drøm. To Bøger af gamle Elever. Af <i>Ib Koch-Olsen</i>	11
Hvad er det danske? Af <i>Harald Engberg</i>	25
Sang og Musik paa Højskole. Af <i>Jens Lange</i>	31
Pontigny — et fransk Studiecentrum. Af <i>Erik Hauerslev</i>	38
Dansk Folkeoplysnings Samraad. Af <i>Chr. Christiansen</i>	43
Vor staar ungdommen i dag ... ? Af <i>Orla Bundgård Poulsen</i>	47
Højskoleelever ser paa Kunst	53
Hilsen fra Statsungdomslejren. Af <i>Marie og Michael Andersen</i>	57
Otto Jensen. Af <i>Jens Eriksen</i>	61
R. Brændeskov in Memoriam. Af <i>Oluf Bertolt</i>	64
Esbjerg Arbejderhøjskole 1940—41. Af Forstander <i>Poul Hansen</i>	68
Esbjerg Arbejderhøjskoles Elevforening	74
Roskilde Højskole 1940—41. Af Forstander <i>Hj. Gammelgaard</i>	79
Roskilde Højskoles Elevforening	93
Elevfortegnelse for Roskilde Højskole	96
Elevfortegnelse for Esbjerg Arbejderhøjskole	101

REDAKTION:

Oluf Bertolt, Chr. Christiansen, Hj. Gammelgaard,
Poul Hansen, Hans Holm, Vald. Jensen, Ib Kolbjørn og
Svend Anker Larsen.

KLASSEFØLELSE OG NATIONALFØLELSE

AF POUL HANSEN

For de fleste Mennesker er Ensomheden utaalelig. Som virkeligt Livsprincip hævdes den sikkert kun af Aander af Nietzsches Art og Format, der paa Grund af sjælden Intelligens og overlegen Aandsstyrke føler Afstanden mellem sig og alle andre som uoverstigelig. Tilværelsens øvrige Ensomme er det af mange Slags Tvang af ydre social eller indre sjælelig Art. Det normale Menneske er et Gruppevæsen, som Ensomheden i det lange Løb vil knække Halsen paa. Vi søger alle Fællesskabet og finder det under en eller flere af de Former, der i Øjeblikket føles at bære Nødvendigheden i sig.

En stor Digter som Henrik Ibsen hører sikkert kun i meget betinget Forstand til de store Ensomme. Under alle Omstændigheder gør den Ensomhedens Apostel, han har tegnet i Skuespillet »En Folkefjende« ikke nogen aldeles overbevisende Figur. Dr. Stockmanns højdramatiske Slutningsparadoks: »... den stærkeste Mand i Verden, det er han, der staar mest alene« er ikke en Dr. Stockmanns sidste Ord til Tilværelsen. I Øjeblikket, da baade Byens Myndigheder og Menigmand har vendt sig imod ham, har han blot ingen anden Udvej. I Stedet for at bukke under i Fortvivlelse, slaar han sig selv for Brystet og tror paa, at den Ensomme er den stærkeste. Dr. Stockmann er i Virkeligheden slet ikke ensom. Under selve den berømte Replik slaar Kone og Børn Kreds omkring ham, og hans begejstrede Ord om den Ensommes Styrke bliver af dem modtaget med varm Tilslutning. De fire danner en lille, men ogsaa en af de stærkeste og mest prøvede af alle sociale Grupper, — og af deres er Ensomheden i det mindste i Øjeblikket ganske lukket ude. Der hentede Dr. Stockmann sin Styrke som saa mange andre Stridsmænd baade før og efter ham. I Situationens Højdepunkt bestaar den lille norske Badeby i en vis Forstand kun af to Grupper: Den lille stockmannske Familie — og alle de andre, der har følt Lægens Afsløring af Byens sundhedsfarlige Badevand som en alvorlig Trusel mod deres Eksistens. Men Situationen er for dramatisk til at bære Bestandigheden i sig, og økonomisk Isolation er for uigennemførlig til, at det hele kan blive af længere Varighed. Med Familien som Staasted og psykisk Fæstning vil Dr. Stockmann snart fatte nyt Haab til den Menneskehed, han i Øjeblikket afskyr, men hvis Fællesskab han i det lange Løb er for meget Menneske til at kunne undvære.

Det normale Menneske er i udpræget Grad et socialt Væsen med et dybtgaaende Gruppeinstinkt, der danner Grundlag og Udgangspunkt for baade det økonomiske og det aandelige Liv, som netop kun kan komme til Udtryk og Udvikling gennem en Vekselvirkning mellem Enkeltpersoner.

Det sociale Instinkt fører Menneskene mange Steder hen. Overalt, hvor flere eller mange Mennesker har fælles Interesser, der trues eller vantrives, melder Gruppedannelsen sig. Interesserne mødes og udkrystalliseres i et fælles Program, en fælles Sag, hvis Hellighed vokser med Interessens livsvigtige Natur.

Det er let at finde Eksempler paa Gruppedannelser af ringe eller middelmaadig Format og Betydning. Hænder det i Byen, at en gammel Dame glemmer at lukke sit Vindue, før hun slipper sin Kanarieflugt ud i Stuen, og at den smutter ud i Tagrenden og Solen, samler der sig straks en interesseret Gruppe nedenfor paa Gaden. Interessen for Kanarieflugtens videre Skæbne vokser sig hurtigt levende, og tager Katten den, bliver Gruppen i et kort Øjeblik til en summende, ensrettet Hob, — for kort efter at opløses, baade fordi en Kanarieflugt selv med Livet som Indsats kun kan virke samlende paa Mennesker i meget kort Tid, og fordi den i dette Tilfælde nu er ude af Verden.

Mange Foreningsdannelser har det til fælles med Kanarieflugtens Gruppe, at Medlemmene kan være yderst forskellige paa meget væsentlige Punkter, men forenes af en enkelt Interesse for kortere eller længere Tid. De egentlige Foreninger vokser blot langsommere frem efterhaanden som mange Enkeltpersoners Interesser afklares og peger i samme Retning. Hvor der er Frihed til det, gør den urgamle Erfaring om Samarbejdets Værdi Resten. Gruppen bliver til omkring en fælles Idé, en fælles Ledelse, der virker samlende og ansporende. Efterhaanden som den løser det Problem, der har givet Aarsag til dens Dannelse, giver den Tryghed til sine Medlemmer. Gruppens Funktion skaber Historie og Symboler, der taler til Følelsen og virker som det Kit, der holder den sammen, indtil det Problem, der engang i Udspringet gav Stødet til Gruppens Dannelse, er udtynnet eller maaske løst.

De to største og mest betydningsfulde af alle Gruppedannelser: Klassen og Nationen, synes at være dannet paa en mere eller mindre stedsevarende Problemverden, der har krævet betingelsesløs Samling til nogen Tider og tilladt noget i Retning af Fortyndelse eller Afsvækkelse af Aand og Funktioner til andre. I trygge, fareløse, problemfattige Tider bliver de Grupper, der rummer Menneskelivets mere vitale Træk, svagere, og Fællesskabet dyrkes i mindre betydningsfulde Grupperes forholdsvise Petisser, medens farefulde, problemfyldte Tider igen maner til Samling paa de store Linier.

I vor Tid har Arbejderklassen været Klassefølelsens mest fremtrædende Repræsentant. I og for sig har den maaske ikke været mindre hos Borger og navnlig ikke hos Bonde, men medens den hos Arbejderen blev til Idé og Program, var den hos de andre ganske uteoretisk og levede et Liv næsten i Dølgmaal.

Arbejdernes Klassefølelse var materielt-økonomisk betonet og erstattede maaske

først og fremmest Ejendomsretten til private Livsgoder af Betydning. Borgerne og Bønderne havde deres haandgribelige Staasted i Tilværelsen i Jord og andre Produktionsmidler. Arbejdernes sociale og økonomiske Staasted, det, der gav dem et nødvendigt Mindstemaal af Sikkerhedsfølelse, var Klassen og den Magt, den efterhaanden skaffede sig over Samfundstilstanden og Livsgodemes Fordeling.

Den enkelte Arbejder var betydningsløs for Samfundshusholdningen og som Regel let at erstatte i den private Virksomhed. Som Individ var hans Mulighed for social Opstigning mikroskopisk sammenlignet med Chancen for en livslang Tilværelse som Lønarbejder paa det Eksistensminimum, der er det rendyrkede kapitalistiske Samfunds Arbejdervilkaar. De faa sociale Omposteringer paa Grund af Uduelighed og Degeneration paa Samfundspyramidens øverste Trin og friske Evner, Vovemod og fornøden Brutalitet hos den enkelte Mand længere nede kunde ikke komme til at betyde noget for Følelsen i de brede Masser. Deres Chance laa alene i at forbedre Kaarene for alle, der hvor de stod. Samlet var de Samfundsøkonomiens uundværlige Grundvold. Bevidstheden derom svejsede alle Lønarbejdere sammen i en vældig Bevægelse til Kaarenes Forbedring.

Arbejderen troede paa Samfundsomformningen først og fremmest fordi han var Bymand. Han drikker ikke Bevidstheden om evige Ting og urokkelige Naturkræfter ind med Modernmælken, saaledes som den konservative Bonde. Tværtimod er Byarbejderens Verden i det mindste tilsyneladende alene Menneskenes eget Værk. Gadernes og Husenes uendelige Rækker, den myldrende Trafik, Samfundsinstitutionerne er alt sammen tydeligt formet af Mennesker, — formet og omformet i den Fremskridtets Aand, der er gaaet alle Bymennesker i Blodet.

Lønarbejderne fik deres Klassepræg gennem deres Problemverdens internationale Ensartethed og den Tro paa Samfundsreformer, der groede paa Brostenene. Organisationernes Kamp skabte Klassens Historie, dens Heroer, dens indre Varme, dens Aand. Til Strejken knyttedes faste for andre delvis uforstaaelige Moralbegreber, Farveskalaen blev i det hele taget efterhaanden rigere og mere nuanceret. Arbejderklassen blev til som et Træk mod de Vilkaar, Liberalismens Samfund bød den enkelte Arbejder. Den byggede helt paa det andet store Livsprincip: Den gensidige Hjælp. Ved at betale et lille Kontingent til en fælles Kasse støttede man de syge, med Fagforeningernes Dannelse forlod man Passiviteten overfor Samfundstilstanden og gennemførte Forbedring efter Forbedring, og med Kooperationen gik man frem mod den aktive Omformning af selve den økonomiske Virksomhed efter de Samarbejds og Solidaritetens Principper, som klarere og klarere dannede Klassens Fysionomi.

I den amerikanske Forfatter, John Steinbecks, nyeste Bog paa Dansk: »Det ukuelige Sind«, indvender Dr. Burton mod Strejkelederen Mac, der fremhæver den

social Uretfærdighed og Profitsystemet som noget, der maa udryddes: »Se paa den fysiologiske Uretfærdighed Mac, det uretfærdige i Stivkrampe, Syfilis og Dysenteri ...« Mac svarer: »Det ene kommer fra Mennesker, det andet fra Bakterier.« Og da Doktoren senere følger til: »Naar Masse-Mennesket sætter sig i Bevægelse, laver det et Løsen: »Gud vil, at vi skal erobre det hellige Land«, eller det siger: »Vi kæmper for at sikre Verden for Demokratiet«, eller det siger: »Vi vil feje den sociale Uretfærdighed ud med Kommunismen«. Doktoren er en Skeptiker, for han følger til: »Maaske trænger Massen blot til at sætte sig i Bevægelse og bruger simpelthen disse Løsenere til at tilfredsstille Enkeltindividets Tankegang. Jeg siger, det kan forholde sig saadan, Mac«. »Nej, ikke med vores Sag«, svarer Mac. Han har det ukuelige Sind, en dybt rodfæstet Klassefølelse med Rødder i Barndommens Proletarkaar og gjort til noget urokkeligt og almengyldigt gennem Livet blandt lavtbetalte Frugtplukkere og andre Lønarbejdere. Det, der driver Mac og hans Titusinder af Fæller, er ikke i første Omgang Teori og logisk Tænkning som Doktorens, men Følelser, en alt beherskende Klassefølelse.

Men Lønarbejderne er ikke alene Klassemennesker, de er ogsaa Borgere i et nationalt Samfund. Ved Kaarenes Haardhed udskiller Industrisamfundet dem ganske vist fra de øvrige Borgere, gør dem til et Proletariat, der føler sig som udelukket og maa kæmpe for at vinde deres retmæssige Plads i Samfundet. Efterhaanden som dette sker, stiger Arbejdernes Følelse af at være Samfundsborgere, og de opnaar samtidig at paavirke det nationale Samfunds Udvikling med deres sociale Tankegang, — alt medens de søger at fastholde deres Klasses internationale Linie, der gaar paa tværs af alle nationale Grænser. Menneskehedens Fremtid ligger vel i at harmonere disse to Linier, men indtil nu har det jo ikke kunnet lade sig gøre. Arbejderne har derfor set sig draget i to Retninger, hvoraf den ene paa det nærmeste bevarede sin idealistiske Fjernhed, medens den anden blev mere og mere nærværende i den enkelte Arbejders Sind. Klassens Følelsesindehold var ganske vist stadig stærkt, laa øverst i Bevidstheden og hvilede paa et Fællesskab, der efterhaanden havde faaet historisk Dybde og derfor stor Bestandighed. Men ogsaa disse Ting var i Hovedsagen blevet til som Oplevelser indenfor det nationale Samfunds Grænser. Derfor blev Vækstbetingelserne den Vej større og større, medens den internationale Tanke ikke i væsentlig Grad lod sig udvikle ud over Teorieme, Symbolemes og Kongressernes Begynderstadium.

Tredivernes Autarki fremmede i høj Grad denne Udvikling, fordi det tvang de enkelte nationale Samfund ind i en økonomisk Kamp mod hverandre for en Eksistens, som ikke mindst danske Arbejdere nu i langt højere Grad end tidligere maatte føle sig som Part i. De havde ikke alene vundet en større og mere sikker Andel i den

fælles Økonomi, men tillige et ændret Følelsesindehold mere knyttet til Natur og Kultur, som ogsaa i voksende Grad var blevet en Del af deres Tilværelse. Betingelserne for en stærkere Binding til det nationale Fællesliv var derfor mange. Den nationale Gruppe er den dybest rodfæstede og den mest modstandsdygtige og bestandige af alle sociale Grupper. Den er blevet til gennem mange Aarhundreders Op og Ned og ved en uendelig Række af Generationers stadige Indgifte. Landets Natur og Vilkaar har dannet Sind og Væsen paa en særlig Maade, Modersmaalet har fæstnet det hele i særlige Udtryk og Klange, og efterhaanden som Folkeoplysningen satte flere og flere i Forbindelse med Fællesskabets Anliggender, Landets Historie og Litteratur, nærmedes alle aandeligt i højere Grad af samme Kilde.

Klassefølelsen havde imidlertid været i høj Grad produktiv og havde efterhaanden givet Arbejderne et Livsindhold, hvis virkelige Værdier de utvivlsomt vil tage med over i nye Forhold. Arbejdernes sociale Livssyn har sikkert ført til Misforstaaelser og praktiske Fejlgreb navnlig med Hensyn til Forstaaelsen af den menneskelige Psyke; men selve Grundsynspunktet er alligevel blevet til en væsentlig Bestanddel af Nutidens danske Kulturliv og maa komme til at staa som Arbejdernes særlige Bidrag til Fremtidens Udformning. Et virkeligt og holdbart nationalt Fællesskab kan heller ikke fundamenteres udenom en udpræget social Samfundsindstilling.

Bondens Bidrag vil ikke blive mindre vægtigt. Liberalismen er sikkert død for bestandig; men dens økonomisk-politiske Program har heller aldrig været Nerven i dansk Bondeliv. Nerven var det personlige Ansvar, som ikke først og fremmest er et politisk Begreb, men et menneskeligt Kvalitetskrav, der nødvendigvis maa findes i alle levedygtige Kultursamfund, — og hvis politiske Konsekvens er en Fremhæven af den enkeltes Forpligtelse overfor sig selv og Samfund, før der kan blive Tale om Samfundets Pligter overfor den enkelte. Af den Indstilling kan baade Beskyttelsesholdets og Sociallovens Grupper lære et og andet.

Den tyske Besættelse af Danmark maatte med eet Slag kalde paa den slumrende Nationalfølelse i alle Lag af Befolkningen. Tryghedsfølelsen havde i mange Aar været overordentlig dyb i næsten hele den danske Befolkning. Allerede da Estrup i 1880'erne kæmpede for sit omfattende Militærforslag, var Befolkningen imod, og Verdenskrigens Neutralitetsperiode fæstnede yderligere Troen paa Danmark som et fredeligt Reservat udenfor alle europæiske Forviklinger. Den nøgterne Ordning af det sønderjydske Spørgsmaal, hvor saa godt som hele den danske Befolkning stod bag ved en Sprog- og Sindelagsgrænse, der kunde føles retfærdig baade i Tyskland og herhjemme, og de følgende Aars forstaaende danske Mindretalspolitik maatte ogsaa styrke Troen paa, at kommende Opgør ikke vedkom os.

Besættelsen maatte derfor komme helt bag paa de fleste af os og de første Virk-

ninger faa Chockets Karakter. Naar dette blev overvundet uden større Malør, skyldtes det maaske, at Trygheden for Fremtiden ikke helt gik tabt og maaske navnlig, at saa godt som hele Folket evnede at vurdere ensartet nøgternt. De haarde Kendsgerninger var ikke til at komme udenom og vilde faa al Heroisme til at falde til Jorden. Graad og Klage var ogsaa unyttig og dertil uværdig. Den virkelige Fornødenhed var en indre Ligevægt, der hvilede paa Følelsen af det danske Folks uralde Selvstændighed, dets Værdi og Bestandighed som Folk, som selvstændig skabende Faktor i lige meget hvilket Europa, der maatte komme, — og paa en virkelig dyb Kærlighed til Fædrelandets centrale Værdier. Disse Kvaliteter viste sig at være tilstede hos de fleste baade paa Land og i By.

For Arbejderne var den aabenbare nationale Bekendelse noget nyt, men ogsaa noget ganske ægte, som naturligt banede sig Vej til Overfladen, da der var Brug for det. Havde dansk Nationalfølelse i det øvrige Folk været mere gevaldig, mere selvovervurderende, var det maaske ikke gaaet saa let. Men den har næsten lutter stiltfærdige, man kunde næsten sige blufærdige Klange og kan derfor opleves og medleves ogsaa af Arbejderne, der har lært at vurdere sagligt og har en afgjort Sky for det patetiske og overdrevne.

Maaske er de afgørende Træk i dansk Nationalfølelse, der i Dag paa saa naturlig en Maade forener hele det danske Folk fra Bonde til Arbejder og Borger, bedst givet i Grundtvigs skønne og stærke Sang: »Langt højere Bjerge saa vide paa Jord«, som sandfærdigt og mandigt begynder hvert Vers med en aaben Erkendelse af andre Folks Værdier, men slutter hvert Vers med en Bekendelse til Danmark, — og det sidste med de myndige og kloge Ord: »Og da har i Rigdom vi drevet det vidt, naar faa har for meget og færre for lidt.« Intet andet skrevet paa Dansk giver saa sandfærdigt og saa selvfølgelig det centrale i dansk Nationalfølelse, — og i dansk Livsfølelse i det hele taget.

HUMOR OG DRØM

TO BØGER AF GAMLE ELEVER . AF IB KOCH-OLSEN

Leve romantikken!

Hvorfor i himmelens navn skal vi plages med disse dystre og uhyggelige bøger? Social litteratur — æv!« En elev hvisler sin harme ud paa biblioteket. Jeg staar og lader ham rase ud. Han slaar ud med haanden som en feltherre, der sejrrikt trækker sine tropper tilbage. »Vi kan ikke udholde disse deprimerende bøger. Vi har nok af elendighed omkring os. Giv os ting, der løfter ungdommen — fylder den med livshaab og mod — — giv os den tabte drøm om mennesket tilbage!« Nu raaber han. Larmer. Arbejdsroen paa biblioteket er torpederet. Marx skælver paa sit søm. Og inden længe er vi en stor flok, der enes i en hyldest til romantikken. Der bliver ikke udbragt noget leve for Oehlenschläger. Det er ikke ham, der interesserer. Selvom vi godt kan li' Aladdin og Guldhornene. Men af flokkens forvirrede og rødhovede diskussion udkrystalliserer den mening sig, at den ny tids romantik maa bygge paa virkeligheden først og fremmest. Derpaa sniger man sig hver til sin læsning — — Kjeld Abell, Browning, Kaj Munck, Karl Marx, Capek, Wells, Frode Kristensen, John Steinbeck, Den sorte Maske — — — —

Selv er jeg bevæbnet med en roman og en digtsamling, begge skrevet af gamle Roskildeelever. Og det er dem vi nu skal sludre lidt om. Baade Eigil Jensen og Halfdan Rasmussen er unge arbejdere, der har lært livets haardhed at kende, særlig arbejdsløsheden. Paa forhaand vilde en og anden maaske vente, at her fik man tunge bøger i mørke farver, nye bidrag til den triste litteratur. Man maa tro om igen. Tag hellere fat paa begge bøger inden læsningen af denne artikel. De fortjener begge to at blive læst med friske øjne, med en appetit, der nok skal skærpe sig selv under læsningen.

Ofte viste der sig i en stor del af den første litteratur af arbejdere manglende kunstneriske evner. Og motivvalg og stof maatte blive graat i graat, fordi litteraturen var ammunition i en strid, hvor proletaren skulde gøres til medborger. I dag er arbejderen i mange tilfælde, i hvert fald i højere grad, medlem af samfundet, og kaarene er for mange bedre betydeligt i den sidste menneskealder. Derigennem skulde der da ogsaa være større muligheder for, at arbejderen ogsaa viste sig paa parnasset paa lige fod med Danmarks øvrige digtere. Det er ikke sket i særlig høj grad, mærke-

---

Eigil Jensen: Hør, var der ikke en, som lo? Roman. 1940.

Halfdan Rasmussen: Soldat eller menneske. Digte. 1941.

Ib Andersen.

Stranden.

ligt nok. Paa højskolen møder man som dansklærer ofte en knitrende stilistisk evne hos mange unge arbejdere. Den maa da engang blive brugt, blive udnyttet.

I de nyeste digterværker møder man en lys tone, der falder sammen med den nye romantiks orkesterbrus, men den viser sig alligevel med sin egen klang. Ude i verden og herhjemme har vi allerede mødt fortidsskildringerne, soldaterromantikken, staaalromantikken og heltebegejstringen. Tænk fx. paa Thit Jensen, Ashihei Hino (Under Solbanneret), Kjeld Abell og Kaj Munk. Men den virkelighed, som de s. k. sociale romaner og realismen erobrede, er ofte grundlaget for det nye. Al god kunst er jo social, samfundsbetonet, samfundsbestemt. Og i dag i særlig grad, fordi vi bedre kender samfundets problemer, der har rejst sig med saa stor væld for os. Den beskedne skoles lille, graa lærerinde, Anna Sophie Hedvig, og arbejderen, politikeren og den jævne mand er heltene i den nye tids dramaer. Selvom der ogsaa trives megen forloren fortidsbegejstring i litteraturen.

Og nu møder vi da her to bøger, der er godt formede. Begge forfatterne har afgjort evner og haandelag for faget. Det er det mest overraskende, for man er saa sandelig ikke forvænt med velskrevne bøger — og navnlig ikke velskrevne vers. Begges Stof er nutiden. Eigil Jensen skildrer en ung arbejdsløs, hans forhold til mennesker og hans personlige udvikling. Hafdan Rasmussen skildrer ogsaa menneskelig virkelighed. Mange mennesker og stemninger digter han om — men først og fremmest er det den unge mand af idag, ungdommen, arbejdsløsheden. Mest overraskende er det, at begge søger ud over virkeligheden. Hver paa sin maade.

Slentremennesket.

Lad os først se paa Eigil Jensens roman med den mærkelige titel: Hør, var der ikke en, som lo. Bogens unge arbejdsløse lever i et umøbleret værelse i et baghus, hvor han ikke ejer mange ting. Han gaar til kontrol, drikker kaffe hos sin nabo, leger sprællemænd for en lille dreng for at faa ham til at holde op med at skriige midt om natten, eller gaar tur paa kirkegaarden. Undertiden har han et par smaa-tjanser. En tid staar han saa ofte og regelmæssigt i en fabriksport for at faa virkeligt arbejde, at de andre arbejdere tror, han er portner. Han fordriver tiden med at stoppe hullerne i sit loft med magasiner, eller han spejder efter snevejr, der betyder snekastning. Han faar socialhjælp og spiser vandgrød i »Samaritanen«. Efter besøget dær møder han en dag en mand, han kalder for Vægtløfteren. Fyren giver kaffe paa en kaffebar og vækker hans lyst til læsning og biblioteksbesøg. Det bliver den store oplevelse, der aabner for en helt ny verden, der faar ham til at længes væk fra naboernes evige kævl og smaatier og bagatellerier. Efter en strid med en fuld mand raserer han sit hummer. Og er lige ved at gi fa'n i det hele. Men saa

dukker Elisabeth op. Hun bliver den anden store oplevelse, men den ender brat, da han frygteligt opdager, at hun bedrager ham — — hendes kæreste, en sømand, er vendt hjem. Ulykkelig cykler han væk fra storbyen — vil ud i verden, men bliver vist tilbage fra grænsen, da han ikke har penge nok til at faa indrejsetilladelse til Tyskland. Efter et besværligt vagabondliv ankommer han igen til byen — helt langt nede i elendighed og bundløshed. Da møder han den leende pige, Ironika, som han forener sig med, og bogen slutter med, at de sammen drager ud paa landevejene. Handlingen foregaar i baghuset 14 B, blandt bekendte fra socialkontoret og hos landevejenes farende folk. I omgivelser »hvor man bander i glæde og bander i sorg, hvor mændene naar de fortæller om deres piger, i stedet for at tale blomstersprog, bander, saa man er lige ved at faa taarer i øjnene af lutter rørelse.« Udførligst skildret er baghuset, hvor den drikkende Sivertsen bor med kone og barn, hvor gamle Ella sludrer med hele sin familje, der bestaar af kakkelovnen, katten, urtepotterne. Oppe paa kvistværlet lever den unge mand selv. Ved siden af ham pusler og sysler Nuslemennesket i rokkestolsstemning, flyttende om paa sine nipsgenstande og hængende om en efeu og gardinerne. Den tredje kvistbeboer er Vægtløftermennesket, der bevæger sig som en vægtløfter med padlende arme og har den særhed, at han kiger paa sin krop og ser sig i nakken, naar han taler med nogen. Han læser meget paa biblioteket, siger han, og afventer revolutionen, mens han dygtiggør sig.

Tydeligst tegnet er naturligvis fortælleren, hovedpersonen selv. Han er tidligere arbejdsdreng paa et baadebyggeri, men nu sidder han uden arbejde som ejer af en barbermaskine og en shagpipe. Han er en mærkelig og fantasifuld fyr, der diskuterer med sin kakkelovn og tyranniserer sin brødhumpel. Og han er saa følsom, at han indregistrerer alle husets lyde og næsten kan høre blodet sile i aarerne. Sin arbejdsløshedsperiode daser og slentrer han hen. Men da han begynder paa læsning og bøger, ændres tilværelsen for ham. Personerne *lever* paa hans kvistværelse. »De stod pludselig inde hos mig om natterne dampet frem fra tapetet, og i skæret fra min petroleumslampe begyndte de saa at hade, skribe, elske og slaa hinanden ihjel. Selvom saa gløderne fra min pipe faldt ud og brændte hul i min jakke, eller jeg lukkede bogen i, saa fortsatte de ganske uinteresseret med deres falbelader, uden hensyn til om de stod i bogen eller ej.«

Han er ikke noget handlingsmenneske, men en kvap efter sin egen opfattelse, en kæmpekvap, der slentrer og tuldre gennem tilværelsen. Man kunde fristes til at kalde ham Slentremennesket i forfatterens egen stil. Han bevæges af glæde og traller, naar der er udsigt til snevejr, naar han inviteres paa kaffe eller naar han blot kommer til at tænke paa, at det bliver sommer engang. Efterhaanden faar han gennem bøgerne lyst til en ny og anden verden. Han faar lede ved smaatterier og irritationer,

som de fleste folk lever i til daglig. Saa bliver kærlighedsforholdet til Elisabeth den himmelske glæde for ham. Han ser hende som det mest vidunderlige i verden. Hendes haar er en kornmark, hendes flagrende øjne er vidunderlige. Hver stund med hende er lykken. Men efter hendes svig falder der skæl fra hans øjne. Og han ser hendes skabagtighed og forpylrethed, hendes sande sind. Hans illusioner pilles efterhaanden ud af ham, særlig langt nede er han efter sit forgæves forsøg paa en udenlandsfart. Han er da ribbet for drømmerier. Kvinden var troløs, og bøgernes verden havde vist ham et andet billede af verden end det virkelige. Efter mødet med Ironika ler han ad alt og slentrer tiden væk — ud ad livets veje. Hans oplevelser var blot — bagateller!

Bogen er skam godt skrevet.

Alt dette lyder maaske ikke særlig originalt. Motivet har ogsaa fristet andre. Men det afgørende, som viser, at Eigil Jensen har talent, er hans kunstneriske udtryksform. Bogen er bygget op i fortællende jeg-form, farligt fordi det er brugt saa tit og let virker kedeligt. Men her er det lykkedes. Fortælleren er selv med under nedskrivningen, kommer frem med sine tilskyndelser, sine overvejelser. Han pusler paa sit papir og spidser blyant og snakker med, filosoferer.

Kompositionen er dog ikke lykkedes til fulde. Forfatteren opgiver i bogens sidste del at lade fortælleren snakke med. Hans slutning med Ironikas pludselige tilsynkomst virker anstrengt, næsten paaklistret, søgt. Man har det indtryk, at han ikke har vidst, hvordan han skulde slutte. Denne uvished og usikkerhed hænger sammen med spørgsmaalet om bogens ide, som vi straks skal se paa.

Men naar dette er sagt, skal rosen ogsaa vælde frem — paa grund af den helt personlige stil, den fortællende, sludrende, næsten fortrolige, slentrende form. Personerne benævnes efter deres beskæftigelse eller efter det indtryk, fortælleren faar af dem; de nævnes for nogles vedkommende overhovedet ikke ved navn — de hedder bare Nuslemennesket, Vægtløftermennesket, Filipensmennesket og Katedermennesket. Forfatteren elsker smaa malende ord som fx. nusle, pusle, slingre, slentre, plytre. Hans yndlingsord er tuldre. Sproget er præget af al blomstrende daglig tale. Saaledes er socialkontorets personale »fladpandede flipbureaukrater«. Kraftige og prægtige eder blomstrer i en farverig flora. De gengives videnskabelig nøjagtigt paa haardkogt vis. Hvad mener man om denne buket, som en graver paa kirkegaarden overrækker Slentremennesket: »Om jeg vil noget? Ja kraftedderdjævlfortæremene vil jeg saa! Gid fanden æde dine belortede knogler, om jeg ikke vil dig noget, mand! Her gaar man i regnvejrr og graver huller paa Vorherres losseplads uden at kunne faa tændt sin pibe. Er det ikke en grund nok til at ville noget for satan i himmelen, i

alle djævles forbandede navn, i . . . hæ . . .«. Og den unge mand bekræfter selv sin tilknytning til miljøet ved at bande — ogsaa over en smuk pige. Han siger om bibliotekspigens smaa fine hænder: »Deres udseende var et kærtegn i sig selv, Fantame.«

Der er gode, korte og naturlige replikskifter især mellem de unge elskende. Og sproget er godt gengivet — med festlige lyde og udtryk. Vægtløfteren nynner gennem bogen nene niii — og det vrimler med ptøj, nana, hm, hm, hmme. Det stille grin er tete — mens den store, mere larmende latter gengives ved har, har, har. Og saadan kunde man blive ved.

Billedsprog og springende engle.

Billedsproget er ogsaa godt og ofte meget rammende: Skyerne er snavsede dyner; et vældigt ræb lyder, som om en hev en sæk kartofler hen ad gulvet; skoene svupper, som om en sad og spiste søbemad i dem; gravstenene kaldes saftigt kadaverlemmernes dørplader; telefontraadenes susen lyder som en sjæls stadige hyl over sin egen begravelse — og Elisabeths øjne svømmer rundt som haletudser i et vandfad.

Men afgørende og glimrende er det, at forfatteren lever sig i den grad ind i et billede, at han skildrer det som virkelighed. Han lader døde ting leve, gaar altsaa ud over virkeligheden, en art stilistisk »surrealisme« — men kontrolleret. Kakkellovnen staar og griner med et rustent grin, den hvisker til sin ejer, og han sludrer med den; fortællers blyant er med i beretningen — den ryster undertiden — og den kan gøre sig tung som en egebjælke.

Bedst viser dette fantastiske træk sig i en lille, meget typisk skildring, hvor den unge mand vil forsøge at faa en udlaant krone tilbage fra Filipensmennesket, da han en dag træffer ham paa gaden. Men laaneren vil snakke sig fra det. »Og imens begynde en lille krone med hvide englevinger at flyve rundt om vore hoveder. Den satte sig paa hans ene skulder og paa hans anden skulder, og saa flagede den ud og satte sig paa hans næse, hvor den nynnende gav sig til at pudse sine vinger. Bagefter fløj den ned og forsvandt i hans bukselomme men stak hurtigt hovedet frem og sagde tittit og vinkede til mig. Og Filipensmennesket stod bare i mellemtiden og famlede og mumlede hmme, hmme, hmme, — — — — saa gav han ogsaa et vræl fra sig, slog mig paa skulderen og dunkede mig i ryggen:

Vræææ . . . tarharhar! Det er sandt, jeg maa skynde mig, sagde han. Tarharhar!

Og saa galopperede han ned ad gaden, mens jeg stod tilbage og kørte rundt i mit haar. Og den lille krone flagede kvidrende rundt om ham, satte sig paa hans hoved og kunde ogsaa solodanse Fantame.«

Er det ikke en nydelig og yndefuld skildring? Man overgiver sig og dunker forfatteren paa skulderen. Har har har!

Men selve naturen personificeres ogsaa ; fx. kommer natten gaende med sort vest og et guldur, som den af og til hiver op. Og med det sjælelige gaar det paa samme maade — psykologiske fænomener bliver personer: Paa værelset »springer forurettetheden undertiden frem og siger hu og hæ og cirkler sin finger rundt om næsen paa mig, som et tegn paa ringeagt«.

Sjælen er en realitet, et selvstændigt væsen, der kan forlade sit jordiske hylster, naar den vil, fx. hos Vægtløfteren, da han chokeres over, at den bortløbne Grete, som han har troet var en herlig pige, og som han i smug længselsfuldt har ventet efter, viser sig at være — en kat! Da ikke alene forlader sjælen ham en stund — men det sker sandelig med et lille snurrt hop!!

Ja, det hele drives saa vidt, at naturen oven i købet *befølkes* med overnaturlige væsener. Englene synger og danser med klap i hænderne, og efter det berusende biblioteksbesøg danser saagar guderne selv foran ham i sneen — og de spiller fløjte og hvisker ham i ørene!«

Alt dette viser en munter »overnaturlighed« i lighed med Ungermanns tegninger, hvor tingene lever, og amoriner svæver gennem luften. Vi kender den ogsaa fra Kjeld Abells stykker. Det samme møder vi hos John Steinbeck, hvis tone fra Dagdriverbanden synes at klinge helt selvstændigt hos Eigil Jensen. Nu skal man i almindelighed ikke være for ivrig efter at konstatere paavirkninger fra en digter til en anden. Det bliver ofte kedeligt, undertiden endog falsk. Men lad os nøjes med her at nævne navnene Traven og Hamsun — og eventuelt Shakespeare (hør samtalerne med graverne!). Men saa tør jeg heller ikke mere. Ros og klap for form og stil, kære forfatter!

Men hvad vil Eigil Jensen med sin bog?

Udnyttelsen af levende ting og væsener, der sætter sit særlige præg paa stilen, har imidlertid ogsaa medført, eller er i hvert fald sikkert en af grundene til, at forfatteren har vovet at afslutte bogen saa brat og ulogisk ved den pludselige indførelse af symbolpigen Ironika, pigen, der naturligvis er ironiens muntre gudinde. Den løse komposition hænger uden tvivl ogsaa sammen med en manglende fast ide.

Man opdager det ikke saa let ved første gennemlæsning, hvor man besnæres af stilsikkerheden og sprogets legende lethed. Men under anden gennemlæsning, hvor man rigtig forsøger at holde sig forfatterens tanke og ide klar, standser man et par gange i sidste del af bogen — og man ser spørgende ud. For hvad vil Eigil Jensen egentlig med den bog?

Tilsyneladende er det hele ganske klart. Den hovedtanke synes at gaa gennem bogen, at en del afgangende, ofte smertefyldte begivenheder skaber en bitterhedens spire, der voxer og trives, efterhaanden som virkeligheden piller illusionerne ud af

den unge mand. Til at begynde med glæder han sig over de lysende stjerner eller et par springende pigeøjne eller andre — smaating. Men livet gør ham bitter. En tid er det bøgerne, en anden tid er det en pige, der mildner tilværelsen for ham, skaber ham illusioner. Men saa vælter vanskelighederne ind over ham. Den bitre spire truer med at beherske ham aldeles. Da redder ironien ham paa de to sidste sider. Ironikas kys er som alkohol og glød i blodet. Siden den tid, siger han i sine indledende betragtninger, kan tingene kun fremkalde latter — latter, der skyller over landskabet og vejene og livets mangfoldighed.

Men løsningen er kommet med voldsom pludselighed, ligesom naar de græske dramaer ofte løste de indviklede og sammenfiltrede konflikter ved at lade en gud hejse ned paa scenen, hvor alle affærrerne ordnedes i en ruf med fart og behændighed.

Og løsningen er heller ikke psykologisk rigtig. Selvfølgelig er der mennesker, der, som forfatteren selv siger, pludselig kan se tilværelsen og menneskene i et grotesk lys. I reglen er det blot i et kort nu. For at kunne bygge et livsyn paa ironi og humor maa sikkert kræves enten sjælelige anlæg eller i hvert fald en længere udvikling — sikkert begge dele. Pludselige omvendelser og den slags finder vist aldrig sted i virkeligheden. Forresten er det et stort spørgsmaal, om det overhovedet er ironien, der er retningspigen. Er det ikke snarere *humoren*, den evigt boblende latter i sjælen, der bundes i sympatisk forstaaelse? Meget kunde tyde paa, det i virkeligheden er den, Eigil Jensen tænker paa. Pigen skulde da maaske snarere have heddet *Humorita*.

Sagen er jo den, at forfatteren har lagt op til en skildring, der skulde vise, hvordan humoren paa trods af vanskelighederne til sidst — og maaske netop paa grund af vanskelighederne — bliver det fremherskende i sindet hos det unge slentremenneske, der jo netop har anlæggene dertil. Allerede i bogens første tredjedel siges det typisk og mere alment: »Alting var jo blandet sammen af noget bittert og noget sødt. Selv den lille, skønne rose havde ogsaa sine tomme, som man siger. Og endog menneskesindet med brak og muld, havde graad- og latterfrøet spirende side om side, som noget uadskilleligt, som var hver især afhængig af hinandens trivsel.«

Men dette grundtema har forfatteren desværre ikke gennemført. Bogen vilde sikkert have været mere helstøbt, og det vilde have været en helt naturlig afslutning, at slentremennesket ligesom Chaplin, den store livskunstner, blot vandrede ud ad landevejen, lige ud i den lille støvsky — helt derude. Bogen vilde da for alvor være blevet en selvstændig, smuk variation over dette ældgamle tema: — den frie strejfers livsopfattelse, melodien og humoren i skøn forening.

Hele skildringen er blevet til en sang om den enkelte, der løser sit individuelle problem med en befriende latter. Fortælleren er selv klar over vanskelighederne ved at gøre denne løsning til noget alment — maaske er det ham selv, der er umulig,

siger den unge mand. Den eneste samfundsreformatør af format er vægtløfteren, der ikke vil arbejde for at andre kan henslænge deres liv som guvernantemopper. Først naar der kan blive tale om et stykke kollektivt arbejde vil han være med. »Ser du,« siger han, »hvis bare menneskene vilde blive lidt klogere, saa kunde det være saa rart alt sammen. Den eneste grund til, at man har det, som man har det, er fordi proletaren er idiot.« Den proletar, der sgu tror, at »han er naaet til salighedens højeste tinde, hvis han tilfældigvis en søndag faar raad til at spise to bøffer i stedet for den ene, han undertiden faar«. Nej, som det nu er, er han klar over, at han og andre bliver Robotmænd, der kun skal hente stempler hjem, abnormiteter i samfundet. Han venter paa revolutionen, og han tror, det hele vil blive bedre engang — ellers kunde han lige saa godt lægge sig til at dø.

Slentremennesket lærer af Vægtløfteren, at man ikke skal gejle sig ind i falske forestillinger om tilværelsen og livet. For saa gaar man hen og hænger sig eller begynder at drikke træsprit eller laver noget andet mærkværdigt. Eller folk lever bare og kæler for en efeu, begrænset af et kvistværrels fire vægge. Nej, livet er, som det er, siger bogen, og det skal besejres med humor, med en skyllende latter. Og det er godt at faa problemerne set fra den side. At der er uhyre meget om det, er en given sag. Men det er ikke alt.

Maaske vil Eigil Jensen da gaa videre end til blot at prædike humorevangeliets? Eller vil han udvikle sig indenfor denne genre og levere os nye bøger, der er gennemrislet af det samme? For vi venter bestemt, at han efter denne gode debut vil arbejde videre. De kritiske bemærkninger er kun fremsat ligesom en opposition ved en doktor-disputats. Vi ønsker ham til lykke med arbejdet, der ganske givet har fortjent ros.

Drøm og ungdom.

Halfdan Rasmussens bog er ikke en udpræget antikrigsbog, som man skulde vente efter titlen Soldat eller menneske. Det væsentligste stof er slet ikke krigen. Af de 36 digte er der kun 6, der omtaler krig og soldater. Nej, det er først og fremmest digterens egen udvikling fra barn til mand, hans oplevelser i naturen og hans kærlighed, der er de stadige motiver. I det store indledningsdigt Drømmen beretter han om barndommen og ungdommen. Barndommen var »et vingeflaks henover livets vugge«, »en livsnær, drømmefyldt og let-til-graad tid hvor smaat blev stort og daggraa ting blev smukke«. Drømmen om at blive voxen spirede frem og tog form. Drømmen om at gaa ind i »dagens tog af arbejdstråde og være med at tømre livet sammen«. Efter konfirmationen gik de unge ud i livet som erobrere, i hvem drengedrømmen brændte. »En verden staar og kæmper i vort indre, og vi blir kaos som vor tid er kaos«. Og saa kommer

arbejdsløsheden — »vi blev skubbet ud i lediggangen og stod og frøs i stum forundret maaben«. Livet gik forbi ungdommen.

— Vi følte at di gamle hade løjet,
at livet ikke hade brug for alle.
Men livet skulde leves vi var unge
og lod de gamle illusioner falde.

Og nu staar de unge i den blodige verden. Livet, som de ikke levede, staar som en hæsliq kvalme i dem:

— Vi staar ene midt i livets babel
med drømmens genfærd i di kolde hænder.
Der flyver fugle under himlens stjerner — —
og maanen straal'er mod en jord der brænder. —

I andre digte fortælles om kærlighedens unge vaar, om den store lykke, der møder to mennesker som et baand, der binder dem til den jordbundne gang. Vi ser forelsket ungdom med elskovssol i øjnene, legende under den flammende sommerhimmel, mens fjordens vand rødmer. Vi følger digteren i forskellige stemninger og i overgiven humor, naar han digter om pigen, der kun elskede ham for hans frakkes skyld, om Olsens kørsel til parad'is, eller naar han gengiver de sippenippede gamle jomfru'ers betragtninger over de unge i digtet Ska di ha lov til det? Endelig er der ganske enkelte digte, hvor krigen opleves paa afstand, den krig der staar bagved alt, mens soldaterstøvlernes tramp gungrer vor virkeligheds haarde akkompagnement.

Det første store digt Drøm danner en afdeling for sig. De øvrige digte er samlet i fire afdelinger: Solen, natten og stjernerne (der handler om drengens oplevelser og hans forhold til naturen), Mig selv og andre smaating (med vers om digteren selv og nogle sære typer og lystige ting), Ensomme hjærte (hvor der er vers om sorgen og søvnen og ensomheden) og endelig slutningsafsnittet Soldat eller menneske.

Et levende fotografiapparat.

Et sted fortæller digteren, at han en morgenstund gaar og æder gryet, en mand der har øjne, der fotograferer alt, han er helt ny, »et fotografiapparat med en følsom film, der registrerer alt. Og saadan møder vi ham ogsaa som kunstner. Halfdan Rasmussen er dog ikke altid lige heldig i sit ordvalg; han vælger ofte sære og sammensatte ord, der skæmmer stilen fx. modningshaver, stormrødt ungdom, taagetunge, støvletramper. Der er flere af den slags. Hør engang en hel sætning: »En maage daler saa

intettyst paa fuldbredt, solhvidnet vingefang«. Jeg synes ikke, det er godt. Et par enkelte steder er rimene ikke helt gode, i bedste fald traditionelle »formelle« rim (fx. knyster-lyster). Men andre steder er de ny og friske. Han skal dog have ros for sin anvendelse af mange forskellige versemaal og verseformer.

Men allermost skal Halfdan Rasmussen have ros for sine meget træffende billeder. Her er et par af de bedste. En sensommernat i byen leger bølgerne med maanen, der svæver mellem skyerne som en stor, hvid ballon, og Ørstedsværket sejler med sine fire, store skorstene som et vældigt krigsskib, mens broen »staar og stanger som en stor fabeltyr paa høje, skrævende staaften«. Mænd og kvinder under tunge dyner er selv dyner med dynede kroppe. Og det allerbedste billede: Et vækkeur hamrer ham i nakken »som et betonbor ført af satans hænder og tusind kolde lig der hakker tænder«. Jeg har aldrig set vækkeurstemningen bedre udtrykt. Uha, man føler det hele.

Smukkeste er hans billedtale i denne lille firlinjede strofe:

— Og solen — vorherres lommeur
er dukket op over bælt og sund,
saa varm og rød som en pigemund
og guldomstraetet som Danmarks lur.

Eller prøv at læse digtet om sorgen, der er en kvinde — »dybt i de mørke dybder spejlet i hendes øjne saa jeg et hjerte dø«. Og hendes blege hænder famler mod hans bryst — »og i di sorte øjne saa jeg di røde hjerter skylle mod nattens kyst«.

Og saadan kunde vi blive ved. Lad os stadig ikke opholde os ved paavirkninger — bare lige flygtig — ligesom i forbifarten — nævne Sigfred Pedersen og Bergstedt og enkelte andre. Vilde vi dvæle ved en bestemt mand, skulde det da være Herman Wildenvey, den storartede og stilsikre nordmand, som er alt for lidt læst i Danmark. Digteren afslører selv et sted sin begejstring for den norske kollega og ligesom han naar Halfdan Rasmussen højest i de ganske enkle stemningsdigte. Der er digte, man kan læse igen og igen. Det gælder Drøm, Sommermorgen, Alt levende holder jeg af og Sorgen. Det allerbedste digt er efter min mening det allermindste, Øjnene. Lad os høre det:

— To søer i dit maanelyste ansigt
hvor latterbølger ler
som ild i vandet.
Men bundløst dybt
gaar graadens dunkle strømme,
fortællende om alt det moderømme.
To blanke søer i dit blege ansigt.

To stjerner ætset ind i nattens mørke
 og fanget af to dybe
 vaade øjne.
 Jeg vover springet
 fra fornuftens øer
 for to smaa stjerner dybt i dine søer.
 To stjerner fanget ind af dine øjne.

Forunderligt og ægte formaar han at leve sig ind i andres følelser og stemninger. Læs fx. digtet om den gamle mand, der i sine sene aar sidder i ensomhed, fordi han ofrede livet for sin klogskab. Eller digteren skildrer hele menneskehedens rædsel og angst paa de vildsomme veje. Han taler om de hundredtusinder hjerter, der kan pumpe det brusende blod ud i brystet, »til vi fortvivler af lyst efter at leve det liv, der staar i os som nystøbte, utændte kærter«.

Mennesket og drømmen.

Jamen, er det da ikke mærkeligt, at digtsamlingen hedder Soldat eller menneske, naar saa digteren er bedst i de lyriske vers og ikke i antisoldatdigtene, der oven i købet kun er til stede i et ringe faatal? Jo, det er ejendommeligt. Det hænger naturligvis sammen med, at krigen ogsaa har været og er Halfdan Rasmussen inde paa sjælen, saa han har følt trang til i sin parole, sit motto, at tale imod voldet og raaheden. Han siger, at kampen staar i sindet mellem soldaten og menneskebarnet. Han opfordrer til trofasthed mod de menneskelige idealer — »det banker og banker i tanke og sind. Vær trofast — luk aldrig soldaten ind!«

Opfordringen er ikke helt klar. Mener han, vi skal blive pacifister? Meget kunde tyde paa det. Men paa den anden side hylder han sin døde kammerat, der tog til Spanien og kæmpede. Bedst kommer hans egentlige idé frem i dette lille vers:

— Jeg elsker hvert levende kræ
 og hader hver dræbende kugle,
 hver trampende, blodgal soldat.
 Min gud er di dunede fugle
 der bor i det kronede læ.

Og her faar vi en fornemmelse af, at meningen ikke er at bekæmpe soldaten direkte, men snarere at synge om livet, om menneskebarnet og dets evige drøm — *trods alt*. Dær ligger samlingens egentlige idé. Af Frede Christoffersens kraftige og gode omslagstegning kunde man derfor godt have skaaret soldaten, den daarligere halvdel, og saa have kaldt bogen Mennesket og drømmen.

For det er i virkeligheden det emne, der behandles. Det staar sitrende bag de allerfleste digte og stemninger. En stor del af de unge har blot i hænderne deres barne-drøms genfærd, siger digteren. Saadan ser mange sig selv. Halfdan Rasmussen kender det. Men senere i andre vers møder vi andre toner. Han er ikke den bitre og illusionsløse unge. Nej, han er en lille dreng, menneskebarnet, »hvis hjerte skælver, naar solen ler«, og som ser et foraar spire frem rundt om. Han erkender virkeligheden, krigen og det haarde arbejde humoren kender han ogsaa.

I syge nætter kan det synes, at »intet er hændt os af det vi har drømt før dagens timetal slutter«. Men trods alt lever mennesket, det frie menneske. Og i ham selv trives det liv, den drøm, som ogsaa Ernst Toller drømte:

— Din drøm var stor og skøn!
En drøm om mennesket —
en drøm for mennesket.

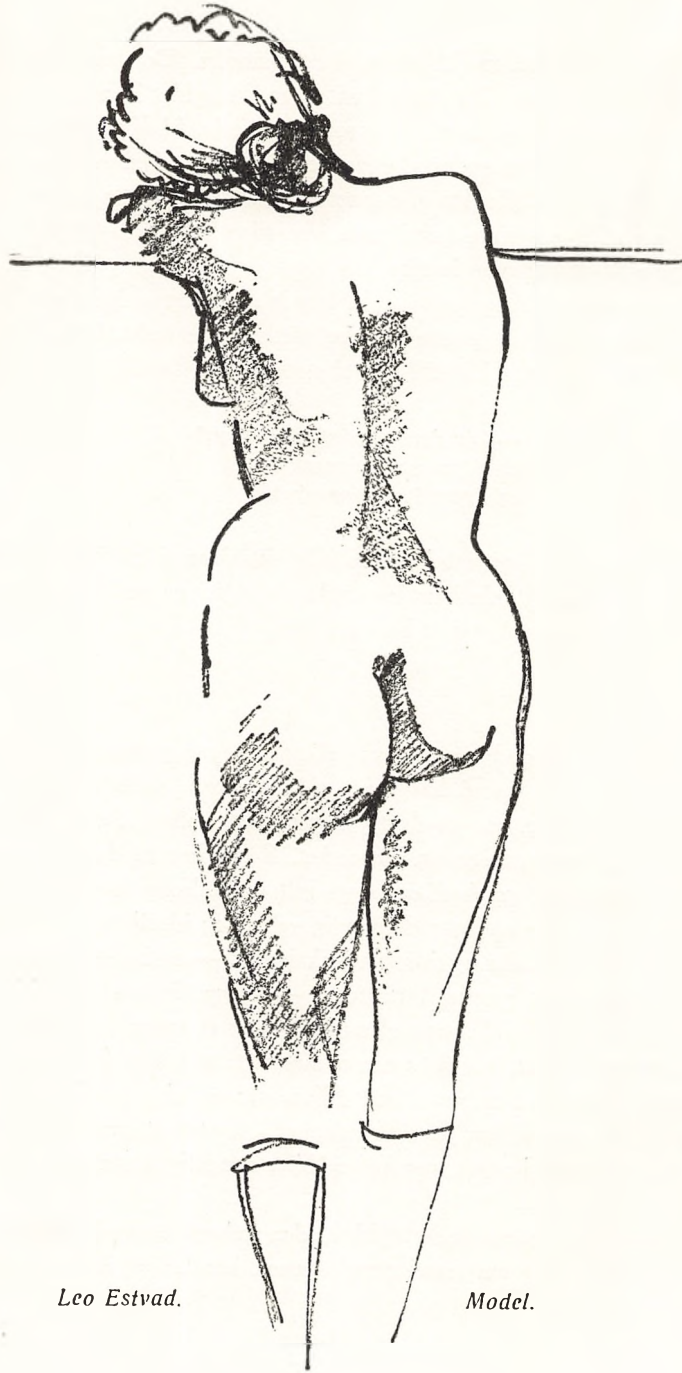
Det er det budskab, bogen bringer os. Og det siger vi Halfdan Rasmussen tak for. Og vi har grund til at takke ham for smukke vers, for en positiv og livsbekræftende digtsamling. Ogsaa ham venter vi at høre fra igen.

Skal vi tatoveres?

Og hermed byder vi de herrer digtere velkommen paa parnasset. De bringer noget nyt med. Det staar fast, at vi har faaet en velskreven, nydelig roman, der smukt hævder sig i stil og humor, og en dygtig formet digtsamling, der er gennemstrømmet af glæde over livet, og drømmen om mennesket. Begge har fødderne paa jorden uden at vade i den traditionelle graahed, og begge løfter os ud over hverdagen, den ene ved sin humor og fantasi, den anden ved sproglig vellyd og idealisme.

Og saadan skal ogsaa den ny tids romantik formes — og bliver den formet. Idéerne skal bringes til mennesket gennem litteraturen — byggende paa den virkelighed, hvis erobring forfatterne stadig ikke maa glemme. Det er et spændende spørgsmaal, hvad art den ny litteratur bliver. Vil det være nødvendigt, at bogen for alvor skal blive et aandeligt vaaben, direkte i dagens strid? Bliver der en fri europæisk idéverden? Det vil være en ulykke, om vi kun faar en national litteratur at læse de kommende aar. Vi kan meget let, stammeberuste, gaa hen og blive aandelig tatoverede. Ja, ja — tiden vil vise det.

Men lad os imens være nogle stykker, der væbner os med humoren — og er klar til, mens andre taler om franskmænd, russer, kroater og italiener, da at hævde drømmen om mennesket.

Leo Estvad.

Model.

HVAD ER DET DANSKE?

AF HARALD ENGBERG

Man standser en dag paa gaden. Er det ikke barndommens biograf? Øjet fanges af en plakat »Hvor seksløberer knalder«. Den gaar altsaa endnu, som for 20 aar siden. Men nu kan man ogsaa høre knaldene. — Med eet eksisterer tiden ikke, tingene vokser og bliver fulde af liv og spænding, plakaten farver straalene. Og naar man modstræbende løsriver sig, bliver glansen ligesom siddende i øjnene og giver alt et forbavsende skær. Paa engang virkeligt og uvirkeligt som en film. Dêr gaar man selv med dette udtryk af afmaalt værdighed over personen, som voksne storbymennesker nu maskerer sig med for hinanden. Mennesker strømmer imod een, men hvorfor sætter de saadanne nogle ansigter op? Hvorfor skal de altid skynde sig? Er de bange for ikke at komme med til deres egen begravelse? Med eet bliver der ligesom en standsning: en forvirret gammel dame vimser op og ned af fortovskanten som en høne ved en trafikeret landevej. En gasbil har maattet standse op, hakker og sprutter, men igang igen vil den ikke. Manden brokker sig arrigt. Glimter der ikke ligesom et lys over ansigterne omkring, man kender dem igen. Man vil raabe noget. Men man er da ingen gadedreng. Eller er man? — —

En lærer fornyer sig gennem sine elever. Har han voksne, konfronteres han gennem dem med sin samtid og dens problemer. Men hvad hjælper det ham, naar samtiden er som vor: forvirring og mørke, venten og spejden. Har han derimod børn, konfronteres han med sin fortid. Der sidder en lærer med sin klasse og ser paa Fritz Jürgensens nu 100 aar gamle tegninger. Det er ligegyldigt om de bliver 500, for de drejer sig om det evigste af alt: smaaborgerligheden. De fleste kender tegningen, hvor den lille pige oprørt i sin retfærdige sjæls inderste kommer til sin mor og siger: »Mor! Petrine stjæler af kammerraadens pindebrænde og kommer det i vores kakkelovn! — Stjæler — lyder svaret — hvor kan du faa saadanne afskyelige ord i din mund! Tror du, hr. Sommerfeldt bryder sig om et par fyrrepinde?« — Børn smiler genkendende. Og i et glimt oplever man hvorfor: Her triumferer den voksnes saakaldte »moral«, hans levemaade, besynderlig, inkonsekvent og derfor latterlig, som den maa te sig i et barns øjne. Man forstaar, hvorfor disse tegninger hører hjemme i en børnenes læsebog: de er jo tegnet af et voksent barn. Med eet er det, som om man igen forundres ved at se verden omkring sig med barnets øjne og opfatte den med barnets sind, og man forstaar ogsaa, hvad der var i vejen med een, da man gik og smaagrinede fjollet paa gaden. For hvilken verden var det man saa? Man forstaar ogsaa, hvorfor voksne maa nægte børn at sige hvad de ser, ligeud. Det kan vi ikke staa for. Og hvorfor store maa tæve smaa for at hævde sig.

Der er skrevet og præket saa meget om *ungdommen*. Om dens muligheder, dens krav og dens betydning for et lands og en sags trivsel. Der kan skrives et drama om enhver stormands ungdom, og det bliver gjort. Pludselig forekom det hele saa krampagtigt. Hvad er ungdom andet end overgang og usikkerhed, falsk højtidelighed, kønsdrift og kraftudslag? Er det ikke børn, der vil skabe sig som voksne — voksne, der vil glemme for enhver pris, at de er børn? Børn og voksne derimod er to mennesketyper, skabt af hvert sit »klima«, sit leveplan, sine vilkaar. Forholdet mellem disse to menneskeracer er gennemgaaende daarligt, man forstaar ikke hinanden. Navnlig den ene part har glemt. »Mens børn kan opfatte voksne, som det de er: nemlig voksne, kan voksne aldrig opfatter børn som det de er: nemlig børn« — siger William Faulkner. Børn behandles enten som hvide elefanter, papegøjer eller som negre og andre »mindreværdige« racer. Men baade børn og voksne er dog noget. Det er to menneskelige tilstandsformer. Ungdom er ingenting, men mener den er alting. Ungdom taler altid om *fremtid*. Børn og voksne mere om *nutid*. Børn taler ganske vist om, »naar de bliver store«, men mener derved kun, at de saa kommer til at tilhøre den herskende kaste, hvad der fra et underklassesynspunkt maa staa i et forjættende skær. Samtidig bevarer de deres satiriske syn paa »overklassen«, deres hemmelige oprørsaand, deres naadeløse blik for voksnes inkonsekvens og latterligheder, deres underfundige maade at skjule deres sande mening paa overfor magthaverne. Vi er ikke nær saa imponerende i deres øjne, som de smigrer os ved at lade os tro. Der eksisterer en yndet historie om en amerikansk fader, der syntes han burde formane sin søn og sagde til ham: »Hør nu her, dreng, du gaar ud om aftenen, du sløser med dit arbejde og gør ikke noget ud af det, du skal. Da Abraham Lincoln var i din alder, arbejdede han haardt, studerede om natten og var meget flittig.« — Drengen saa op og sagde: »Ja, og da han var i din alder, var han præsident for De forenede Stater!« — Det hænder ofte voksne at blive »skaaret ned« af deres børn, i reglen søger de da at hævde deres truede værdighed ved deres fysiske overlegenhed.

Men en dag skal springet jo gøres fra »underklassen« over i »overklassen«. Maaske er det ungdommens eneste afgørende betydning, om dette spring i udviklingen foregaar saadan, *at man faar sin sunde, barnlige underklassesjæl med over i den nye værdighed*, saa man ikke begynder at tage sig selv for højtideligt, som ungdommen har for vane. Det er hændt for enhver folkets lærer, fra Grundtvig til vor tid, at han har følt sig som en »oplysningens nar«, der gøglede forgæves for et sløvt folk; saa er han ved at miste barnetroen. Det er hændt for Henrik Pontoppidan, da han efter sin højskolelærertid skrev om »den guds nar« Emanuel Hansted, der vilde gaa ud i folket. I en saadan stemning maa Harald Bergstedt, den folkeligste af alle, have skrevet sin »St. Jørgensfest«, vor litteraturs mest kyniske afsløring af naivitet. Men hans barnetro

har holdt alligevel og er blevet større og større. Den gamle Pontoppidan er en voksen, han er et mandfolk, men det koster. Hans ironi er uden lune, hans vid besk. Se paa Bergstedt, det store barn, læs af hans sidste digte f. eks. »Verden holder Lørdag«, eller bedre — hør ham læse det — saadan ser verdensbegivenhederne ud i et barns øjne. Der er de nerver, der kan holde til, at tingene staar paa hovedet. Og kender folket ikke instinktivt dette sind som sit? Det er vel ikke blot dette, at vi elsker at høre en Mogens Lorentzen fortælle børnehistorier, fordi de fortæller os noget om os selv. Er det et tilfælde, at det ikke er den problematiske yngling Brandes, men den radikalt frihedselskende Grundtvig med den massive barnetro, der er nationalt samlingsmærke. Naar man derfor leder med sin lygte bag den danske facade af taler, faner, kongeemblemer og sangøvelser efter kernen i begrebet danskhed, da synes det een med eet: jamen det er jo *barnet* i os. Er det ikke det, de fremmede kalder vort lune, vor ironi, i København »grinet«, det, de ikke kan oversætte. Det er dette barnesprog, med faa glosser og mange betydninger, der siger eet, underforstaaer noget andet og mener noget tredje. Det er den jordbundne nøgternhed, der igen haler os ned, naar vi er ved at komme for højt op i det romantiske. Det er et vaagent blik for det latterlige, et lydthørt øre for det hule. — I dagene for den nationale fest ved Kongens 70-aarsdag sad der i toget en lille dreng, der aabenbart havde været inde og se paa stadsen og nu var paa vej hjem, Paa skødet har han en lille flagmast med et flag, som han hejser op og ned, mens han iagttager virkningen paa en dame, der sidder overfor. Længe er han tavs, men til sidst synes han aabenbart, at der hører en forklaring til, for saa kommer det oplysende: »Det her et et flag. Det hedder Dannebrog. Det er faldet ned fra himlen — *men vi har købt det i en butik.*« — Det er den sidste tilføjelse, der illustrerer, hvad der menes. Det er denne snusfornuft, der kan virke noget irriterende trangbrystet, naar man endelig har svunget sig op i det store sus — men som vistnok er dansk. Mange finder det lidt plat, mangel paa respekt for det ophøjede, for selv overfor det alvorligste: liv og død, har dette barnesind svært ved at blive højtideligt. Det er udtrykt i den lille historie om den pæne, gamle herre fra provinsen, der nysgerrigt betragter et ligtog, der netop passerer en af byens gader, og spørger en lille Dreng: »Hør, min lille ven, kan du sige mig, hvem det er, der idag begravnes?« — »Ja, det er ham i den forreste vogn«.

Mens vi passer vel paa at opføre os med al voksen korrekthed hele aaret igennem, er der et tidspunkt, hvor vi efter fælles overenskomst bliver som børn igen, det er julens solhverv midt i den mørkeste vinter. Der er ganske vist nogle helt voksne, der ogsaa ved denne lejlighed taler om julesentimentalitet og juleforretning. Men vi lader det alligevel ikke tage fra os, dette barnlige, vi har arvet fra vore forfædre, den naive lystro eller overtro, uden hvilken det er mørkt at leve. Er det ikke en historisk

rest af barnets trin, der er blevet siddende i os ligesom mørkerædsel: den stædige tro paa, at vi engang kan blive »store«, fornuftigere, klogere? Uden I bliver som børn igen, skal I ingensinde se guds rige. Uden vi bevarer barnet i os og stædig tror, at ønsker kan flytte bjerge, at det uventede kan indtræffe hvert øjeblik, kan vi heller ikke tro det umulige muligt: at ret engang skal sejre over magt, selvom magt hver dag triumferer, at samfundet kan blive bedre at leve i, selvom det hver dag bliver værre, at menneskene en dag bliver taalsomme, fredelige og fornuftige, selvom de hver dag bliver mere krigeriske, at vi endelig, hvis vi tror, haaber og arbejder, skal komme det ideal nærmere som den forpinte menneskehed altid har løftet sine øjne imod. Hedder det ikke i det gamle oldnordiske kvad »Vølvens Spaadom« efter skildringen af verdens undergang, der er en præcis fremstilling af tilstandene idag:

Sal ser hun straaale
mer end solen
gyldne tage i Gimle.
Der skal det bedste
folk da bygge
og alle dage
dejligt leve.

Er det ikke det samme slot, som den kristne Ingemann, det troskyldige, fromme barn i dansk litteratur, saa staa i Vesterled, tækket med gyldne skjolde, hvor »guds sol gaar i sit guldslet ind«? Er det ikke det samme »nye verdenshus«, som den materialistiske digter altid opfører i slutningen af sine digte, naar »fortids møre mur« er brudt i stykker, og »Vor sag en herlig tid forjætter, da solen altid straalere smukt«? Den voksne maa smile bittert over barnets naive tro paa retfærdighed: at det gode faar sin løn, det onde sin straf, som i filmens »happy end«. Men naar den gamle hedning, den sande kristne og den moderne materialist mødes i dette punkt, saa er det barnet i dem, der er saa stærkt, at det trodser al voksen fornuft.

Denne bametro vil vi utvivlsomt faa haardt brug for i den kommende tid. Der vil sikkert blive slaaet en del paa, at Danmark trænger til *mænd*. Det er da værd at spørge sig, hvad det skal være for en type mandighed. Det kan forekomme en, at det barnlige er folkets sande fornyelseskilde, enten vi vil vedkende os det eller ej. Har dette barn ikke været noget af det stærkeste i os, naar vi var som bedst? Man har bebrejdet os, at vi mangler alvor, at vi kan danse og le paa vulkaner, med andre ord, at vi aldrig rigtig er blevet voksne. Man kunde fristes til at spørge d'herrer alvorsmænd, hvor vi havde været henne idag, hvis vi havde taget tingene anderledes, end vi plejer. Mange begræder, at folkets flertal ikke har format nok til at tage

tingene heroisk i den store stil. Men barnet *lever*. Og det er jo ikke bare i Fritz Jürgensens tegninger eller i Storm Petersens, det lever.

Er ikke en væsentlig del af vor storhed barnlighed? Der lever et respektløst barn i Holbergs satirer over Jean de Frances galliske »skaberi«, over Montanus' latinske vigtighed og Jacob von Thyboes storpralende soldat. Disse komedier er skrevet af en københavnsk gadedreng, der sad og grinede i en tør, parykbærende pebersvend af en professor. Et mere harmløst barn morer sig i Wessels ironi over opblæst heroisme, over skrædere og andre haandværkere, der stiller sig i heroisk positur. Mere troskyldigt med drømmende øjne ser barnet ud af Oehenschlägers og Ingemanns digtning, naivt og stærkt ringer barndommens kirkeklokke i Grundtvigs salmer.

Disse store, undrende barneøjne, der skuer vidt og ser blaa syner over det flade land, uden at træskoene slipper mulden, som med en mærkelig frisk appetit paa tilværelsen oplever det nære som det fjerne, er heller ikke lukkede i vort aarhundrede. De ser troskyldigt — men *ihlæ* enfoldigt — ud af Aakjærs hyrdedrenge og skjoldborgs husmænd, og stjernen over Bethlehem er for Nexø blevet til sovjetstjernen. Johs. V. har drengesind som de gamle vikinger, Poul Henningsen som asfaltens cowboys. Kjeld Abell er et rent legebarn. »Larsen« kommer pludselig til at se paa kontoret med barnets blik og tager frikvarter for at »danse hen ad vejen«. »Melodien« er jo barnets øjeblikbestemte livsførelse. Hvem andre end et barn husker, at kærlighed ikke kan leve af kildevand, men at der bør være »kolde øller i entreen«. Kaj Munk derimod er en yngling, han er umoden ungdom, skaberdille, genialt og genitalt i mudret blanding. Han er heroisk og usikker. Men er ikke han ogsaa ved at være størst, naar han er mindst, som f. eks. i den lille børnevise, hvor to børn giver et skrig af forbavselse, da de ser storken komme flyvende med noget i munden, som er en aal. Ved deres skrig taber storken aalen, og børnene bringer den hjem, *nu* ved de, hvordan man saa ud, da storken kom med een. Den forbavsede bedstemor underrettes om, at de har »faaet en lille« — »ja, og bedste, ved du hvad — ham spiste vi til middagsmad!« — I hvert fald er han fortrolig *danslæ* her.

Det er jo ikke blot blandt forfatterne, at de store børn lever, selvom de leger friest der, det gælder vore førerskikkelser. En tysk doktor ytrede engang, at vore nationale stormænd ikke saa ud af noget, der var ikke stil over dem, det var nogle underlige barnehoveder at se paa. Maaske er der noget om det? Lad os derfor for himlens skyld blive ved med at være børn — børn af de store børn, der lige er nævnt, saa forbliver vi i alle omskiftelser noget væsentligt i os selv tro. Disse store børn har holdt *det* rent og frisk, som nu engang er dansk, selvom det maaske ikke er saa stort, saa ophøjet og stolt, saa heroisk, saa alvorligt, saa voksent. Lad os se paa det nye med barnets opmærksomme øjne, ræsonnere over det med barnets blændende,

lidt begrænsede og snusfornuftige *logik*. Lad os elske vort eget med barnets hengivenhed, men ogsaa med dets velsignede mangel paa sentimentalitet. Børn er ikke »nationale«, men de hænger ved deres hjem, lad os gøre ligesaa. Lad os have kærlighed til tingene, til det smaa og nære, lad vor fantasi arbejde med at faa noget ud af nuet, saa noget af det anstrengte i hele fremtidsrummelen kan falde væk.

Barnet er ikke nogen *uskuldighedstilstand*. Underkuelse kan f. eks. hos børn udvikle egenskaber, som ikke er os fremmede: fejghed, øjentjeneri, leflen for de stærkere, sladder og misundelse, først og fremmest det *sumuleri*, der er en dansk hovedegenskab, som bagsiden af lunets og smilets medalje. Det tvære kværlanteri, saasnart alt ikke gaar efter ønske. Lad os bede om, at tiden maa forskaane os for at faa udviklet for mange danske problembørn. Maatte vi bevare barnets sorgløshed og barnets tro i den voksnes vanskeligheder. Først og fremmest dets uimponerethed overfor alt opreklameret.

Selv et barn kan forstaa, at den verden, der kommer ud af disse aar, ikke bliver den gamle. Den stærke stat vil blive endnu stærkere. De mange særviljer vil komme til at bøje sig ind under en — forbaabentlig for alle parter fornuftig — helhed. Men maatte vi af og til komme til at se det store, store, der skal ske, med barnets øjne og aldrig glemme vort største — og for dem, der ikke kender os — farligste og underfundigste barn: H. C. Andersen og et eventyr, der hedder »Kejserens nye Klæder«. Og naar alle jordens kejsere ifører sig nye moder, gid der saa, hvis der er nogen art af svindel eller humbug i dem, imellem os altid maa være det lille barn, der udtaler de tilintetgørende ord: »Men han har jo ingenting paa«.

SANG OG MUSIK PAA HØJSKOLE AF JENS LANGE

Kigger man lidt i den nysudkomne og omdiskuterede Bog »*Folkets Røst om Radioen*«, vil man lægge Mærke til, at om ét er næsten alle de adspurgte enige, nemlig dette: at Torsdagskoncerterne burde afskaffes til Fordel for Harmonikamusik og lignende. »Disse Koncerter er ikke Musik for den jævne Lægmand, de er forbeholdt en i Tal indskrænket musikalsk Overklasse o. s. v. ...«. Man maa da uvilkaarlig spørge sig selv, hvad der er i Vejen, siden Folk skyr Mozart som Pesten — er det Mozarts Skyld eller er det Folks Skyld. Lad os med det samme frikende Mozart; hans musikalske Primastempel har ikke i de sidste hundredoghalvtres Aar mistet sin rene blaa Farve. Det maa altsaa være Folk, der er noget i Vejen med. Men kan man da forlange, at den jævne Mand og Kvinde skal kunne følge med i endsige forstaa en Beethoven-Symfoni eller en Passion af Bach, uden at deres Forstaaelse og Interesse er vakt gennem Undervisning og Træning? Vilde det da ikke være fuldt saa rigtigt at Folkeskolen var behjælpelig med at skaffe den opvoksende Ungdom dette, som det at lære den Roduddragning og indtæve en mærkværdig Retsskrivning — vilde det ikke være ulige rigere en Aften at kunne sætte sig hen og nyde et Stykke god Musik end at sidde med nogle vage Forestillinger om Ligninger med to ubekendte? Hvorfor gøres der saa lidt for at undervise i Kunsten at forstaa Kunst — dette gælder ikke blot Musik, ogsaa Malerkunst, Litteratur, Teater etc.? Jeg skal undlade at svare herpaa af den simple Grund, at jeg ikke kan finde nogle gyldige Aarsager hertil — jeg skal nøjes med at konstatere dette sørgelige Faktum. Praktiske Forhindringer skulde absolut ikke være større end at de kunde overvindes.

Udover at Børnene i Folkeskolen et Par Timer om Ugen synger et Par Sange, hvis det gaar højt maaske flerstemmigt, faar de ingen Berøring med Musik; (ydes der dem mere, skyldes det udelukkende idealistisk individuelt Initiativ). For dem er Mozart og Beethoven kun Navne, naar de forlader Skolen. Deres musikalske Forplejning maa de selv sørge for, og kan man da bebrejde dem, at de vender sig mod noget, de kan følge med i, forstaa og genkende: Schlagere, »billige« Salonstykker etc. At høre Bach er for dem et Arbejde, som de oftest ikke høster nogen som helst Frugt af — og det er Synd for begge Parter. I enkelte Kredse har jeg Indtrykket af, at der gøres noget for at afhjælpe dette; der dannes Studiekredse, Studieorkestre o. l. Dette er godt, men det »batter« ikke nok. Det ser man maaske allerbedst, naar man besøger en Ungdomsforening, og man Gang paa Gang bliver præsenteret for de samme ti—tolv Sange, serveret paa den samme dræbende drævende Facon — eller man gaar til Alsang, hvor man ej heller har et Repertoire, der strækker sig ud over ti—tolv

Sange — og sidstnævnte Form for national Tilkendegivelse inspirerer endog forskellige Mennesker til at raabe op om, hvor musikalske vi er: »det syngende Danmark« o. s. v. Folks Konservatisme paa dette Omraade er ikke blot rørende, den er direkte *oprørende!*

Er her ikke en smuk Opgave for Højskolen, Skolen for Livet, at give Ungdommen noget af det, Folkeskolen ikke har ydet den — lære den at forstaa Livet i dets ædleste Udtryksform: Kunsten? Og hvad gør Højskolen? Den lærer Eleverne en Del Sange, lærer dem maaske ogsaa at glæde sig over disse Sange; men give Eleverne Hjælp til at forstaa den større og bedre Musik, den være sig vocal eller instrumental, gør den paa faa Undtagelser ikke meget ud af. Jeg aabnede en lille Ventil ved at sige »paa faa Undtagelser nær« — jeg tænkte bl. a. paa Roskilde Højskole, hvor der har rørt sig et Musikliv i en uvant stor Maalestok, hvilket først og fremmest er muliggjort ved Forstander Gammelgaards Forstaaelse for Betydningen af, at der for fuld Kraft sættes ind paa dette Omraade.

I de følgende Linjer skal jeg forsøge at give Indtryk af, hvorledes man kunde arbejde med Musik paa en Højskole, idet jeg gør opmærksom paa, at jeg delvis har haft Lejlighed til at iagttage og undersøge de fremsatte Metoder og deres Effektivitet her paa Roskilde Højskole i Vinter.

Eleverne møder i det store og hele frem med den Indstilling og Forstaaelse af Musik, som man, som skitseret i Indledningen kan vente af en Ungdom, som aldrig har faaet nogen rigtig musikalsk Pleje og følgelig indtager dette, om jeg saa maa sige, Schlager-Standpunkt. Hvordan skal man nu komme i Kontakt med disse Elever og faa dem ført ind paa renere musikalske Baner? Først og fremmest gennem Fælles-sangen. Her kan man som Regel faa alle med; men man maa ikke nøjes med at lade dem synge, man skal ogsaa forklare lidt om Sangenes Særpræg, drage Sammenligninger mellem de forskellige Sange, sige lidt om den enkelte Komponist. (Man kan f. Eks. gennem Sange som »Ved Brønden foran Porten« komme ind paa Schubert og Romantiken i al Almindelighed, »Lette Bølge naar du blaaner« vil kunne bruges som Introduktion til Mozart og Rokoko-Perioden; »Som dybest Brønd« giver os Sider af Carl Nielsen og viser hele hans Skoles noget nøgterne Afklarethed som Sen-Romantikens naturlige Reaktion o. s. v. Nogen særlig dybtgaaende analytiske Betragtninger over de enkelte Sange, deres Komponister og disses samtidige er selvfølgelig slet ikke tænkt paa dette Tidspunkt). Formaar man at skabe Interesse om en Komponist gennem en eller anden Sang, som Eleverne sætter Pris paa, vil det hyppigt resultere i, at de ogsaa vil være modtagelige for anden Musik af denne

Komponist. Man kan da enten selv spille lidt for dem eller, hvis man er forhindret i dette, spille nogle Grammofonplader. (I det hele taget er Grammofonen her som i mange andre Tilfælde en uvurderlig Støtte). Nu maa man selvfølgelig ikke begynde med store anstrengende Kompositioner, men fortrinsvis vælge nemt fattelige Ting; og gentag endelig Stykkerne nogle Gange, thi først naar man har hørt et Stykke lødigt Musik et Par Gange, kan man faa det fulde Udbytte ud af det. Senere kan man, naar Elevernes Opfattelseevne er skærpet, naturligvis spille større Ting. Naar man efterhaanden har gjort Eleverne fortrolig med forskellige Musikformer, kan man begynde at »sætte Tingene i System«, lave Tilløb til en i store Træk musikhistorisk Fremstilling, selvfølgelig underbygget med Musikdemonstrationer.

Det er ogsaa af største Betydning, at man nu prøver at give Eleverne lidt Høre- og Nodelære; thi det, at Eleverne kan læse lidt Noder, betyder ikke blot, at de hurtigere og nemmere lærer en Sang, fordi de kan støtte sig til et Nodebillede, det har ogsaa en psykologisk Værdi, idet det giver dem en Følelse af, at de har et Indblik i Musikens Struktur, forstaar lidt af Musikens »Latin«, og her igennem vil Elevernes Krav til sig selv, og Trangen til at lære mere til Musikens mangfoldige Stilarter og Udtryksmuligheder vokse. I Forbindelse med Høre- og Nodelæren er det ogsaa af største Værdi, at lade Eleverne komponere smaa femtonige Stykker o. l., idet her, som paa saa mange andre Omraader, en Aktivisering maaske er langt mere interesseskabende end noget andet (dette er bl. a. med Held blevet praktiseret af Forstander C. M. Savery her paa Skolen i Vinter).

Jeg vil tro, at man paa denne Maade næsten kunde »lokke« Eleverne til en bedre Forstaaelse af Musik. Selvsagt maa man ikke forvente, at de i Løbet af et halvt Aar skal kunne opnaa at nyde en større Symfoni; men et lille Skridt henimod dette vilde afgjort blive Resultatet, og ved Skolens Afslutning har Eleverne da faaet et »renligt« musikalsk Fundament, som de selv kan bygge videre paa.

Dette var et Par Ord om, hvorledes man kunde virke musikopdragende paa Elevflokkene som Helhed, men naturligvis er der blandt saa mange visse Elever, som er særlig musikinteresserede og musikalske, og som maaske endog spiller et eller andet Instrument selv. Ogsaa dem bør man hjælpe videre, hvilket kan gøres paa flere forskellige Maader.

For det første kan man arrangere Studiekreds i Musik; her kan man tage fat paa en Bunke Opgaver, man kan f. Eks. særlig undersøge en bestemt Tids Musik (Barokken, Rokokoens, Romantikens, Jazzen (som paa mange Maader er en Pendant til den moderne »haardkogte« amerikanske Literatur)), eller man kan undersøge specielle musikalske Formers Historie (Menuettens Udvikling — Sonatens Fødsel, Kulmination

og Degeneration etc.). Endelig kan man studere Musikhistorien som Helhed, hvilket maaske er den taknemmeligste Opgave — maaske ogsaa den nemmeste. Ved dette Studiekredsarbejde maa man ikke nøjes med at behandle Musikken som et isoleret Fænomen, man skal i store Træk drage Paralleler mellem Musikken og det øvrige kulturelle, økonomiske og sociale Liv, idet man kun ved at se Sammenhængen mellem Kunsten og de samtidig sociale og økonomiske Forhold vil have Betingelse for at forstaa dens Særpræg og dens Udtryksmidler; saaledes faar Deltagerne ikke blot et Indtryk af Musikens Historie, men faar samtidig ogsaa deres almene historiske Begreber suppleret paa en levende (jeg kunde maaske sige direkte *oplevelende*) og befrugtende Maade. (Som Grundbog for sidstnævnte Form for Studiekreds vil jeg meget kraftigt anbefale Sv. M. Kristensens Bog »Musikken«, som maaske nok hist og her virker lidt »eenøjet«, men som dog er saa videnskabelig ærlig og populær i Ordets bedste Forstand, at den vil danne et godt Grundlag *). Selvfølgelig gælder det her som i andre Studiekredse, at Deltagerne først og fremmest selv skal have Initiativet, Lederen skal kun, hvor det kræves, træde korrigerende og supplerende til. Ogsaa her spiller Grammofonen en vigtig Rolle.

Medens Studiekredsene maaske først og fremmest vil interessere den mere videnskabeligt indstillede Elev, vil Korøvelser i langt højere Grad kunne fange Hvermands Interesse, og jeg vil mene, at man nemt vil kunne faa Halvdelen af Eleverne med her. Disse Korøvelser er overmaade betydningsfulde, idet Deltagerne herigennem ikke blot lærer at holde en Stemme ren, men ogsaa lærer at indordne sig i et Hele, hvor idel Hensyntagen til Kammeraterne er absolut paakrævet. I dette Afsnit kunde jeg fristes til at understrege Betydningen af, at Eleveme hæfter sig ved Sangens litterære Indhold, at de tænker paa, hvad det er, de staar og synger, thi kun paa denne Maade, kan de trænge ind til det, jeg vil kalde Sangens Sjæl, og kun herigennem vil man kunne faa den rette og naturlige Frasering frem. (Man kan tænke sig, hvorledes en Sang som f. Eks. »Aftnen er stille« mister sit Karakterpræg, naar den bliver sunget paa en »brølende«, uforstaaende Maade, hvilket desværre ikke er usædvanligt).

Sluttelig bør ikke glemmes den maaske allermest betydende musikopdragende Faktor: Orkestret. Her maa man først gøre sig klart hvilke Instrumenter, man disponerer over. Som Regel er dette nogle Mandoliner, en enkelt Guitar og maaske en Violin. Det vanskeligste Spørgsmaal er nu, hvad man skal spille med en saadan

---

*) Til Efteraaret udsender A. O. F.s Bogkreds Prof. Erik Abrahamsen: »Musik og Samfund«, et Sidestykke til Wilmanns »Dansk Kunst« og Engbergs »Filmen«. Dermed vil vi antagelig have faaet den helt rigtige Grundbog til et Studium som det her omtalte.

Besætning. At man ikke kan spille Jazz, ej heller Symfoni-Musik med et Orkester af denne Art er indlysende. Man maa da finde nogle smaa sangbare Stykker: Smaa Menuetter, Valse o. l. Nu kan man rolig gaa ud fra, at hvis man spørger Eleverne, hvad de helst vil spille, saa vil deres Valg utvivlsomt falde paa nogle smaa banale, sentimentale Stykker. Skal man nu gaa ind herpaa, eller skal man haanligt afvise det og hente et Par mindre Beethoven-Menuetter eller Schubert-Valse frem og risikere, at Lysten til at spille forsvinder, før man overhovedet faar begyndt? Jeg løste Spørgsmaalet herved paa den Maade, at jeg gik ind paa at spille Salonstykkerne, men krævede saa samtidigt, at skulde vi spille dem, skulde vi ogsaa lære dem tip—top. Efter ca. halvtres Gange at have »kørt« en saadan Melodi igennem, vil man sikkert hos Eleverne høre Røster om, »at nu kan det være nok — vi faar jo Melodierne ødelagt o. s. v.« gennemfører man nu Kuren og tager Stykket halvtres Gange til, vil der hos Eleverne utvivlsomt rejse sig et Krav om, at faa Lov at spille noget lodigere Musik, og nu er Tiden inde til at komme med sin lille Beethoven-Menuet eller sin lille Schubert-Vals; den bliver slet ikke kedelig efterhaanden, den bliver derimod paaskønnet i stadig stigende Grad. Af største Betydning i disse Orkesterøvelser er det at lære Deltagerne at spille dæmpet og ligesom i Korøvelserne lære dem at høre paa Sidemanden, det er ikke nok, at den enkelte hører, hvad han selv spiller, han skal kunne høre alle andre Stemmer, thi først herigennem faar Musiken det rette afstemte Præg, og først nu udvikles Deltagerens musikalske Sans.

Sikkert er der blandt Eleverne et Par jazz-interesserede, som ogsaa spiller et eller andet Instrument: Klarinet, Trompet, Kornet, Klaver, Tromme el. lign. Man maa da hjælpe dem at organisere smaa Jazz-Ensembler; en Trio, som f. Eks. bestaar af en Blæser, Klaver og Tromme, er jo udmærket til dette Formaal. Og man skal selvfølgelig ikke frygte for at lade dem spille Jazz, idet Jazz jo paa mange Felter kan være lige saa udviklende som al anden god Musik. (Jeg tænker her især paa Jazzens rytmeopdragende Virkning og dens Optræning i Improvisation.)

Alle disse Metoder har jeg som sagt i det store og hele haft Lejlighed til at stifte Bekendtskab med her paa Roskilde Højskole i Vinter; det mest nærliggende Spørgsmaal vil nu være: Hvorledes virkede de? Hvad fik man ud af det?

Selvfølgelig var Resultaterne ikke altid lige store, men gennem Samtaler med Eleverne har jeg afgjort faaet Indtryk af, at de rejste herfra med en noget større og bedre Indsigt i Musik, end de havde, da de kom herved. Ikke alene kunde de snakke med om Musik, — det er i sig selv ret værdiløst og behøver ikke at dække over nogen som helst dybere Forstaaelse, er ofte blot et meget overfladisk Resultat af et vist Kulturnobberi — men de kunde ogsaa i voksende Omfang forstaa Musiken og holde af den.

Den lille pudsige Kendsgerning, at den mest fløjtede Melodi paa Skolen i Vinter var en lille Menuet af Beethoven, som Eleverne dels havde hørt C. M. Savery spille, dels Orkestret, belyser maaske mere end alt andet deres ændrede Indstilling overfor Musik. Ogsaa de Iagttagelser, man kunde gøre ved de Musikaftener, som Skolens Elever arrangerede, og som var af en ret høj musikalsk Kvalitet m. H. t. Programvalg, vil bestyrke dette. Medens Eleverne til de første af disse Fester nok sad stille, fordi »det gør man«, det var noget man skulde, saa mærkede man saa ganske afgjort, at den Stilhed, som herskede ved de senere Musikaftener, ikke var betinget af denne konventionelle Pligt, men foraarsaget af Elevernes stigende Interesse for og Glæde over Musiken.

Selvfølgelig maa man ikke, som før omtalt, vente, at Eleverne, naar de rejser herfra, og i al Evighed skal storme Koncertlokalerne for at høre Beethoven- Symfonier og Händel-Oratorier, ej heller maa man gaa rundt i den Illusion, at den saakaldte lettere Musik i Fremtiden kun vil kalde paa deres Foragt og ikke mere vil faa Tag i dem, men der er en ikke ubetydelig Chance for, at den bedre Indstilling til Musiken sikkert vil holde sig og endog udvikle sig i den rette Retning.

Den kritiske Læser vil maaske paa dette Tidspunkt være noget utilbøjelig til at tro, at det hele kan gaa saa let og medføre saa relativt gode Resultater som anført, af den simple Grund, at han vil sige til sig selv: »Hvis det virkelig er saa let, hvorfor Pokker gøres det da ikke overalt? — Det ser jo ud til at være meget nemmere at lære Folk at holde af Musik end at lære dem at udregne Kvadratrødder eller undervise dem i samfundsøkonomiske Forhold.«

Faktum er, at det er meget lettere, da Musiken jo saa fuldstændig er Følelsernes Sprog, og dette som bekendt er mere umiddelbart fatteligt end Fornuftens kolde Ræsonnementer. At Undervisningen i Musik, som al anden Undervisning, maa gribes an med Entusiasme, dersom man skal fange Elevernes Interesse, siger sig selv; men dette er jo ingen uoverstigelig Vanskelighed, da der utvivlsomt gaar mange unge Musikere rundt, hvis varme Interesse for Sagen ingenlunde bliver kølnet, fordi de løber Panden mod et Par Gange og maaske ikke straks naar de ønskede Resultater.

Grunden til at Musiken altsaa (som al anden Kunst) er blevet Stedbarn i Skoleundervisningen, maa da ligge i, at man ikke i tilstrækkelig Grad har været lydhør overfor og interesseret i Musiken som saavel etisk som æstetisk opdragende Faktor, og at denne latterlige »rationalistiske« Indstilling, at det er vigtigere at kunne udregne en Planets Bane end at kunne gaa i Lære hos Bach og hente uanede Livsværdier her, har været den dominerende hos dem, der har haft Mulighederne for at ændre og bedre dette Forhold.

Her paa Skolen og vel ogsaa paa et Par andre Skoler er dette Forhold ændret. Og det er vort Haab, at vi med vore Elevers Hjælp maa medvirke til i langt videre Udstrækning at gøre Musiken til Hvermands Eje og herigennem paa en folkelig Basis at skabe en saadan Musikkultur, at vi med Sandhed kan kalde Danmark for Sangens og Musikens Hjemsted.

PONTIGNY – ET FRANSK STUDIECENTRUM

AF ERIK HAUERSLEV

Det var i 1939, jeg besøgte Pontigny. 8 Timers Jernbanekørsel havde bragt mig fra den schweiziske Grænse til Stationsbyen La Roche, paa Grænsen mellem Champagne og Bourgogne. Fra La Roche til Pontigny er der en Snes Kilometer; de maatte tilbagelægges i en Fortidslevning til Rutebil, der efter ihærdige Forsøg paa at ryste Nyterne løse paa os Passagerer, satte mig af i en diminutiv Landsby. Jeg var fremme ved min Rejses Maal, Landsbyen Pontigny, hvor det gamle Kloster: L'Abbaye de Pontigny, ligger.

Jeg kom lige fra Genève, der da endnu var Verdens mest internationale By. Hele Juni Maaned havde Arbejdskonferencen holdt Møder i Nationernes Forbunds Pragtpalads; Repræsentanter fra et halvt hundrede Lande talte ud med hinanden om Arbejdslivets mangeartede Problemer. Men over Konferencen hvilede Krigens mørke Skygge, der tydeligt Dag for Dag blev længere og længere. Europa var ved at gaa i Kampstilling.

Man fornemmede den fortættede Spænding. Dagligt indeholdt Aviserne Meddelelser, der alle var som Strømpile, som viste hen mod det samme, mod det uundgaaelige: Krig. Mine sidste Indtryk, da jeg i Slutningen af Juni rejste til Pontigny, understregede ogsaa dette. Toget, jeg tog med fra Genève til La Roche, kom fra Zürich. Det var fyldt med schweiziske Alpejægere. Eftermiddagsbladene meddelte i firspaltede Overskrifter, at tyske Troppetog for sydgaaende havde passeret Østrig ... Begivenhederne væltede i disse Sommermaaneder ind paa os og fyldte Sindene med Utryghed og bange Anelser for Fremtiden. Menneskene blev urolige og rastløse.

Men paa en Plet i det smukke midtfranske Landskab, i Pontigny, kunde man — et kampberedt Europa til Trods — finde Balance og Ro igen. Pontigny repræsenterede den skærende Kontrast til det urolige og hektiske, man lige havde forladt. Det føltes som Indbegrebet af Velvære at komme til denne lille Landsby, der blot er en Række Huse paa hver Side af en blændende hvid Landevej, der snor sig gennem et typisk »van Gogh'sk« Landskab, bølget med gule, korntunge Marker og høje slanke Popler. I Pontigny findes intet »Strøg«. Der er blot en Købmandsbutik, et Postkontor, en Kro, en Vandmølle, der monotont klapper Døgnet rundt og endelig det, der har givet Landsbyen Navn: Klosteret og Katedralen.

Naar man staar over for disse gamle Bygninger, som Aarhundrederne tilsyneladende er gaaet sporløst henover, føler man, at ens egne Problemer og Samtidens tilsyneladende altoverskyggende Spørgsmaal reduceres uhyre meget, som det altid sker, naar man maaler Rækkevidden af Nuets Begivenheder med Historiens ALEN.

Kirkebygningerne virker paa den besøgende som en Historiens Brønd, og som Brønden paa sin Vej til Vandet gennemskærer Jordens mange Lag og fortæller om, hvordan Kloden saa ud i svundne Tider, saaledes afdækker dette Kloster Frankrigs og Menneskehedens Historie i op imod et Aartusind.

Pontigny er et Cistersienser-, eller som det senere kom til at hedde, Bernhardinerkloster, opkaldt efter den hellige Bernhard, der i Aaret 1112 med 30 Brødre satte sig i Spidsen for Cistersienserordenen. Paa det Tidspunkt, da den hellige Bernhard gik til Opgaven at forny denne Munkebevægelse, var Europa inde i svære Kriser, og alt stod i Forfaldets Tegn. Men med Pontigny som Centrum skød i de følgende Aar en Række Klostre op, ikke alene i Frankrig, men over store Dele af Europa. Navne som Alvastra og Varnhem i Sverige er Navne, der taler deres tydelige Sprog om den svundne Kirkekultur. Og Bernhardinerordenen voksede med rivende Hast. I Aaret 1150 fandtes der i Frankrig alene 343 Abbedier og i Midten af det fjortende Aarhundrede var Antallet naaet op paa 700. Som Kulturborge staa disse Klostre som en Række lysende Punkter i et ellers aandeligt mørkelagt Europa. Langt ned i sene Tider spores tydelige Paavirkninger fra Bernhardinerklostrene i Arkitektur og Tonekunst, og inden for Agerbruget drev de det meget vidt. Deres Kirkebygninger rummer nogle af Gotikkens betydeligste Mindesmærker, og deres Avlsgaarde var Middelalderens Landbrugsskoler. Men enhver Bevægelse topper og daler. Klostrene blev for deres store Fortjenesters Skyld overlæst med Privilegier og Rigdomme, der kvalte det levende og skabende Liv. Under den store Revolution blev Ordenen i 1790 opløst, og Munkene — af hvilke der i Pontigny en Overgang skal have været 1100 — blev drevet bort. De omkringboende Bønder begyndte at rive Klosteret ned for at bruge Stenene til deres Huse. Men da de naaede til den sidste Fløj af Klosteret, truede den mægtige Katedral, som den er bygget sammen med, med at styrte ned. Saa meget turde Bønderne ikke at udfordre de højere Magter. Kirken, og den sidste Fløj af Klosteret fik Lov til at blive staaende.

— — —

I Slutningen af det nittende Aarhundrede rystedes det franske Samfund af Dreyfus-Affæren. Frankrig er Skandalernes Land, men aldrig før havde Befolkningen faaet Lejlighed til at se ned i et saa bundløst Svælg af Raaddenskab og Intriger som her. Offentligheden tog ivrigt Del og Parti i denne Sag. De skarpeste Hoveder og de spidseste Penne mobiliseredes, og utallige er de Ord, der blev talt og skrevet for at bevise, hvorvidt Dreyfus var skyldig eller uskyldig dømt. Meget er haendt siden da; Frankrig har oplevet mange nye Skandaler, og Tiden har barmhjertigt lagt sit Taageslør over denne pinlige Affære, hvor man ikke veg tilbage for at ofre Menneske-

skæbner for at opretholde Statens Prestige. Men saalænge Dreyfus huskes, vil man sammen med det knytte Navnene paa tre Mænd, der stod forrest i den haarde og lange Strid for Dreyfus' Frifindelse — og som sejrede: Emile Zola, Jean Jaurès og Paul Desjardin. Medens de to førstnævnte er velkendte det meste af Verden over som henholdsvis Forfatter og Politiker, er det sidste Navn i dette Triumfvirat ikke meget kendt uden for Frankrigs Grænser.

Paul Desjardin var en anset Pariserprofessor og vel en af Frankrigs fremmeste Litterater. Dreyfus-Affæren lærte ham, at Respektløshed over for Sandheden og Forløjethed ikke var nogen sjælden Foreteelse i det franske Samfund, og det blev for ham den Oplevelse, der fik ham til at begynde et gigantisk Arbejde, som først fandt sin Afslutning ved hans Død den 1. September 1939 — den Dag Krigen brød ud. Han grundlagde en Bevægelse, som han kaldte Forbundet for Sandheden: L'Union pour la Verité. Som et Vaaben i denne Sct. Georgs Kamp mod Dragen købte Desjardin Pontigny, indrettede det tidssvarende uden at ødelægge Spor af dets originale Udseende og førte det tilbage til sin oprindelige Opgave, idet han gjorde det til et Kulturcentrum, en Borg, hvor kun et maatte komme i Højsædet: Sandheden.

Kampen blev lang og svær. Egnens og Byens Befolkning betragtede med dyb Mistro disse »Hedninger til Sandhedssøgere«, de her fik ind paa Livet af sig, og den katolske Præst i Katedralen lige ved Siden af forsømte sjælden nogen Lejlighed til at nedbede Forbandelser over Desjardin og hans Hus. Saa kom Krigen i 1914. Klosteret blev Sygehus, og Ofre fra Kampene ved Marne fyldte de gamle Haller. Desjardin og hans Hustru stillede sig i Spidsen for Arbejdet med at pleje de saarede og forsøge at trøste dem, der blot laa og ventede paa at dø. En Dag fik de deres eneste Søn bragt ind, dødeligt saaret. — Paa den lille Landsbys eneste Gade staar et Mindesmærke for dem af Pontignys faa Hundrede Indbyggere, som fandt Døden paa Slagmarkerne. Navnet Desjardin er der imellem ...

Efter Freden optog Paul Desjardin utrætteligt sit Arbejde. Hvert Aar fyldte han Klosteret med Ungdom, der var et Udsnit af den franske Befolkning for i frugtbringende Samvær at bibringe dem et nyt Livssyn, lære dem Ærbødighed for Sandheden og til under ingen Omstændigheder at gaa paa Akkord med den. Han stillede Studiet af Samfundsproblemerne overfor de samme Krav af nøjagtig Sandhed, som er Forudsætningen for al videnskabelig Forskning.

Denne Bevægelse bredte sig snart ud over Frankrigs Grænser, og i 1939 opholdt unge fra Sverige, Danmark, Norge, Finland, Storbritanien, Sydafrika, Australien, Amerika, Tyskland og Tjekko-Slovakiet sig i Pontigny. I den sidste Halvdel af Trediverne kom Desjardin til at arbejde sammen med Svenskeren Sven Backlund for at faa et kraftigere Indslag af nordisk Ungdom paa Pontigny, hvilket bl. a. gav

sig Udtryk i, at Den nordiske Folkehøjskole nogle Uger hvert Aar henlagde sin Virksomhed hertil.

For den besøgende, der kommer til Pontigny, vil Katedralen være det, der først og fremmest falder i Øjnene. Den er forbundet med Landevejen ved en lang Allé, flankeret af gamle, høje Popler. En Del af det mægtige Kirkerum er skilt fra og bruges nu af den lille Landsbys 700 Sjæle. Selve Kirkeskibet er 171 m langt og skal være et af de længste, der findes i Frankrig. Som en yderligere Attraktion kan nævnes, at det har ikke mindre end 18 Altre. Selv om Katedralen regnes for at være et af Gotikkens betydeligste Mindesmærker, er den dog præget noget af den romanske Stil, og staar man i Kirkens ene Ende og ser frem mod Koret, ses Udviklingen tydeligt, som den har formet sig fra den halvcirkelrunde romanske Hvælving til den stolte, himmelstræbende gotiske Stil.

Bygget sammen med Kirken ligger saa Klosteret, som Desjardin købte i 1901, da Kirke og Stat i Frankrig adskiltes. Det er — rent bygningsmæssigt set — ikke mindre interessant at bese, fast og solidt som det ligger der, uden synderlig at være mærket af Aarhundredernes Omskiftelser. De gamle Munkeceller, hvor Jerntrammerne i Stueetagen nogle Steder endnu er for Vinduerne, er indrettet til Gæsteværelser. Jerntrammerne kunde maaske stadig have en vis Berettigelse, naar unge Skandinaver var paa Kursus samtidig med amerikanske Piger.

I Bygningen findes velindrettede Opholdslokaler, der ved deres Stils Ro og Ophøjethed uvilkaarlig stemte Sindet og gav Arbejdslyst. Mest imponerende virkede de to Centrér for henholdsvis den materielle og den aandelige Føde: Spisesalen og Biblioteket. I Spisesalen bestaar Loftet af fire Krydshvælvinger, der løber sammen i en Pille midt i Rummet. Heromkring dækkes op paa et mægtigt, gedigent Bord, i Hesteskoform, med tilhørende højryggede Stole. Biblioteket er om muligt endnu mere stilfuldt. Det er indrettet i Klosterets første Etage, saaledes at det strækker sig tværs gennem Bygningen. Fra begge Ender falder Lyset ind paa Reolerne, der rummer et skønsomt Udvalg af Alverdens Litteratur. Mange af Bøgerne er forsynet med Forfatterens Dedikationer. Det er Gaver til Pontigny. Biblioteket er som Klosterets øvrige Lokaler udstyret med antikke Møbler: Haarde Munkestole med lodrette Ryglæn og bløde, plysbetrukne Lænestole.

Kom man en Eftermiddag op i Biblioteket, naar Solens Straaler faldt skraat ind gennem de kvadrerede Ruder, kunde man finde Monsieur Desjardin — da en Olding — paa en Munkestol i en af de dybe Vinduesnicher. Under den sorte, firkantede Advokatkalot, han altid bar, trak Solens Straaler Profilen af hans lynende intelligente Ansigt skarpt op, — som han sad dér, altid fordybet i en Bog.

Saa man ham saadan, passede han glimrende ind i det gamle Klosterinteriør, og dog kæmpede han en Kamp, der havde bragt ham de tidligere Klosterjeres uforsonlige Had. Kun en Mur skilte ham og Klosteret fra Katedralen, men Muren var uoverstigelig. Paa den anden Side af den levedes et Liv, der engang var sundt og skabende, men som nu repræsenterede et stivnet Frankrig, hæmmet af Dogmer og Doktriner. Paul Desjardin vilde skabe et nyt, et lykkeligt Frankrig med Sandhed og Ret som grundlæggende Faktorer. Han vilde aabne Vinduet ud mod Europa og Verden, han vilde slaa Bro over Grænserne og skabe Forstaaelse mellem Folkene. Han holdt Haabet blankt til det sidste, arbejdede og stred for sit Maal ... Han døde den Dag, Krigen brød ud.

*Leo Estvad.**Forstad.*

DANSK FOLKEOPLYSNINGS SAMRAAD

AF CHR. CHRISTIANSEN

En gammel Tanke er atter blevet draget frem i Dagens Lys. Det vidtforenede frie folkeoplysende Arbejde har dannet en Landssammenslutning med det enkle Formaal at fremme og støtte enhver Bestræbelse for at højne og udvikle den folkelige Kultur i Danmark. Gennem mange Aar har en Række Bevægelser virket blandt den danske Befolkning for at bringe den i Forbindelse med Samfunds- og Kulturlivet. Meget af dette Arbejde har vel ikke været særlig kendt og maaske heller ikke saa paaagtet; men det har dog alligevel været til Stede baade i By og Sogn og har samlet baade store Skarer af den opvoksende Ungdom og betydelige Kredse af den mere modne Befolkning. Hele denne landsomfattende Virksomhed har fundet Vej til det brede Folk gennem mange forskellige Arbejdsformer.

Danmark kan opvise et udbredt folkeoplysende Arbejde og dets Organisation og Indhold har ved forskellige Lejligheder givet Anledning til anerkendende Bemærkninger. Der er i dette Arbejde især fire faste Punkter: Højskolen, Biblioteket, Aftenskolen og Studiekredsen, repræsenterende det levende Ord, Bogen og det personlige Selv-arbejde. Det folkelige Oplysnings- og Kulturarbejde har altid været baaret oppe af Folket selv, og det er vokset op fra neden af frit og frivilligt. Ganske naturligt har det været de folkelige Bevægelser, som har staaet bag ved dette Arbejde. Paa Landet har det i første Række været Bøndernes mangeartede Organisationer, og i Byerne er Arbejdernes Organisationer dem, som har givet Oplysningsvirksomheden Liv og Indhold. Ungdommens egne Organisationer maa ogsaa i denne Forbindelse nævnes som en betydelig Faktor i det frie folkelige Dygtiggørelsesarbejde. Om hele denne landsomfattende Virksomhed kan det siges, at det ikke er ensidig Propaganda, men et dybere og meget intensivt Uddannelsesarbejde, som samler det jævne Folk i By og paa Land.

I det store og hele har det alligevel været et Arbejde i det stille; men kendetegnende for alt, hvad der er udført, er, at der har været Tusinder af jævne Mennesker, som har været optaget af at forme dette Arbejde og har skaffet det Indpas praktisk talt overalt, hvor Mennesker *kan* samles.

— — —

Danmark har gennem det sidste Aar gennemlevet en mørk og en streng Tid med store Vanskeligheder paa talrige Omraader. Krigen og Besættelsen har ramt hele vort Land haardt, og den danske Befolkning har oplevet Begivenheder, som langt fra har svaret til vore Ønsker og Tanker.

Midt i alt dette er der gaaet en Samlingens Bølge gennem hele Folket. En national

Opvaagnen har grebet Folket paa tværs af alle tidligere Skillelinier. Denne nationale Tilkendegivelse har fundet Udtryk paa en Række praktiske Omraader: Rigsdagen, Kommunerne, Organisationerne m. v. Ogsaa ved rent spontane Udbrud som ved Alsangstævnerne over det ganske Land. Alle disse Bestræbelser har samlet sig om dette ene: *Danmark og alt, hvad der er dansk*. Samlingen indenfor Dansk Ungdom ved Starten af *Dansk Ungdomssamvirke* har i alle Kredse af det danske Folk været opløftende og berigende i de tunge Dage. — Det blev derigennem klart for enhver, at der var stærke Kræfter i vort Folk, som de nuværende Forhold ikke kunde standse.

Det har derfor ligget nær ogsaa at tænke paa et Samarbejde — et Samvirke mellem de fremtrædende danske Folkeoplysningsorganisationer. Tanken om en nærmere Forbindelse mellem alle de Landsbevægelser, som arbejder med i Folkeoplysningens Tjeneste blev forsøgt virkeliggjort for ca. 15 Aar siden; men det lykkedes ikke at faa Rammen bragt i Orden og heller ikke at skabe den levende Forbindelse mellem Bevægelserne, som det var Hensigten.

Sammenslutningen blev kaldt: *Fællesraadet for Folkeopdragelse*. Hertil knyttedes ikke mindre end 30 forskellige Organisationer med yderst forskellige Interesser og Synspunkter. Fællesraadet blev næppe andet end en Diskussionsforening, som holdt en Række interessante Møder, men efterhaanden gik Arbejdet istaa, og Raadet maatte opløses.

I Sverige har man allerede gennem flere Aar haft en betydningsfuld Sammenslutning af Oplysningsorganisationer under Navn af *Samvirkelende Bildningsförbund*. De tilsluttede Organisationer er: Arbeidarens Bildningsförbund, Afholdsfolkene, Jordbrugernes Ungdomsforbund og Svenska Landsbygdens Studieförbund m. fl. Sammenslutningen udgiver i Fællesskab et Tidsskrift: *Folkelig Kultur*, men Samarbejdet omfatter ogsaa Instruktionsvirksomhed, Kursus, lokalt Fællesarbejde m. v.

Paa Initiativ af Arbejdernes Oplysningsforbund og Foreningen for Folkehøjskoler og Landbrugsskoler afholdtes Lørdag den 8. Marts en Konference i Rigsdagens Lokaler for at søge oprettet en Samvirksomhed for Folkeoplysningen i Danmark. Til Konferencen mødte Repræsentanter for følgende Organisationer: Arbejdernes Oplysningsforbund, Danmarks Biblioteksforening, Danmarks Lærerforening, Dansk Aftenskoleforening, Dansk Kvindesamfund, Folkeuniversitetsudvalget, Foreningen for Folkehøjskoler og Landbrugsskoler og Samvirksomheden for landbrugsfagligt Oplysningsarbejde. Konferencen aabnedes af Oplysningsforbundets Formand *C. V. Bramsnæs*, og Forhandlingerne lededes af Forstander *Lars Bællehøj*. Paa de indbydende Organisationers Vegne redegjorde Forretningsfører *Chr. Christiansen* og Forstander *J. Th. Arnfred* for Planerne angaaende det paatænkte Samvirke.

Tanken var at skabe Plan og Samling indenfor de Kredse, som arbejder med de voksnes Selvarbejde og gennem Samarbejde og gensidig Støtte at fremme *Dansk Folkeoplysning*. De to indbydende Foreninger havde været enige om, at Samvirket skulde omfatte de største og landsomspændende Oplysningsorganisationer. Formaålet for Samvirket kunde enkelt formes saaledes:

»— at fremme det frie folkeoplysende Arbejde blandt det danske Folk og støtte alle Bestræbelser til Udbredelse af Kendskab til dansk Sprog, Natur, Kultur og Egenart —« og

det praktiske Arbejde skulde tage Sigte paa:

»at virke for at vort Lands Kultur blev en folkelig Besiddelse, saaledes at alle kulturelle Fremskridt kunde blive en Del af det danske Folks Liv og Gerning.«

I Redegørelsen blev der peget paa en Række positive Opgaver, som det nye Samvirke kunde tage op til Overvejelse og Gennemførelse, f. Eks.:

Tilvejebringelse af gode Lokaler for al folkeoplysende Virksomhed i Landkommunerne og Byerne.

Tilvejebringelse af en Foredragsliste over danske Emner, suppleret med Film og Lysbilleder og Tilrettelæggelse af Foredragsturnéer til Oplysningsorganisationer over hele Landet.

Afholdelse af instruktive Møder og Kursus med det Formaal at informere og dygtiggøre Folkeoplysningens Ledere og Medarbejdere.

Samarbejde med Bibliotekerne og Statsradiofonien til Fremme af yderligere Tilslutning til det praktiske Oplysningsarbejde.

Udarbejdelse af Materiale, Fortegnelser vedrørende Bøger, Film, Lysbilleder o. l. til Brug for Oplysningsvirksomheden.

Samarbejde med Statsmyndigheder, Skolemyndigheder og kommunale Myndigheder til Fremme af den bedst mulige Støtte til Dansk Folkeoplysnings Vækst og Udvikling.

Fra alle Sider blev der givet Tilslutning til de fremsatte Planer for Dannelsen af et Samvirke mellem de folkeoplysende Bevægelser i Danmark. Efter en Forhandling vedtog Konferencen — under Forbehold af Tilslutning fra Repræsentanternes Organisationer — at oprette *Dansk Folkeoplysnings Samraad*.

Forslaget til Vedtægter for Samraadet vedtoges efter at forskellige Ændringer var tiltraadt, og Vedtægterne har følgende Ordlyd:

1. *Dansk Folkeoplysnings Samraad* er oprettet af Arbejdernes Oplysningsforbund, Danmarks Biblioteksforening, Danmarks Lærerforening, Dansk Aftenskoleforening,

- Dansk Kvindesamfund, Folkeuniversitetsudvalget, Foreningen for Folkehøjskoler og Landbrugsskoler og Samvirksomheden for landbrugsfagligt Oplysningsarbejde.
2. Dansk Folkeoplysnings Samraad har til Formaal at fremme det frie folkeoplysende Arbejde blandt det danske Folk og støtte alle Bestræbelser for Udbredelse af Kendskab til dansk Sprog, Natur, Kultur og Egenart.
  3. Dansk Folkeoplysnings Samraad ledes af et Repræsentantskab og en Bestyrelse. Til Repræsentantskabet vælger hver af de tilsluttede Organisationer tre Medlemmer og udpeger blandt disse eet Medlem til at indtræde i Bestyrelsen.

Repræsentantskabet samles ordinært til Møde to Gange aarligt (April og September). Bestyrelsen vælges for to Aar ad Gangen, dog saaledes, at Halvdelen af Medlemmerne afgaar hvert Aar.

4. Til Bestridelse af alm. Administrationsudgifter yder hver af de tilsluttede Organisationer et aarligt Kontingent paa 100 Kr. Repræsentantskabets og Bestyrelsens Udgifter ved Deltagelsen i Samvirksomhedens Møder udredes af de enkelte Organisationer. Andre forekommende Udgifter ved Samvirksomheden dækkes efter nærmere Beslutning af Repræsentantskabet i hvert enkelt Tilfælde.

Fra samtlige Organisationer foreligger nu Meddelelse om, at de tiltræder Samraadet, og der er valgt et Repræsentantskab paa 24 Medlemmer, saaledes som Vedtægterne forudsætter. Til Bestyrelsen er valgt følgende: Forretningsfører *Chr. Christiansen*, Forstander *Lars Bælhøj*, Amtsskolekonsulent *O. Hessilt*, Fru *Magda Andersen*, Kommunalærer *P. Nygaard*, Professor *O. H. Larsen* og Professor *Jørgen Jørgensen*.

Det er Hensigten, at Bestyrelsen skal forberede en Række Planer for Samraadets Virksomhed saa betids, at disse kan forelægges et Repræsentantskabsmøde i September 1941.

VOR STAAR UNGDOMMEN I DAG...?

EN INDLEDNING FRA DISKUSJONSAFTEN 14. 3. 1941
AF ORLA BUNDEGÅRD POULSEN

Ved en anden lejlighed har jeg udtalt, at ungdommen er en stormagt. Det hade vel været særdeles passende om jeg nu herfra sae det samme, og navnlig hade det været passende om jeg nærmere begrundede, vad der laa bagved en saadan udtalelse. Men da jeg fik den opgave at indlede denne aftens diskusjon, saa meldte der sig strax visse vanskeligheder netop naar jeg skulle begrunde, vorfor og vordan er ungdommen en stormagt? ti magten bestaar jo ikke bare deri at vi er unge. Det er noget andet og for saa vidt noget mere der betinger tilstedeværelsen av di skabende kræfter — — et maal, nemlig, og energien til at arbejde sejt og uophørligt mod maalet.

Og alt mens jeg har tænkt over problemet har det gang paa gang slaaet mig vor vanskeligt det egentligt er at danne sig et klart billede av ungdommen i dag; det ene øjeblik forekommer den blottet for moral, det næste synes det som om den har virkelig etisk sans, har en livsopfattelse og en positiv tagen stilling til tidens rørelser.

Jeg staar midt i lejren, og søger dog at danne mig et klart overblik over den, vilket maa siges at være ret vanskeligt; men jeg ønsker at være her, netop fordi jeg er selv en del av lejrens mandskab. Saa vis jeg skælder ud over lejren, da maa man gaa ud fra at snærtene rammer osse mig selv.

Men vorledes stille problemet op? Ja jeg skulde naturligvis søge at ta gennemsnittet — — men vor? Skulle jeg prøve at vise det politiske ansigt — — det moralske, religiøse, kulturelle? eller skulle jeg snakke om vor aandelige habitus, eller om ungdom saadan i al almindelighed, bare snakke om løst og fast spørgsmaalet ungdom vedrørende? Jeg maa avsløre at min sædvanlige planløshed med hensyn til tilrettelægningen av en opgave gjore gældende, at jeg valgte det sidste. Og saa spurgte jeg da mig selv: jamen vor staar ungdommen i dag? staar den overhovedet nogen steder — — er det ikke snarere saaledes, at ungdommen er i et frygteligt vildrede med vor den hører til? Jeg maa tilstaa, at vor man maatte vente at møde den stærke tro, der møder man alt for ofte den stærke tvivl. Jeg har saaledes utallige gange mødt den type der bare trækker paa skuldrene — — somom skuldre er kun til at trække paa — — somom di ikke er netop skabte til at bære. Og samtidig aabenbarede denne type en fuldstændig negativ holdning, en kold afvisning vis jeg kom til at nævne et ord som f. ex. offervilje, eller et hvilket som helst andet ord, der har tilknytning til di reneste og dybeste følelser i mennesket, kold afvisning ved ord som hengivenhed, attraa, energi

eller lignende; og jeg har søgt at faa en samtale igang om livets mening og holdt paa at den maa være at kæmpe og at sætte noget til for en ide — — at lære og at virke. Og med sørgmodighed har jeg maattet tilstaa for mig selv, at det gang paa gang viste sig at denne ofte forekommende type av dansk ungdom skar en vrængende grimace, hade mest lyst til at vende mig ryggen, blot fordi jeg var ikke i stand til at tale om hot-jazz kontra soft. Denne type er gold, og den er det, fordi den føler sig nærmest fornærmet over i det hele taget at være sat i verden. Vi har alle mødt ham; han er blottet for idealisme og slentrer avsted med hænderne i lommerne — — og vis han endelig fanges av en ting og bliver ivrig, saa drejer det sig mest om baller og haarvand og piger og cigaretmærker. Det er rent forbandet, men desværre sandt — — alt for sandt, forekommer det mig. Ikke at jeg vil stille mig selv paa en piedestal — — det være saa langt fra! Det eneste jeg ikke holder av blandt det nævnte er haarvand — — og da navnlig naar det kommer i haaret! men jeg antyder blot dette fordi største delen av alle unges tanker drejer sig i alt for uhyggelig grad om aldeles ligegyldige ting, og det maa vi ha med i vore betragtninger. Ungdommen viser sig virkelig ofte energisk, det er rigtigt, men energien blir i reglen brugt til det betydningsløses fremme.

Se, vis det nu bare var en enkelt gang jeg hade truffet den førnævnte type, saa vilde jeg overhovedet ikke ha nævnt ham her i aften, for saa hade han faktisk ingenting at gøre med vor debat. Men beklageligvis møder vi ham ofte, og beklageligvis møder vi ham i alle lejre — — men allerværst er det, at vi har alle noget av ham i os; han har smittet os, eller vi er ikke voxet udover sygdommen. Denne aandelige slattenhed er en parallel til vad der findes i de fleste unges indre. Jeg tror at størstedelen av alle unge føler sig rodløse i tiden. Ikke saadan, at den egentlig finder sig tilrette med denne passivitet; den tilsyneladende ligegladhed med kulturelle og livsvigtige problemer er vel ikke noget der passer ungdommen — — ti saa var det sandelig en daarlig ungdom — — men jeg tror det kommer av, at den føler sig paa een eller anden maade forraadt. Ungdommen føler sig avvæbnet, og dens handlinger svømmer ud i det bare intet, vorefter den ender i en forgudelse av det aandløse pjat, tilbeder en vis slagfærdig type, der iøvrigt ofte bluffer.

Kendetegnende for ungdommen er det i al fald, at vor den før dreves av et selvstændigt *jeg vil*, der drives den nu i overvejende grad av et *du skal*. Tingene blir gjort, javist, men *glæden* ved at gøre dem er borte — — det hele vedkommer ikke saa meget mig, saavel som min person ikke vedkommer nogen og ikke interesserer nogen udover den rent pekuniære gevinst jeg kan være — — jeg er jo bare en del av en maskine. Tingene blir gjort, men det er nærmest fordi det er sagt, at

det *skal* gøres; der er ingen befriende glæde ved at gøre dem. Den eneste glæde er vel den, at det dog maaske snart er ovre . . .

Nu maa man bestemt tro at dette sagte er udslag av en speciel sortseerindstilling — — dog, man tar fejl! For det første er jeg ikke sortseer, og for det andet er det jeg har sagt absolut ikke en myg jeg søger at gøre til en elefant. Ejheller er det noget jeg bare har grebet ud av luften.

Jeg husker saaledes engang jeg var til en samkomst som DsU havde arrangeret i min jemby. Der blev selvfølgelig holdt en tale, og en av di ting jeg husker fra denne iøvrigt saare klare og udmærkede tale er et citat, som foredragsholderen bemærkede stammede fra en DsU'er, der i en slags pessimisme hade sagt noget lignende som: vad har vi egentlig at kæmpe for? Det er lisom der ikke er noget vi rigtig skal lægge kræfterne i for at naa — — I gamle har gjort alt arbejdet. Det er ikke som i gamle dage, dengang bevægelsen *blev til*. I maa have været lykkelige dengang.

Denne udtalelse er tankevækkende. Den aabner i virkeligheden for et dybt perspektiv til forstaaelsen av den avventende holdning — — for ikke at sige det rent ud: negative holdning — — som ikke helt sjældent viser sig at være til stede. Lad os da se lidt nærmere paa det, og lad os se paa vad det er vi skal gøre for at forstaa. Vi maa søge at komme til kendskab med vad aarsagen til ondet vel kan være — — vi maa kende aarsagen til, at ungdommen staar valen overfor saa mange ting, ting, som netop bør ha vor opmærksomhed. Vi unge maa være klar over vad der *bor* i os, og navnlig skal vi være klar over, at der findes værdifulde ting, som nemt ødelægges. Vi er unge og vi ved det, for det er fastslaaet tusindvis av gange, at ungdom er ungdom; med vore fejl og vore fortrin er vi noget værdifuldt, for lisaa sikkert det er at ungdom vil synde, lisaa sikkert, ja, vel endnu mere sikkert, er det, at ungdom vil *kæmpe*. En ungdom uden kampe er ingen rigtig ungdom, og det føler den selv. Den blir i tvivl om vad di mange kræfter skal bruges til — — di kræfter, som vi véd vore fædre brugte i en kamp for at skabe og bygge. Den tid staar for os som en tid fuld av kampe, og derfor staar den for os som en lykkelig tid, for det første fordi kampene bar frugt, og for det andet fordi det at kæmpe for at naa et maal maa være livets mening med en ungdom. Og vis først det hele faar udseende av at være saare godt, overhodet saa godt som omstændighederne nu tillader det, saa føler ungdommen sig overflødig, ganske simpelt fordi det er den imod kun at nyde godt av goder, den ikke selv har været medskabende til. Der sker saa det, at den bruger kræfterne til samfunds-skadelige udskjelser.

Men er det hele da saa godt, at der ingen forbedringer er behov — — er det di gamle gjøre saa aldeles upaaklageligt og ikke til at finde fejl ved?

Naturligvis ikke! Det hele er saare godt, men vi faar bestandigt tudet ørene fulde av vor vidunderligt det er, det di gamle gjore, der engang for 50—70 aar siden og fremefter — — vi faar bestandigt at vide, at alle disse goder, al denne vidunderlige frihed, det er noget som er os givet, det er en dyrebar arv, og den skal vi *kæmpe for at bevare*. Og vi, den unge generasjon, har faktisk intet gjort, intet virkeligt ydet, for opnaelsen av di tilstedeværende goder. Det er det vi føler. Denne følelse giver som alle andre følelser udslag, og den gør det paa den maade at vi dybest inde i os, maaske ubevidst, føler os som en slags tiggere, der bare modtager vad den forrige generasjons blod og sved har gjort det muligt for os at modtage. Derved opstaaer et fænomen i lighed med mindreværdskomplexer, og vi gaar rundt og søger at gemme vort mindreværdskomplex bag brovtende ord og kyniske talemaader. Ja, netop kynismen er saa at sige blevet typisk for ungdommen, dette at være klar over vad det hele er værd, men alligevel ikke skatte det for vad det har kostet. Man vil ikke indrømme over for sig selv, at det der gjøres dengang, det gjøres for at gøre den kommende slægt lykkelig, og navnlig vil man ikke overfor andre indrømme, at man som ungt menneske i dette samfund har mulighed for at tilfredsstille ønskerne dybest i sig. Det har man nemlig i virkeligheden heller ikke!

Betragter man historien, saa opdager man snart, at det alle dage har været kamp mellem det som er og det som er paa vej. Skulle det monstro være tilfældigt — — skulle det være tilfældigt, at der efter daarlige tider følger gode tider og efter gode daarlige? Det er næppe tilfældigt, og sikkert er det i vert fald, at det er den kritiske ungdom der forandrer, vad enten nu forandringen er til det gode eller det slette — menneskene er som bekendt aldrig herre over følgerne av deres handlinger, selv om de jo ganske avgjort er herre over deres handlinger. Og ungdommen vil altid forandre og altid forandre til det bedre; derfor mener jeg, det maa ses deri, at ungdommen føler ingen trang til at bevare og ingen begejstring for opfordringen til at kæmpe for bevarelsen av en ting.

Der blir gjort et kæmpearbejde for at indgyde os den samme begejstring for vore fædres idealer som den, di selv var i besiddelse av. Og vore fædre, som det er, der først og fremmest søger at faa os til at forstaa det fremskridt, di kæmpede for, di forundres over, at vi ikke med den samme varme og den samme extatiske ild synger sangene, som *di* sværgede til engang. Di forundres over, at vi paa forskellig sæt staaer dem saa fjærnt, at vor opfattelse av mange ting synes at være stik mod deres. Men — lad os ikke forundres over det. Man maa nemlig huske paa — og dette er egentlig kærnen i det hele spørgsmaal — man maa huske paa, at den bedste kamp den kæmper man i sin ungdomstid — og ikke naar man kæmper for bevarelsen av de opnaaede goder, det er i alle tilfælde ikke drivfjederen, ikke kampen for at bevare

en ting, som man maaske endog har svært ved at se sig forbundet ved med blod og savn, selv om det maaske dybest set er tilfældet. Den bedste kamp er den, man kæmper, drevet av dette lykkelige *jeg vil*, dette at vinde frem mod et maal, man har sat sig. Først *den* giver følelsen av at man er sat i verden for at udrette noget.

Som nu denne DsU'er sae, saaledes har jeg hørt mange sige, og jeg har set mange handle eller undlade at handle udfra slige tanker, ikke blot DsU'ere. Og naar da dette er tilfældet, saa maa det vel ikke forundre, om man stiller spørgsmaalet: er ungdommen i det hele taget positivt indstillet, naar det kommer dertil, at det virkelig gælder, eller har den negative ligegyldighed i den grad gennemsyret den, saa at den viljeløst vakler hid og did for vinden og kastes mod syd, netop naar det stormer fra nord?

I, mine kammerater, vil modsige mig, om jeg ville hævde det — men jeg vil ikke hævde dette standpunkt, jeg vil ikke paastaa, at ungdommen av i dag er uden vilje, blot vil jeg hævde, at *tilsyneladende* er den det, *tilsyneladende* er dens stilling temmelig vaklende, og dens maade at ta tingene paa har et anstrøg av lunkenhed og valen følelse.

Dog strax vil jeg tilføje, at jeg ikke alene haaber, men osse tror det er kun et skin. Vis vi virkelig hade et maal at kæmpe imod — vis vi virkelig i os selv følte, at intet er fuldkomment, men at det gælder om at nærme os det fuldkomne saa meget som muligt, saa tror jeg endda, at vi opdagede, der er meget at kæmpe for. Vi har skabende kræfter i os, det gælder blot om at faa øjnene op for, vad der skal skabes eller skabes om.

Det kan være saare skønt og kommer vel osse os selv tilgode, naar vi søger at bevare kunstkattene ved at dæmme sandsække op omkring dem — men det tilfredsstillende ikke vor *skabertrang*, ikke engang det at forarbejde sandsækkene. Vi vil være *med* — vi vil selvstændigt, som di gamle, være med til at *skabe* et kunstværk, og vi har for saa vidt alle muligheder for, at det kan blive et virkeligt godt, eftersom det ikke behøver at gøres paa et usselt kvistkammer ved et stearinlys. Di gamle gav os sandelig bedre lys, og det gælder for os om at bruge det paa rette maade — det gælder for os om at faa ind i vor bevidsthed, at det kan bruges til andet end projektørbelysning i dansehaller og modehuse og boxestævner.

Det har knebet av og til — vi skal først maaske lære det virkelige mørke at kende . . . maaske . . .

Mogens Kragh-Petersen.

Arbejdsplads.

HØJSKOLEELEVER SER PAA KUNST

NOGLE UDPLUK AF ELEVERNES INDTRYK AF VANDREUDSTILLINGEN PAA ROSKILDE HØJSKOLE

Det Maleri, jeg har lagt mest Mærke til, er P. Hansens »Legende Børn« med de glimrende lyse Farvevirkninger. Man føler en Feststemning, hver Gang man ser paa dem. Willumsens Selvportræt er en Studie i Kraft. Der er Styrke og Stolt-hed i Farver og Linier, og maaske en Streg mod Hovmod, men Helhedsvirkningen kunde ikke være bedre. Zahrtmann, for pertentlig for Nutiden. Ejnar Nielsens »Kvinde«, netop saa kold og afvisende, som han plejer at skildre de Motiver. Plets-kud paa hans Felt, men jeg foretrækker de voldsomme berusende Farvevirkninger. Aksel Jørgensens »Pige, der plukker Anemoner«, er elendig, alt for ligegyldig i Udførelsen til at kunne kaldes Kunst. Desværre husker jeg kun nogle faa til. Michael Ancher med friske, venlige Farver, blid og rolig. Isaksen, var det ikke hans »Stilleben«? Det skuffede mig efter al den Reklame, der blev ofret paa hans Mindeudstilling, som jeg ikke fik set. Hos Tegneren Sikker Hansen kunde kun Papiret interessere mig. Hans Modelstudier er som trykt med samme Kliche. De har samme Former, Linjer og Ansigtstræk, aldrig noget nyt at finde hos ham. Storm-Petersen vil jeg helst ikke om-tale. Han kan vel ikke selv gøre for, at han er repræsenteret.

De moderne Malerier, der var med her, gav efter min Mening ikke noget klart Billede af de forskellige Kunstretninger, Kubismen fraregnet. Vor Tids sorte Faar, Surrealismen, fandt man heller ikke. Har Arrangøren manglet humoristisk Sans, eller Trang til det abstrakte? Det er en mærkelig Retning, indviklet og forkludret som den Tid, den tilhører, forhaabentlig kun en midlertidig Udtryksmaade, Vi er jo ikke alle Sindssygelæger med Interesse for forplumret Sjæleliv.

Den moderne Kunst er et Tidens Barn. Ikke trist og beskrivende, pertentlig nøj-agtig som Fortidens, men sprudlende af Fortællelyst. Hastig og overfladisk. Lad de gamle kæle for Motiverne, i Dag har vi Fotografer til det. Kunsten at male skal ogsaa være Kunsten at fortælle. Handling er Tidens Løsen, saa maa Kunsten bøje sig og det klæder den.

Man skal fornemme Kunst, sans. Den skal tale til Fantasien med en Samling Ind-tryk af forskellig Art, afstemt efter hinanden — Harmonien. Hist og her er en Dissonans, der fremhæver og understreger. Jo kraftigere sansende Mennesket er, des mere for-staar det af Kunsten. Den er ikke for kolde beregnende Hjerner, men et Billede paa det evigt flimrende og flakkende Liv og Roden til det: Driften.

I et Foredrag om Psykologi fremhævede Gammelgaard, at Forøgelse af Intelligen-sen forringer Sanserne. En og anden af de kritiske lagttagere kan jo bruge det som Undskyldning for manglende Forstaelse, selv om jeg betvivler, at den er berettiget.

M. A.

— — — — I Spisestuen hænger J. F. Willumsens »Selvportræt« og jeg tror, jeg kunde se paa det i Timevis og dog ikke være i Stand til at fortælle, hvad det er som betager mig. Jeg synes, at den røde Baggrund med den brede sorte Stribe fremhæver,

ja næsten sætter Figuren frem i Værket; og den gamle Maler staar foran sit Stativ, som om han lige havde faaet en Inspiration og nu vil til at tolke sine Tanker paa Lærredet. Der er Liv over hans Ansigt, som om hans Tanker arbejder for tydeligere at fremmane det Billede, han har set i Aanden, og jeg synes, at der over hele Skikkelsen ligger et Præg af Skaberevne.

Willumsen har ogsaa udstillet et andet Billede, nemlig »Tindebestigersken«. Det viser en Kvinde siddende i Forgrunden og bagved hende udfolder en storslaaet Natur sig; over hende er Himlen høj. Hvad kan have ført hende herop? Søger hun Lindring for en Sorg? Maaske har hun fornylig oplevet noget stærkt, og saa har hun følt, at hun maatte hen et Sted, hvor hun kunde være alene med sine Tanker og Naturen. Bare sidde stille og føle den Lidenhed, der altid kommer, naar man er ene med Naturen. Denne Sindsstemning vil dæmpe alt det onde, hun maa kæmpe med, og som hun føler sig lille og underlegen i Kampen imod.

Eller er hun maaske forelsket og jublende glad og synes, hun ikke rigtig kan nyde sin Lykke nede i Dalen? Maaske hendes Kærlighed bor hist ovre bag Fjældene? Eller er det Sporten, der har ført hende op i Bjergene. Maaske kender hun den stolte Følelse af at have overvundet Vanskeligheden, og nu nyder hun Glæden ved at se ud over det, hun lige har besejret.

C. N.

— Et Billede, som jeg synes overordentlig godt om, er Olaf Rudes »Bornholmsk Landskab«, et prægtigt Landskab, Marker, Pløjjord, Skel med Træer og nogle stærke og livlige, rene Farver. Jeg synes, at naar man ser paa det, saa er det ligesom man bliver saa let og varm, modsat Wills Kvindeportræt, som jeg ogsaa synes er godt; her bliver man trykket og indesluttet. De kolde, brede, gule og grønne Farver i Ansigtet ligesom giver Billedet et forpint og trætt Udtryk i Forening med Kvindens Holdning, foroverbøjet med Hænderne i Skødet.

K. O.

Min Opfattelse af, hvordan Kunst skal være, gaar imod Herr Rues Mening. En Onkel til mig, der maler, har sagt til mig: »Kunst, det skal man ikke forstaa; det skal man føle«. Denne Opfattelse har jeg tilsluttet mig. For mig er det Farverne og deres Sammenstilling, der har størst Interesse. Naar jeg f. Eks. hører en Ouverture til »Barbereren i Sevilla«, vil jeg ikke sidde og følge med paa den Maade, at jeg siger til mig selv: »Saa, det forestiller heftig Bevægelse, det et Uvejr i Anmarch, eller dette et fredeligt Landskab og græssende Bjerggeder med smaa Klokker, der ringer sagte.« Jeg foretrækker i et saadant Tilfælde at lukke alle disse Tanker ude, kun lytte. Ligesaar maa det være med at se paa Malerier; — heller ikke her vil jeg staa og spørge mig selv: »Hvad fortæller dette Billede dig« o. l., men bare betragte det, nyde Liniernes og Farverne. Derunder falder det maaske een ind at blive nysgerrig efter at vide, hvad Kunstneren mener med det, men kun hvis Billedet forinden har erobret Beskuerens fulde Interesse.

P. A.

— — »Blandt Malerierne her paa Skolen var der et af Heerup. Det er malet i Aar og forestiller en Djævel med Horn og et lille hvidt Lam. Det er nærmest surrealistisk. Rue forklarede Billedet som Kontraster mellem haardt og blødt eller ondt og godt. Han synes, det var udmærket. Jeg kan nu ikke se noget ved saadan et Billede. Mig forekommer det dødt og intetsigende, selv om Maleren har brugt stærke, krads Farver.

Det er muligt, at Fremtiden vil bringe mange lignende Værker. Saa vil jeg haabe, jeg kan lære at forstaa dem. Jeg tvivler saamænd ikke om, at Magister Rue har Ret i sine Udtalelser. Det maa jo være mig, som er konservativ paa dette Omraade.

Storm P. finder jeg fortræffelig. Der er Liv i hans Billeder, og sikken en Fantasi den Mand maa have! — —«

K. P.

— — »Det er saadan, at selv om et Maleri saa afgjort fortæller noget, kan det ofte være forfærdelig vanskeligt klart at udtrykke, *hvad* det er, det fortæller. F. Eks. var der et Maleri i Klasseværelse C. Det hedder kort og godt »Skov«, og det fortalte mig en Masse — fortalte om tyste, ensomme Skove. Svalhed i Skovens Friskhed paa en bagende Sommerdag. Grønne Blade, der dufter. Forunderlige Tanker, der trænger sig paa, men som jeg ikke formaar at give Udtryk. Overvældet! En stille Ensomhed sniger sig ind paa mig. Der bag min Pandeskal arbejder det — Billeder, Billeder — — Billeder glider forbi — der bag Krattet — der dybt nede — og der højt oppe. Billeder — — Menneskene og Skoven har en intim Tilknytning til hinanden. Skovene taler til os. Der er en Traad, som forbinder os med Skovmennesket. Vi drages og vi længes — uvist hvad efter, men efter *noget*. Dybt inde i os gemmer vi noget — en Arv fra Aartusinder tilbage; og af og til kunde vi have Lyst til at sætte os paa Halen og tude paa Ulvemaner. — Jeg synes om Maleriet »Skov« — — —

O. P.

»— — — Spørgsmaalet, om Kunsten har Bud til Arbejderen af i Dag, melder sig uvilkaarligt efter Genemgangen af en saadan Udstilling. Nogle — desværre for mange — svarer benægtende. Meget af den ældre Kunst har det maaske ikke direkte; men kender vi ikke Baggrunden for Kunstens Stilling af i Dag, forstaa vi heller aldrig vore Dages Kunst. Og Kunsten, som den staar i Dag, har i høj Grad Bud til alle. Til Arbejderne som til alle. — Det er snart paa Tide, at Arbejderne lukker sig op, ud imod Verden. For længe har Arbejderne isoleret sig og troet det muligt at skabe en særlig »Kultur for Arbejdere«. Vi trænger til at faa Øjnene op for de intellektuelle Værdier. Og her kan Kunsten hjælpe os. Livet er nu engang mere kompliceret, end man har villet være ved fra visse Sider indenfor Arbejderbevægelsen.«

P. S.

Knud Eel.

Musik i Gaarden.

EN HILSEN FRA STATSUNGDOMSLEJREN

Kære Kammerater og Venner!

Vi benytter Lejligheden til at sende jer en Hilsen, nu »Arbejderhøjskolen« lægger ud paany. Nu er ogsaa vi blevet Medlemmer af »de gamles« og forhenværendes Kreds. Sidste Hold Sommerelever har vi lige set, sidste Hold Vinterelever slet ikke, saa vi henvender os fortrinsvis til dem fra Tiden, før vor Skole fik »et nyt Ansigt«. Maaske kan det interessere jer at høre, hvorledes det er gaaet os siden.

Under de nye Forhold kunde Skolen ikke give os fremtidig Beskæftigelse, og vi maatte se os om efter noget andet. Størstedelen af sidste Sommer tilbragte vi dog paa Skolen, og vi oplevede meget, men maatte savne de sædvanlige gode Minder. Der var ellers rigeligt af Liv, Sang og Stemning, men Tonen var fjernt fra den sædvanlige. Ind i alt dette føjede sig Usikkerhedsfølelsen vedrørende Fremtiden. Forskellige Muligheder blev undersøgt, men Resultatet var negativt. Snart faldt dog vor Tanke paa Statsungdomslejrene, og her havde vi Heldet og Lykken med os. Elevmaterialet kendte vi delvis fra Højskolen. Flere af dens Elever kom fra Ungdomslejrene, og mange gik omvendt til Lejrene efter endt Kursus paa Skolen. Det var ikke nogen helt fremmed Verden, jeg betraadte, da jeg den 10. August tiltraadte den mig tilbudte Plads paa Jerup Statsungdomslejr; men helt som Højskolen var den heller ikke, kan ikke være det, herom dog senere.

Sidst i September flyttede Marie og Svend Aage ogsaa til Jerup, og her har vi boet siden. Hvor ligger denne By? Ja, nogen iøjnefaldende Plads paa Danmarkskortet indtager den ikke, men den ligger dog ved Alfarvej — Hovedvej 10 — mellem Frederikshavn og Skagen. Vor Udsigt over Hjerdingbugt og Vesterhavet er ombyttet med den dejligste Udsigt over Aalbækbugt og Kattegat. Ca. 1,5 km Vest for Jerup ligger Statsungdomslejren. Jeg kommer ikke mere til Arbejdspladsen ved at passere en Dør eller to, Cyklen maa i Brug dagligt, men paa denne Maade gaar det ogsaa let. Mit Arbejde har været meget alsidigt. Jeg har været »Lærer paa Prøve«, Arbejdsleder og Forstandervikar. For Tiden er jeg Lærer for de første af de 90 Arbejdsledere, der skal uddannes her, et Arbejde, der er interessant og glædesfyldt.

Den 1. Juli skal jeg tiltræde Pladsen som Forstander ved Statsungdomslejren »Brosbølgaard«. Den ligger ca. 6 km Syd for Tarm ved Hovedvej 11. Vi kommer saaledes tilbage til det kære Vestjylland. Marie skal være Lejrens Økonoma, og vi haaber begge paa nogle gode Arbejdsaar.

Hvad saa med Ungdomslejrenes Arbejde? — Det adskiller sig fra Højskolens paa den Maade, at det legemlige Arbejde er sat i Højsædet, medens Undervisningen indtager Plads Nr. to. Derved bliver det dog ikke mindre værdifuldt. Jeg har i Jerup

gjort den Erfaring, at det rummer meget store Opgaver, og at det i den rette Leders Haand og udført paa rette Maade lige saa fuldt som Højskolearbejdet bærer Lønnen i sig.

Det er en udbredt Opfattelse, at Lødighedsprocenten blandt Eleverne i Ungdomslejren er lavere end paa Højskolen. Opfattelsen er forkert, hvilket fremgaar af Bortvisningsprocenten, der under ingen Omstændigheder er højere end paa Arbejderhøjskolen. Nej, Eleverne i Ungdomslejren er i det store og hele, som Folk er flest. At de til en Begyndelse kan have nogen Vanskelighed ved at forsones sig med Lejrens Arbejde og Tone kan ikke være mærkeligt. Byens Mylder og Stilheden i afsidesliggende Egne er saa store Modsætninger, at der kræves Tid til Omstilling og Tilpasning. Hertil kommer, at Eleverne i Lejren straks stilles overfor Begreberne *Disciplin* og *Arbejdspflicht*, Begreber, de i deres tidligere Milieu ofte kun har været i svag Berøring med. De har end ikke kendt Begrebet *Arbejdsret*. Havde dette været Tilfældet, var de næppe kommet til Ungdomslejren. De skal være arbejdsløse en Tid, før de kan henvises dertil. I andre Tilfælde kommer de efter eget Ønske.

Imidlertid gaar det, paa faa Undtagelser nær, udmærket. Naar Ømheden i Lemmerne er forsvundet, og de har forsonet sig med de nye Forhold, opdager ogsaa Eleverne det positive i Lejrens Virksomhed. De føler, at deres Tilværelse nu har faaet *Plan* og *Mening*. Og for Lejrens Leder og Funktionærer er det let at se Forskellen. Gennem sundt, legemligt Arbejde, god og nærende Kost, regelmæssig Levevis forvandles i Løbet af kort Tid halvvisne Individuer til Mandfolk og nyttige Samfundsborgere. Gennem Undervisningen og den personlige Paavirkning udvides deres Horizont og vækkes de til Bevidsthed om Ansvar og Værdier, hvis Eksistens de tidligere kun havde en svag Anelse om.

— Fra visse Hold i vort Land kastes der med Mellemrum Smuds paa Arbejdet i Ungdomslejrene, ikke mindst paa Grund af den danske Tone, der præger det. Dette er ond Gerning i en vanskelig og kritisk Tid. Og det er tillige meningsløst. De Vanskeligheder, som altid opstaar, naar noget nyt skal føres ud i Livet, er overvundet. Lejrenes Organisation er inde i faste Rammer, hvor Orden og Plan raader. Ledere og Funktionærer antages ikke mere tilfældigt, hvad man oprindeligt maatte gøre for at faa Virksomheden i Gang. De maa igennem en Oplærings- og Prøvetid, før de antages, derved sikres overalt kvalificeret Arbejds-kraft. Men ogsaa Lejrenes Arbejde burde bringe Kritiken til at forstumme, da det skaber noget, enhver Dansk maa være interesseret i: *et større Danmark*. Nytteløse Egne drages ind under Dyrkning og Kultur. Unge Menneskers Arbejdsevne nyskabes eller genskabes. En maaske indifferent eller negativ Indstilling overfor Samfundet forvandles til en positiv.

Hvilke Resultater, det maa blive os beskaaret at naa, ligger gemt i Fremtiden.

Men vi gaar til Arbejdet med god Vilje og Fortrøstning. Vi er forberedt paa Skuffelser, men forventer dem opvejet af større og flere Glæder. I den Grad, det staar til os, skal Glæderne i hvert Fald faa de bedste Vækstbetingelser.

— — I den Grad, det staar til os — —. Tiden er mørk og skæbnetung, og ingen ved, hvad selv den nærmeste Fremtid vil bringe, men lige saa sikkert som Dagen følger efter Natten, vil Mørketid blive efterfulgt af Lystid. Og trods alt tillader vi os alligevel at synge med Pilten i Drachmanns »Vølund Smed«:

Trods Dumhed og trods Lavhed,
trods Nid og trods Nag,
Solen rinder op dog hver
hver eneste Dag —
skinner for de Slette,
som fortjener det ej,
lyser for de Gode
dens livs-fare Vej:
lykkelig hver den, som lever.

— Vi udtrykker Haabet om, at I har det taaleligt, hvor I end maatte færdes. Tak til alle, som har bidraget til, at vore Aar i Esbjerg blev rige og glædesfyldte. Aldrig vil vi glemme de Stunder, da vi med jer levede sammen, arbejdede sammen og sang sammen paa Esbjerg Arbejderhøjskole.

De venligste Hilsener.

Marie og Michael Andersen.

Kaj Ejstrup.

Gaardsanger.

OTTO JENSEN

AF JENS ERIKSEN

Meddelelsen om Otto Jensens Død kom som et Slag for hans Venner og Kammerater. Han havde just overstaaet et langt Sygeleje, havde i Maaneder kæmpet for Livet, og nu troede vi alle, at det gik fremad og opad igen. Jeg havde kort forinden, da han var paa sin sidste Foredragsrejse i Jylland, talt med ham, og det var alt andet end Døden, der optog hans Tanker.

Der blev efter Otto Jensens Død skrevet og sagt meget om hans politiske og faglige Gerning; der blev talt om hans Rigsdagsvirksomhed og om hans Arbejde i Hipa, den Institution, som først og fremmest han har formet. Og det er sikkert rigtigt, at havde han faaet Lov at fortsætte, vilde han før eller senere have været at finde i allerforreste Linie i det offentlige Liv.

Men det var jo alligevel ikke som Politiker og Organisationsmand, han ydede sit største. For os, som har siddet paa Skolebænk hos ham, er det Mindet om *Læreren*, der dukker frem Gang paa Gang. Og saa var Otto jo ikke *Lærer* i almindelig Forstand, og slet ikke, hvis man med *Lærer* tænker paa noget med Katheder og Pegepind og den store og lille Tabel. Han *underviste* aldrig, jeg mindes i hvert Fald ikke Samværet med ham paa Roskilde Højskole som »Timer«. Det var noget helt andet, som maaske kan blive vanskeligt at forklare.

Mit første Møde med Otto var nu ikke paa Højskolen, men ved et lokalt Instruktionskursus, han ledede for Oplysningsforbundet. Jeg har glemt alt det øvrige, men husker en enkelt Bemærkning fra hans Foredrag om Studiekredse: »Tro ikke, at I nu kan snyde Jer fra Arbejdet, naar I vil lære noget. Man kan aldrig skyde Genvej.« Naar jeg husker denne Enkelthed en halv Snes Aar senere, er det vist, fordi den fortæller noget om det egentlige hos Otto. Han var ærlig, ubestikkelig, ikke alene i den almindelige Omgang med Mennesker, men ogsaa i sit Arbejde og overfor sig selv.

Han skød aldrig Genvej.

Otto var Forsker, og han var det af Lyst. Det er saa mange, men han havde Evne til at lære andre Forskerglæde, og det kan kun faa. Men Otto var ogsaa en Kampnatur. I en bestemt Elevklike blev han betegnet som »en Løve i Bur«. Saa overvældende virkede hans Kraft og Vitalitet paa os. Naar han paa Talerstolen krydsede Klinge

med en Modstander, og det gjorde han tit og gerne, stod han altid for mig som en fransk Revolutionsskikkelse, en Marat eller en Danton. Vi unge Knægte maatte tit gøre Vold paa os selv, for at vor Beundring for Otto ikke skulde løbe løbsk. Han var storslaaet i Strid, han, som slet ikke var nogen Orator, kunde blive flammende veltalende.

I Begyndelsen var det nok Stridsmanden Otto, vi Elever blev bjergtaget af. Vi imponeredes og var ærlig talt ogsaa lidt bange for ham. Men da vi senere sad i Studiekredsen, var det en helt anden Otto, vi lærte at kende. Stridsmanden forsvandt og var der alligevel. Han sloges nok med os, men vi var trygge, for vi opdagede snart, at han aldrig udleverede os. Det gjaldt ikke for ham om at »sejre«, men om at finde Sandheden. Otto docerede aldrig; det var ham ikke om at gøre at sætte sit Præg paa os eller indpode os sine Meninger, men maaske netop derfor gjorde han saa stærkt Indtryk.

Samværet med ham var ikke altid idyllisk. Vi reagerede voldsomt, naar han ribbede os for noget af den politiske Staffage, vi dækkede os bag. Men vi var aldrig ligegyldige. Det var umuligt at være *ligeglad* i Ottos Selskab. Det var med Forventning, man gik til »Time« hos ham. For selv om det lyder akavet, var det nu saadan, at man ventede det uventede, ventede, at der skulde dukke noget nyt og mærkeligt frem, som vi aldrig havde set og hørt før.

Otto underviste ikke, han gik paa Opdagelse med os i Kundskabens uendelige Jungle. Vi betragtede ham vist slet ikke som Lærer, men som en ældre og klogere Ven, der viste os Vej.

Han kendte ikke altid selv Vejen — og fortalte os det ærligt. Paa den Maade voksede et Arbejdsfællesskab frem, som var med til at gøre det til Oplevelse. Vi havde altid paa Fornemmelsen, at Otto selv var paa Opdagelsesrejse ligesaavel som vi.

For unge smager Forskning vel altid af noget med Studerekammer og støvede Foliaer og muggen Luft. Otto lærte os, at Kundskabstilegnelse er *Kamp*, at hver Nyopdagelse er en *Erobring*.

Det tilfredsstillende vi unges romantiske Trang til Strid og Daad, og det var vel til syvende og sidst det samme, som var Drivfjederen hos ham selv.

Otto var ustandselig i Vækst, og det groede om ham. Det blev maaske nok ikke Prydplanter altsammen, men det groede.

Aakjær har paa den vestjyske Bonde Per Odgaards Gravsten sat nogle Mindeord, som ogsaa kunde være Ottos: »Det skjønnest, a ved, er aa fo nøj te aa gro — og han fik det til at gro«.

Otto stivnede aldrig i bestemte Former og Tankesæt. Han fastslog aldrig noget som evigyldigt og uforanderligt. Det eneste Slagord, han brugte, men det brugte han ogsaa tit, var et, som han vist selv havde lavet: »Ingenting er selvfølgeligit«.

Om Aar vil Navnet Otto Jensen nok være glemt udenfor Venners Kreds — vi glemmer det aldrig. Men selv om Otto ikke er mere, er hans Værk ikke sluttet. De Hundreder, maaske Tusinder, unge, han har vækket og ansporet, bærer, maaske uden at vide det, hans Gerning videre. Samværet med Otto forandrede deres Tilværelse, og det vil sætte Spor fremover.

R. BRÆNDESKOV IN MEMORIAM

AF O. BERTOLT

Den ene af Esbjerg Arbejderhøjskoles første Forstandere, *Rs. Brændeskov*, døde paa Rigshospitalet i København Lørdag den 1. Marts. Han blev kun 59 Aar gammel. Siden 1925 havde han været Overlærer i Stubbekøbing, hvor han i Aarens Løb kom til at spille en ikke ubetydelig Rolle i det offentlige Liv. Han var en Periode Medlem af Byraadet, en Aarrække Formand for Menighedsraadet, og hans Interesse for Naturen førte ham ind i Turistbevægelsen, og han blev Stifter af og Formand for den lokale Turistforening. Skønt han fik mange Venner i Stubbekøbing og de nævnte og andre Hverv tydeligt taler om den Tillid og Paaskønnelse, han nød blandt sine Medborgere, var det alligevel, som om han savnede noget, som om Forfremmelsen til Overlærer og Forflyttelsen fra det barske Vestjylland til Grønsunds milde Strande ikke helt havde bragt ham den Tilfredsstillelse, han havde ventet. Men naar Brændeskov i de senere Aar gjorde et træt og resigneret Indtryk, var det mindre ved det han sagde end ved det han ikke kunde skjule, sit stærkt angrebne Helbred. I Esbjerg var han en Kæmpe lig, struttende af Sundhed og Kraft. Faa Aar efter at han var kommen til Falster blev han ramt af en Sygdom, der medførte et langt Hospitalsophold og berøvede ham en stor Del af hans Huld og hans Kræfter. Og for et Par Aar siden var han ude for et Sammenstød med en Bil, som muligvis har medført indre Læsioner, og i hvert Fald fremskyndede en Undergraven af hans Helbred, og sluttelig medførte hans Død. Fredag den 7. Marts fulgtes han til Graven paa Bispebjerg Kirkegaard i København af Partifæller, Bysbørn, Skolekolleger o. fl. Esbjerg Arbejderhøjskole var repræsenteret ved sin Formand.

Det er som Lærer og Forstander ved Arbejderhøjskolen i dens Gennembrudstid, i Aarene 1910—25, *Rs. Brændeskov* særlig skal mindes her. Det er snart længe siden, men rundt i Landet sidder — mange paa fremtrædende Pladser — Eleverne fra disse Skolens første Kuld, og de vil alle have bevaret en levende Erindring om den unge Fynbo, som sammen med Jyden *Rs. Vind* faktisk bar Arbejderhøjskolen gennem de første Aars Brus og Brænding. Udadtil var Redaktør Sundbo næsten det samme som Arbejderhøjskolen, men i det daglige, planmæssige og krævende Skolearbejde var det *Vind* og *Brændeskov*, som lagde Kræfter til. *Brændeskov*, som stammede fra Svendborgegnen, kom efter at have gennemgaaet Skaarup Seminarium 1905 til Esbjerg og fik Ansættelse ved det kommunale Skolevæsen. I de samme Aar var der stærk Fremgang i Aftenskolearbejdet og *Brændeskov* kom med heri. Da Sundbo 1910 ved sin energiske Indgriben fik en i Luften svævende Højskoletanke bragt ned paa Jorden og fik den virkeliggjort paa Esbjergs Grund, fik han *Brænde-*

skov til at gaa ind i Arbejdet dér, ganske vist kun i den Tid, han havde tilovers efter Timerne i Kommuneskolen. Det var netop Sundbos Løsning paa Startvanskelighederne: udover den Forstander, som skulde varetage Husholdning og Økonomi, kunde Undervisningen foreløbig besørges af Lærere fra Folkeskolen. Og Brændeskov gik op i Højskolegerningen med Iver og Interesse. Hans særlige Fag var Dansk, Litteratur og Historie. Der var vel ikke noget af de store Aanders Flugt over hans Undervisning, men han havde solide Kundskaber, og han forstod at overføre sin egen Optagethed af et Emne paa Eleverne. Iøvrigt var og er der paa en Højskole en Mængde Arbejde, hvor det mere kommer an paa Flid og Trofasthed end paa, om det gøres mere eller mindre spirituelt. Der var desuden i de første Aars Skole et stærkt Indslag af det, som man senere har givet Betegnelser som »Emneundervisning«, »Arbejds-kundskab«, »Produktionslære« o. l., d. v. s. af Studier i Marken, paa Havnen, i kooperative som kommunale Værker eller private Bedrifter med paafølgende skriftlige Udarbejdelser. Her var Brændeskov helt »moderne« Skolemand. Han var i det hele af et venligt Sind og en hjælpsom Natur.

Da vi i 1917 kunde rykke ind i den nye røde Borg ved Vardevej, fik Brændeskov med Familie ogsaa Bopæl paa Skolen og kom derfor fra nu af mere med i Skolens daglige Liv. Elevantallet tog nu stærkt til, Lærerstaben blev udvidet. Det var Krigs- og Rationeringsaar, som satte sig Spor i Husholdningen. Det var russiske Revolutionsaar, som gav Dønninger i Diskussionerne. Der var ikke sjældent Storm og Bølgegang paa Skolen. Men Aakjær havde jo selv ved Indvielsen stillet Kravet: aldrig fersk, men frisk som Havet. Og det Krav tør jeg nok sige blev opfyldt. Der var Liv og Grøde paa Skolen. Børn kom til, kravlede rundt paa Plænerne, voksede omkap i den salte Vesterhavsluft. Paa Søn- og Helligdage drog alle paa Traveture — subsidiært paa Cykelture med Børn i Kurve paa Styret — til Hjerting og Tarp, til Rodborghus eller til Fanø. Trods Brydning og Gæring, trods Temperamentsforskelle mellem den nøjsomme, vestjyske Vind-Familie og den mere livsnydende, fynske Brændeskov-Familie, for ikke at tale om Lynildsmanden Sundbo, var der det bedste Forhold mellem Forstandere og Lærere og Elever. Hver Dag gik man ind til et Arbejde, som pegede fremad, som der var Sang og Løftelse over. Det samlede og forenede. Og som det blev sagt ved hans Baare, Brændeskov havde den Drift i sig, »at ville frem med Dagen og faa en Gerning gjort.« Derfor var disse Aar, Esbjerg-Tiden, en lykkelig Tid for ham, og derfor kan det nok hænde, han i senere Aar med Længsel i Blikket har skuet tilbage til hine skønne Dage.

For den Gerning, han har gjort i Esbjerg Arbejderhøjskoles og i Arbejderoplysningens Tjeneste, siger vi ham Tak. Han har selv indskrevet sit Navn i Højskolens Historie. Vi, der har kendt ham, vil bevare Mindet om ham i største Ære.

Otto Jensen.

28. Maj 1897 — 25. Januar 1941.

R. Brændeskov.
8. Maj 1882 — 1. Marts 1941.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE SOMMEREN 1940 OG VINTEREN 1940-41 AF FORSTANDER POUL HANSEN

Der er nu gaaet over et Aar siden vi med faa Timers Varsel maatte rømme Skolebygningen i Esbjerg og faktisk stod paa bar Bund med Hensyn til Fremtiden. Foruden den skæbnesvangre 9. April fik vi til Overflod ogsaa en 12. Aprils særlige Problemer at kæmpe med. Det har ikke været nogen let Tid hverken for Bestyrelse, Elever eller Personale; men vi kom igennem den og har efter bedste Evne staaet Side om Side med alle de andre Faktorer, der har lagt Kræfterne i for at opbygge det Sammenhold og den Sindets Styrke, som under alle Omstændigheder er det danske Land og Folks Fremtid. Forhaabentlig finder vi ogsaa Udveje for Fremtiden uden at Flytningen fra Sted til Sted med Spekulationer over, hvordan vi nu skal indrette os, og over fremtidige Opholdssteder skal indgaa i den daglige Tilværelse som en alt for fast Bestanddel.

Selve det svære i at forlade Hus og Hjem paa ubestemt Tid og under de foreliggende Omstændigheder blev i første Omgang gjort betydelig lettere ved Askov Højskoles store Imødekommenhed. De tre Sommermaaneder forløb stilfærdigt og lærerigt, og Esbjerg Arbejdershøjskole skylder Forstander Arnfred og hele det øvrige Askov en hjertelig Tak for en venskabelig Haandsrækning i en svær Tid givet paa en saa selvfølgelig Maade, at vi følte os hjemme fra første til sidste Dag. Flytningen til Askov er den mindst besværlige, vi har været ude for, fordi vi kunde nøjes med at medtage personlige Ting og det nødvendige Husgeraad til Undervisningskøkkenet, medens Askov sørgede for Møblering af Elevværelser, Klasseværelser og Privatboliger. I den nye Biblioteksbygning fik vi et Par udmærkede Undervisningslokaler og vi kunde samtidig frit benytte Askov Højskoles store og fortrinlige Bibliotek. I Undervisningen fulgte vi naturligvis vore egne Planer ganske som om det havde været i Esbjerg, men desuden havde vi meget Udbytte af Samværet med Askovs Lærere og Elever. Vi havde vore Maaltider i Fællesskab, vore Elever gik til en Række Foredrag sammen med Askovs unge Piger hos Bo Rud og Juul Andersen, og paa samme Maade fik de Sangundervisning hos F. Hasseriis og gik til Gymnastik hos Fr. Kamma Lauersen. Vi havde ogsaa baade Udbytte og Fornøjelse af at være med til de ugentlige Folkedanseaftener og paa en Række Udflugter i Omegnen. Da Roar Skovmands alligevel skulde være borte fra Askov i de tre Sommermaaneder, viste de os den store Godhed at stille deres hyggelige Privatbolig i Grønnegaarden, hvor ogsaa Eleverne boede, til vore Raadighed som Forstanderbolig. Den blev ogsaa mange Aftener Samlingssted for hele vores Kreds af Lærere og Elever. En Overgang saa det ud til,

at vi skulde blive tvunget til at opgive Husholdningsundervisningen, som vore unge Piger plejer at være saa stærkt indstillet paa. Heldigvis lykkedes det ogsaa at klare den Vanskelighed, idet Forstander Vynne paa Sløjdskolens overlod os sit Skolekøkken til fire Dages Undervisning om Ugen. Nogle Billeder i 1940-Nummeret af »Arbejderhøjskolen« illustrerer vort Gæsteophold i Askov.

Paa Grund af de meget usikre Forhold, Skolen kastedes ud i ved den tyske Besættelse, og den ambulante Tilværelse, der nu var Udsigt til sandsynligvis i længere Tid, fandt hele Bestyrelsen det umuligt at bevare den udmærkede Stab af faste og gifte Lærere, hvis Arbejde hidtil havde baaret saa væsentlig en Del af Skolens Virksomhed. Harald Engbergs var egentlig i Opbrud forinden og rejste nu som gode Københavnerne tilbage til det Midtpunkt af Verden, de altid havde haft svært ved at undvære. Michael Andersens fik Lærerplads paa Statens Ungdomslejr ved Jerup og er nu udnævnt til Forstander paa en nyoprettet Ungdomslejr »Brosbølgaard« ved Tarm. Elise Nørgaard fik ved Sommerskolens Afslutning i Askov en Stilling som Leder af Husassistenternes Alderdomshjem i København, og som de sidste er nu ogsaa Johs. og Camilla Bjerre rejst efter Vinterskolens Afslutning. De bor foreløbig i Vejrup. Indenfor hele Skolens Kreds vil det sikkert føles som noget særlig skæbnetungt, at Forholdene maatte ramme hele den prøvede Lærerstab i en saadan Grad. En Indstilling paa de mindre Forhold følte imidlertid ubetinget nødvendig af alle indenfor Bestyrelsen for derved at give Skolen den nødvendige økonomiske Evne til at komme igennem under de ændrede Forhold, selv om de skulde blive af længere Varighed. En oprigtig Tak fra Skolen for de mange Aars dygtige og frugtbare — til Tider ogsaa slidsomme — Arbejde, er naturligvis kun en ringe Ting i en saadan Situation; men den vil under alle Omstændigheder vinde Genklang overalt i Skolens Kreds, — og vel ikke mindst blandt de mange hundrede Elever, der har kendt og holdt af dem alle.

Tilbage er en lille Skole paa Feltfod med 37 Elever i det svundne Vinterhalvaar og 26 paa Sommerskolen. Der var mange flere Ansøgere baade til Vinter- og Sommerskolen, men Pladsforholdene her paa »Bramminge Hovedgaard« er meget smaa, — ikke mindst om Sommeren, hvor her foruden Højskole ogsaa er Vandrehøjskole. Mulighederne for at komme tilbage til Esbjerg er i Øjeblikket ikke til at faa Øje paa, og om det vil lykkes os at finde et mere velegnet og navnlig større Sted for den kommende Tid er endnu ikke til at sige.

Lærerkredsen bestaar nu i Sommer af Erik Hauerslev, der blev ansat ved Vinterskolens Begyndelse i Efteraaret, og som nu paa Sommerskolen underviser i Dansk, Regning, Tysk, Samfundsøkonomi og Skønlitteratur, Husholdningslærerinde Frk. Anna Olesen, der underviser i Husholdningsfagene, min Kone, der har Undervisningen i

Bramminge.

Bramminge Hovedgaard i Vinterdragt.

Haandarbejde og Vævning, medens mine egne Fag paa Sommerskolen er Dansk og Engelsk, en Studiekreds om Hjem og Bolig, en anden om Filmen paa Grundlag af Harald Engbergs Bog og endelig en Række Foredrag om dansk Historie og Samfundsforhold. Desuden underviser Husholdningskonsulent Frk. Henriksen i Boldspil og Folkedans og holder et ugentligt Foredrag om Sundhedslære og hendes Kollega Frk. Lindgren underviser i Sang og i Tøjreparationer.

Det var paa Eftersommeren 1940 vi besluttede os til at leje »Bramminge Hovedgaard« til Vinterskolen. Den saa saa hyggelig og tiltalende ud i Sommersolens Glans, og enkelte Betæneligheder blev trængt i Baggrunden. Vi maatte alle være rede til at døje et og andet for at undgaa at give op. Da den usædvanlige Vinter, som vi ikke havde regnet med kunde gentages efter sin slemme Forgænger i 1939—40, brød ind over os og holdt ud i flere Maaneder, kom Manglerne imidlertid stærkt frem. Vinduesrammer, som burde have været fornyet i Efteraaret, er først blevet det nu i Foraaret, og i særlig Grad viste et stort Lokale, den saakaldte Søjlekælder, hvor der boede 12 Elever i Etagesenge, sig at være totalt uegnet til Sovesal. Den er nu gaaet ud af Lejemaalet og er blevet erstattet af en Villa paa den anden Side Vejen, der gaar forbi Gaarden. Snævre Pladsforhold, som føltes dobbelt uholdbare efterhaanden som Vinteren trak ud, sled nu og da ogsaa paa det gode Humør og Viljen til at tage, hvad der ikke var til at komme udenom. Det var ikke altid morsomt at staa

Bramminge.

Bramminge Hovedgaard en Foraarsdag.

som Garant og daglig Ansvarhavende, men Eleverne tog gennemgaaende Besærlighederne med en Blanding af godt Humør og Galgenhumør og hjalp derved med til at gennemføre Arbejderhøjskolen i dens sikkert hidtil vanskeligste Halvaar. Men det kan ikke nægtes, at Forholdene til sidst begyndte at slide dygtigt paa os alle.

Paa de fleste væsentlige Punkter laa Undervisningen som tidligere i Esbjerg, og der blev gennemgaaende arbejdet flittigt, — naar de trange Pladsforhold tages i Betragtning flittigere end i Esbjerg, hvor Byens Nærhed jo til Tider kan virke noget distraherende.

Først hen mod den Tid, vi ellers plejer at kalde Foraaret, lykkedes det os at gennemføre nogle af de planmæssige og længe savnede Udflugter til Ribe, hvor vi om Aftenen hørte Hj. Gammelgaard tale for en fuld Sal paa Seminariet, til Esbjerg, hvor vi saa den gamle Skole (ude fra) og til Fanø, hvor vi marcherede den kendte Tur ind over Øens uvejssomme Omraader, men efter Henviisning fra nogle Vagtposter maatte gøre en lille Omvej. En Gang i Februar var vi ude paa en af de mest strabaserende Ture i Skolens senere Historie. Statsungdomslejren paa den gamle Herregaard »Kærgaard« havde inviteret os paa Dilettantkomedie og Kaffe. Et Par Dage før fik vi en ugudelig Masse Sne og Natten før begyndte det at tø ubarmhertigt. Vejene var et næsten ufremkommeligt Ælte af Tøsne og dybe Oversvømmelser. Men

Bramminge.

Elever parat til Cykletur.

Kaffebolleme var bagt paa Kærgaard, hvilket forpligter i disse Rationeringstider, og vi maatte afsted, — vilde ogsaa gerne, for vi trængte alle til at komme ud og opleve noget nyt. Turen foregik til Fods. Paa Vejen ud kunde vi endnu se at hoppe os frem til de tørreste Steder, men hjemad var det gravmørkt, og der var ikke andet at gøre end at brase paa og soppe igennem det, der laa lige for Haanden. De 10 km var lange, og vi naaede først hjem langt over Midnat. I Fortiden har Folkene paa de to gamle Gaarde ofte taget paa Gæsteri hos hinanden, men selv om det er længe siden, havde de nok alligevel bedre Trafikmidler til Raadighed, naar Sne og Smeltevand druknede hele det flade Land.

Det kraftige Tøbrud foraarsagede ogsaa, at Holsted Aa, der gaar lige bag om Gaarden, gik over sine Bredder ind over mange af de 140 Fiskedamme, saa Ørrederne begyndte at stikke af i store Stimer. Fiskerigdommen blev pludselig enorm i Aaen, og mange af Eleverne slog sig med Fanatisme paa Fiskeriet, saa vi fik den fornemme Fisk paa Bordet nogle Gange. Til Gengæld maatte vi en Formiddag hjælpe Fiskemesteren med at rense Aaløbet for store Sanddynger, Strømmen havde ført med sig.

En Række fremmede Foredragsholdere havde Ordet i Vinterens Løb. Kommunaldirektør Hans Nielsen, Esbjerg, talte om det nye Tysklands økonomiske System, Ritmester Lunding om Hær og Folk, Lærer Carl Rasmussen, Askov, holdt fem

Bramminge.

Skolen ved et Festbord.

Foredrag om den danske Middelalder, Forpagter Hansen, Bramminge Hovedgaard, indledede en Diskussion om Landbrugsøkonomi, Redaktør Frede Nielsen, Sønderborg, talte om Grænsekampen, Redaktør Larsen-Ledet om Afholdsbevægelsen i Nutiden og om sin Rejse til Afrika. Ved Julefesten holdt Overlærer Sæderup, Esbjerg, en Solhvervstale, der udmærkede sig ved stor Klarhed og en stilfærdig Grebthed, som sikkert var medvirkende til at gøre denne Aften til en af Vinterens uforglemmelige. En anden Oplevelse kom sidst paa Vinteren ved Skuespillerinde Ellen Malbergs Besøg. Hun reciterede danske Digte og sang danske Sange saa fint og saa ukunstlet, som kun meget faa kan gøre det. — Endelig havde vi naturligvis Besøg af Elevforeningens Bestyrelse, som sang og læste op og til Slut fik saa godt som alle Eleverne med paa Medlemslisten.

Nu er det endelig ved at blive Sommer, og Vinterens viderværdige Bramminge Hovedgaard begynder at fortone sig i Fortiden, og den gamle Gaard viser os i Stedet sine gode Sommeregenskaber. Ude er der dejligt som i H. C. Andersens Eventyr om Ællingen, og inde er der bedre Plads, nye og færre Senge paa Værelserne, og det er ikke længere koldt. Stedet er ikke til at kende igen. 26. og 27. Juli har vi Elevmøde, og da her er Vandrerherberg paa Gaarden, haaber vi at se mange tidligere Elever, men da Pladsen er begrænset, maa der skrives til os mindst een Uge i Forvejen.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES ELEVFORENING

Det nu forløbne Aar har været vidt forskelligt fra alle andre i den Tid, Elevforeningen har virket, og maa vel betegnes som det mørkeste, vi har oplevet. Vor gamle Skole, der har været det Sted, hvor vi samledes, Midtpunktet i vort Arbejde, har siden April i Fjor ført en hjemløs Tilværelse, da Skolebygningen siden da har været benyttet til »andet Formaak«. Det kan i nogen Grad ogsaa siges om Elevforeningen, og det har i alle Tilfælde i høj Grad præget vor Virksomhed, at vi ikke har kunnet samles paa vor Skole.

Efter at vi Sommeren 1939 havde oplevet vort hidtil største Elevmøde, maatte vi i 1940 aflyse Elevmødet, som vi altid ser hen til med Forventning som den Oplevelse, det er for de Kammerater, der deltager.

Vort Elevskrift, »Arbejderhøjskolen«, udkom ikke, da vi paa den Tid, Redaktionsmødet skulde afholdes, ikke vidste, hvordan Forholdene vilde arte sig. Kun en lille Beretning blev det til fra Skolerne og Elevforeningerne, vi takket være A. O. F. fik udsendt.

Grundet paa nævnte Omstændigheder besluttede vi indenfor Bestyrelsen heller ikke at opkræve noget Kontingent, før Elevskrift atter kunde udsendes.

Bortset fra Skriftet og Elevmødet har vi udfoldet vor sædvanlige Virksomhed. Selv om vi intet Kontingent fik ind, har vi alligevel udbetalt 500 Kr. i Understøttelse til Pigerne paa Sommerskolen, som forøvrigt gennemførtes paa en Afdeling af Askov Højskole, som Skolen havde lejet. Udbetalingen af disse 500 Kr. har selvfølgelig rykket slemt i vor Kassebeholdning, men vi forventer nu til Gengæld, efter at Medlemmerne er sluppet for at betale for 1940, at det maa gaa saa meget bedre i Aar, saa vi stadig ser os i Stand til at udbetale Understøttelse til Sommerpigerne i samme Omfang.

Agitationsvirksomheden er ikke blevet forsømt for at skaffe øget Tilgang til Elevforeningen. Alle Piger, der sidste Sommer deltog i Sommerskolen, har meldt sig som Medlemmer af Elevforeningen. Den 18. Januar var Bestyrelsen ude paa »Bramminge Hovedgaard«, hvor Skolen nu holder til, og underholdt Vinterholdets Elever og fortalte dem om Elevforeningen. Det resulterede i, at af de 36 Elever, der var der, er de 28 nu Medlemmer i vor Forening.

Indenfor Elevforeningens Bestyrelse har Tiden og Forholdene ogsaa medført Ændringer, idet vor afholdte Kasserer gennem 11 Aar, Michael Andersen, under de herskende Forhold maatte søge Beskæftigelse udenfor Esbjerg. Siden i August Maaned har Michael virket som Lærer ved Jerup Statsungdomslejr og har for nogen Tid siden

modtaget Socialministerens Udnævnelse som Forstander for en ny Ungdomslejr, der skal oprettes paa Brosbølgaard ved Tarm og aabner 1. Juli.

Vi har derfor maattet tilkalde Suppleanten, Viggo Sørensen, der nu fungerer som Sekretær, medens vi har konstitueret os med M. P. Jensen som midlertidig Kasserer. Hans Adresse er: M. P. Jensen, Kommuneskolen, Østergade, Esbjerg. Formandens Adresse er: Hans Holm, Nørvang 16, Esbjerg.

I Aar prøver vi paa under de givne Forhold at gennemføre vor normale Virksomhed, idet »Arbejderhøjskolen« udgives, og samtidig med dets Udsendelse bliver Kontingentet for 1941 opkrævet, ligesom Elevmødet i Aar bliver afholdt paa Skolen paa »Bramminge Hovedgaard« den 26. og 27. Juli. Vi forventer saa, at mange Kammerater vil følge vor Indbydelse og deltage i Elevmødet. Selv om det ikke bliver paa vor gamle Skole i Esbjerg, vi kan mødes i Aar, saa er de Kammerater, vi mødes med, jo alligevel de samme, og Samværer kan maaske netop under Tidens Tryk ryste os rigtigt sammen i et godt kammeratligt Samvær i de nye Omgivelser, saa Elevmødet netop i Aar kan blive en Oplevelse for alle de Kammerater, der deltager.

Trods det vanskelige Aar, der er gaaet, har vi Indtrykket af, at alle vore Medlemmer staar trofaste om Elevforeningen og Skolen. Idet vi fra Bestyrelsens Side haaber, at vor Opfattelse maa blive bekræftet nu ved Indløsningsen af Elevskriftet og ved Deltagelse i Elevmødet, fortsætter vi Arbejdet fremefter.

Hans Holm.

Bramminge.

Elever trækker Tov.

REGNSKAB FOR ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE'S ELEVFORENING

INDTÆGTER

Beholdninger fra forrige Aar:	
Indestaaende paa Giro	812,72
— - Bankbøg	113,65
Kassebeholdning	74,16
	1000,53
Kontingent (538)	1614,00
Refunderet Porto	252,20
Solgt Jubilæumsskrift	1,00
Gave fra Kursus	4,00
— - Kooperationen	45,00
Indvundne Renter	27,61
	Balance ... 2944,34

UDGIFTER

Elevskrift	907,50
Understøttelse	492,00
Elevmødet	85,65
Forsendelsesudgifter	310,00
Annoncer	15,90
Andre Udgifter	26,30
	Ialt ... 1837,35
Beholdninger at overføre:	
Girobeholdning	802,36
Bankbeholdning	297,16
Kassebeholdning	7,47
	1106,99
	Balance ... 2944,34

Ovenstaaende Regnskab er D. D. revideret og befundet at være i Overensstemmelse med Bøger og Bilag. Kassebeholdning til Stede.

Esbjerg, den 6. August 1940.

sign. V. SØRENSEN

sign. HANS HOLM

Afskriftens Rigtighed bekræftes.

Esbjerg, den 16. Maj 1941.

M. P. JENSEN

Kasserer.

INDBYDELSE TIL ELEVMØDE

Elevmødet afholdes i Aar Lørdag den 26. og Søndag den 27. Juli paa »Bramminge Hovedgaard«. Vi indleder som sædvanlig med en Fest Lørdag Aften med Festtale af Forstander Paul Hansen.

Søndag Formiddag afholdes Generalforsamling og et Foredrag af en af Skolens tidligere Lærere.

Søndag Eftermiddag Udflugt og om Aftenen kammeratligt Samvær.

Anmeldelse om Deltagelse i Elevmødet skal sendes til Forstander Paul Hansen, »Bramminge Hovedgaard«, pr. Bramminge St., og maa være ham i Hænde senest den 15. Juli. Da Pladsforholdene er noget begrænsede, maa Fristen for Anmeldelse overholdes. Hvis man er i Besiddelse af et Telt, anbefales det at medbringe dette, da der er udmærket Lejrplads lige ved Skolen.

Prisen for Opholdet bliver omkring det sædvanlige, Kr. 2,50 pr. Dag.

Husk at medbringe Rationeringsmærker og Legitimationskort.

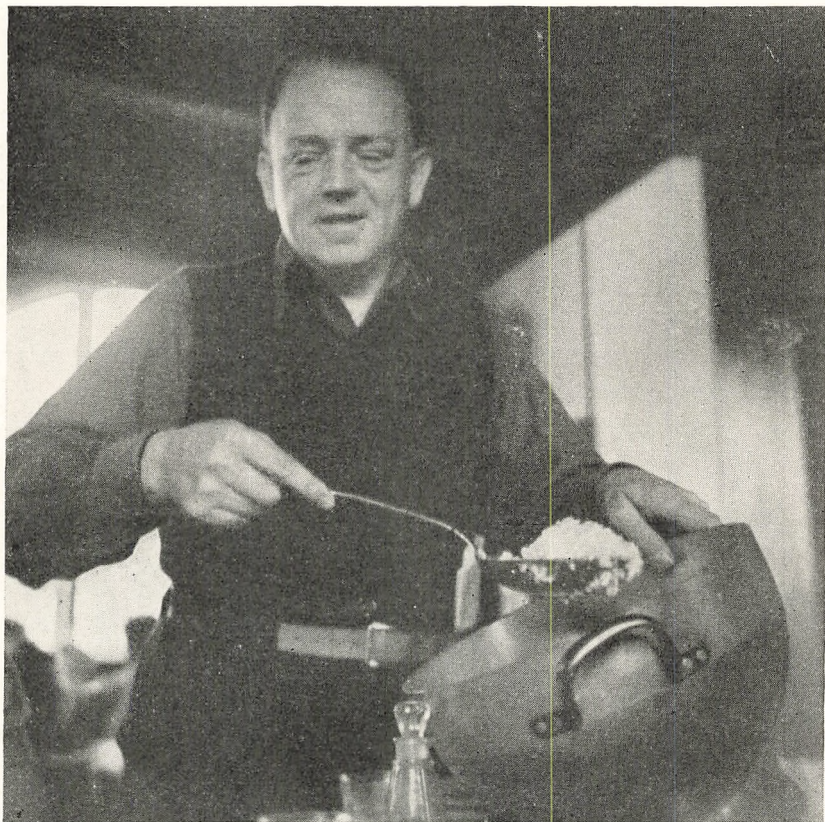
Forslag, der ønskes behandlet paa Elevforeningens Generalforsamling, maa være Formanden i Hænde senest den 15. Juli.

Altsaa — vel mødt til Elevmødet den 26. og 27. Juli paa »Bramminge Hovedgaard«.

Bramminge.

Elever i Vintervejr.

Roskilde.

En glad Giver.

ROSKILDE HØJSKOLE 1940—41

VED HJ. GAMMELGAARD

Der kunde om Skoleaaret April 1940—April 1941 skrives en Beretning — endda en udførlig Beretning — som ikke afveg mere fra tidligere Aarsberetninger, end Tilfældet plejer at være. Tallet paa Sommerkursus og Vinterelever laa ikke langt fra det sædvanlige; Timeplan, Lærerkrafter, det daglige Liv med alle dets indre Problemer, Fritidsliv og Fester — alt var omtrent som ellers.

Før et Aar siden følte vi ikke nogen større Fortrøstning til, at alt skulde fortsætte saa tilsyneladende uændret. Man kan ogsaa gribes af en underlig, lidt flov Følelse over denne rolige, ganske uheroiske Tilværelse, mens »Verden skælver i hver Fuge« og »Riger gaar til Grunde«. I en af Alphonse Daudets henrivende smaa Billeder fra Krigen 1870—71 fortælles, hvordan Postebageren Sureaus Dreng dukker frem mellem Kepier og Bajonetter, Barrikader og Støvskyer fra de indmarcherende Versailles-troppers Geværssalver, let kendelig paa sin hvide Hue og kun optaget af at naa hen til Familien Bonnicar inden Kl. 10 med dens sædvanlige Søndagsfrokost. I Nesnas nylig udkomne Bog om Hollands Skæbnedage, den 10.—14. Maj i Fjor, er det en Isvaffelmannd paa sin Varecykle, der atter og atter bruges til at fremhæve Mod-sætningen mellem det usædvanlige, det forfærdelige, der nu sker, og det helt daglig-dags, der lever videre paa samme Tid.

Jo mere det normale Liv kan fortsættes i disse Tider, des bedre; det er jo deraf Verden paa ny skal bringes paa Fode. Men for os, og vel især for Ungdommen kan det undertiden synes lidt forstemmende at genkende sig selv, sit Arbejde og sit Land i Iskagemandens Rolle.

Og trods de ydre Rammers Uforandrethed præges vort Arbejde og daglige Liv alligevel af »Tiden«. Vanskelighederne med Fødevarer og Brændsel, de stadig daarligere Transportforhold har givet os nok at spekulere paa — dette gælder ikke mindst Skolens Have- og Landbrug. Allerede i Fjor var — trods den stærke Vinterkulde — Brændselsforbruget sat stærkt ned. Da det tilladte Forbrug i Vinter var ansat i pro Cent af forrige Aars, kom denne Sparsommelighed for saa vidt til at hævne sig. Vi maatte derfor i Løbet af Sommeren og Efteraaret iværksætte en Række Isolationsarbejder, der muliggjorde en yderligere Indskrænkning. Lofterne blev belagt med Extrabrædder og Rockwooltæpper. I Skraavæggene paa 2. Sal blev der overalt stoppet med samme Stof under Tagstenene. Gymnastiksalen blev dækket med et Finér-»Laag« med Tang-tæpper. Døre og Vinduer blev listede og nye Dørtrin indsat — slidte Dørtrin synes at være den bedste Passage for Kulde. Hovedindgangen blev forsynet med ny Dobbeltjør — ialt Arbejder til ca. 10.000 Kroner. Der er da heller ingen Tvivl

Roskilde.

Fra Himmelev-Løbet.

om, at vi frøs mindre end forrige Vinter, skønt Brændselsforbruget gik ned med over en Trediedel.

Skolens Økonomi tvang os til andre Indskrænkninger, i Forplejningen, Elektricitetsforbruget o. s. v., og det er vel alt sammen kun en Begyndelse. Nød lærer nogen Kone at spinde.

Ogsaa i vort Arbejde mærkedes den ny Tid og de store Begivenheders Sus. Besættelsen den 9. April bragte straks en Del Forvirring i Sommerens Planer. En Del af de paatænkte Kursus maatte opgives, og indtil Midten af Juni var Skolen kun svagt udnyttet. Men efterhaanden kom der Gang i Tingene og inden Sommerhalvaarets Slutning var vi oppe paa omtrent samme Tal som forrige Sommer. Medregnes Muremes Kursus i April, androg Antallet af Kursus ialt 19 og af Deltagere 1243. Da to Kursus (det »udvidede« samt et af Smedeforbundets) strakte sig over 14 Dage, bliver Tallet, regnet efter Uger, i Virkeligheden 1345. De 19 Kursus strakte sig over 18 Uger (3 Gange havde vi to Kursus samtidig), og den gennemsnitlige »Belægning« pr. Uge blev derfor 69, eller omtrent som Aaret før. Men i de enkelte Uger svingede Deltagerantallet fra 33 (Dansk Postforbunds) til 120 (et af Fagforeningskursussene). Trafikken var ikke altid lige regelmæssig, syntes heller ikke altid lige ufarlig — Fyn og Jylland syntes undertiden at være skilt fra os ved et

Roskilde.

Time i Hjemstavnslære.

Verdenshav — men vore Kursister mødte under alle Forhold saa fuldtallig som nogen Sinde. Danske Arbejdere lader sig ikke let bringe ud af Ligevægt.

Vor ugentlige Onsdagsudflugt maatte vi dog opgive i sin gamle Udstrækning. En Tur med Banen til Lejre og Ledreborg var det højeste, Tid og Trafikmidler tillod. Den fordrer endda 10 à 11 km's Spadseregang, mere end nok for adskillige af de ældre og sværeste. Og med Middagsmaden maatte vi vente til Kl. 8—9 Aften. Derimod var Domkirken stadig et opnaaeligt Maal for alle Kursister.

Mest virkede Verdens og Danmarks nye Situation dog ind paa selve Kursusarbejdet. I en Række Aar har dette ligget nær op ad den Økonomi og Politik, der naturligt var opstaaet efter Guldindløselighedens Ophævelse i September 1931 og dens Følger: Valutakontrollen med dens Planøkonomi og dens Indflydelse paa de faglige Retsforhold m. m. Nu er alt dette Danmarkshistorie. Efter Danmarks fuldstændige Udelukkelse fra Størstedelen af dets tidligere Afsætnings- og Forsyningsmarkeder er helt nye Problemer opstaaet og med dem en ny Lovgivning og en ny økonomisk Politik. Alle tilvante Forestillinger og Forudsætninger maa revideres, og der har vel aldrig været spurgt og diskuteret saa ivrigt paa Roskilde Højskole som i Sommeren 1940. Flertallet af Sommerens Kursister har et mangeaarigt organisatorisk eller kommunalt

Roskilde.

Fastelavns-Optog.

Arbejde bag sig; Studie- og Samtaletimerne med dem faar derfor et helt andet Præg end med Vinterskolens Ungdom.

Jevnsides med de stadig skiftende Kursus gik fra Midten af Maj til Midten af August den *Ungdomslederskole*, der i en Række Aar har haft til Huse paa Esbjerg Arbejderhøjskole, men som paa Grund af Skolebygningens ændrede Anvendelse ikke kunde faa Plads der i Fjor. Denne Skole falder ind under Loven om Folkehøjskoler og støttes efter dennes Regler. Vi oplevede derved for første Gang at være Højskole ogsaa om Sommeren. Stort var Holdet ikke — kun 12 Elever — men som Regel var der heller ikke Plads til flere, og det maatte paa mange Maader tilpasse sig Forholdenes Omvexling, bl. a. næsten hver Uge ny Timeplan — svarende til de forskellige Læreres Optagethed af de andre Kursus. Naar det kneb mest, maatte Reserven rykke frem, først og fremmest cand. mag. Harald Engberg, der fra Esbjerg er vant til disse Kursus, men desuden ogsaa særlige Lærere i Samaritergerning og Fritidsarbejde med Børn. Foruden disse specielle Ting omfattede Undervisningen de almindelige Højskolefag, Dansk, Regning, Gymnastik og Idræt. I Studiekredsene var Hovedfagene Børne- og Ungdomspsykologi, Hjemstavnslære (et meget frugtbart Emne, som desværre ikke egner sig for Vinterskolen), Organisationskundskab og Regnskabslære, Statistik, Litteratur- og Kulturproblemer.

Roskilde

Foraaret nærmer sig.

Det lille Hold gik paa ejendommelig Maade ind som et særligt blivende Element i Sommerens evige Skiften. De følte sig som ét med Skolen, var altid rede med Hjælp og Tjeneste, hvad enten det gjaldt at vise nyankomne Kursister til Rette, tilvejebringe gode Badeforhold ved Fjorden eller hjælpe Børnehjemmets Børn ud af Sengene ved Nattetid. Det var, som om de i hele deres Færd søgte at virkeliggøre Formaalet med deres Uddannelse her: at være Ungdommens Beredskab.

Det vilde være paa sin Plads, om et særligt Højskolekursus, 3 eller 5 Maaneders, og helst et Sommerkursus, kunde oprettes med en almindelig Børne- og Ungdomslederuddannelse som Formaal. Maaske var her en Opgave for »Dansk Ungdomssamvirke«. Netop i Skolearbejdet om saadanne nærliggende praktiske Opgaver vilde der være de bedste Muligheder for at samle Ungdom af forskellige Retninger og fra forskellige Befolkningslag. Mon man ikke paa »Barnets Højskole« og paa vore Sygeplejerskehøjskoler har gjort Erfaringer, der bekræfter dette? Om hundrede Aar vil man utvivlsomt se tilbage paa hin barbariske Tid, da man vel fandt det paakrævet, at Ungdommen lærte at stoppe Strømper, koge Sagosuppe, spille Fodbold og passe en Maskine, men samtidig fandt det i sin Orden, at en ung Mand og Kvinde gik ind i Ægteskabet uden ringeste Begreb om Børns Udvikling og Opdragelse — den største Opgave, der falder i Menneskers Lod.

I Sommerens Løb afholdtes foruden de her omtalte Kursus to Stævner af kortere Varighed: I Pinsen af Dansk Handels- og Kontormedhjælperforbunds Ungdomsgruppe og den 21. og 22. September af D. s. U. s Københavnskreds. I Slutningen af denne Beretning findes en kort Oversigt over hvert enkelt Kursus og Stævne.

Den 3. November begyndte saa den med saa mange Bekymringer imødesete Vinterskole — større vilde de have været, om vi havde vidst, at der forestod en Isvinter ikke mindre frygtelig end dens Forgænger, med Brændselsspørgsmaalet endnu staaende hen i det uvisse.

Et stort Lyspunkt var det, at Skolen var omtrent fyldt fra første Dag, saa Arbejdet kunde sætte ind med fuld Kraft. Holdets Sammensætning var som altid præget af Arbejdssituationen. Blandt de 116 Vinterelever var Procenten af faglærte langt højere end Tilfældet plejer at være, i Aar ca. 60 pCt. Dette giver straks Holdet et vist Præg. Den begavede unge Mand, der har læst — eller forlæst — sig paa Schopenhauer, Dostojevsky, Montaigne eller Rousseau, ja endog Rabelais eller Fénelon, træffer man i Reglen blandt de arbejdsløse uden for Fagene, medens den begavede unge Svend i Regelen i sine Interesser tiltrækkes af de mere »reelle« Problemer og Forfattere: Socialøkonomi, Organisationskundskab, Historie, Politik o. s. v. Den første Type drages stærkere af Utopier og Drømmerier og af de extreme Standpunkter i Politik og Livsanskuelse.

En anden Særegenhed ved Holdet skyldes de vanskelige og usikre Trafikforhold. Her som andetsteds har der i Vinter været en Tendens til at søge en Skole nærmere ved Hjemmet. Dette medførte bl. a., at næsten Halvdelen af vore Elever i Aar var Københavnerne, og at Jyderne, der plejer at være Flertallet, kun udgjorde godt 20 pCt. Iøvrigt mærkes Forskellen mellem Jyder og Københavnerne ikke saa stærkt, som man i Almindelighed forestiller sig.

Hvad jeg i Fjor skrev i Beretningen om Krigens Virkning paa Skolens Liv og Arbejde, gjaldt i ikke mindre Grad om denne Vinter. Det er kommet os alle endnu nærmere ind paa Livet. Ikke blot materielt, men ogsaa aandeligt føler vi os alle paa det oprørte Hav. Store Spørgsmaal, som under rolige, normale Forhold forekommer mange lidt fjerne, bliver nu centrale, eksistentielle. En mere anspændt lyttende Tilhørerkreds end i denne Vinter har vi neppe oplevet foran Højskolens Kateder.

I Skolens Lærerstab var der kun sket den Ændring, at Jens Eriksen, som nu er blevet Redaktør i Ribe, og der har faaet et Virkefelt for sine mangesidede Evner, var blevet afløst af vor Elev fra forrige Aar, Adolf Kreutzfeldt, der foruden de almindelige Skolefag havde Elevhold i Tysk og Bogføring og som desuden havde Tilsyn med Biblioteket. Et helt nyt Element var Jens Lange, der bl. a. havde Timer

Roskilde.

Skolens Sangkor ved Solhvervsfesten.

i Engelsk, men i øvrigt hører hjemme under Omtalen af Skolens Sang og Musik. Emnerne for Foredrag og Studiekredse var noget nær de samme som forrige Vinter.

Skolen havde — ligesom i Fjor — 4 Udflugter til Hovedstaden med Besøg i Museer og Teatre. Vi hørte Verdis »Othello« og Kunzens »Holger Danske« i Det kgl. Teater og saa to engelske Lystspil paa Folketeatret samt Holbergs »Jeppe paa Bjerget« paa Det ny Teater. For at faa det størst mulige Udbytte af disse Besøg var der forinden i særlige Foredrag givet en Forberedelse til Forstaaelse af det, som skulde ses og høres: Foredrag om Verdi, Kunzen, Holberg o. s. v. Inspektør Otto Koefoed-Pedersen ved Glyptotekets ægyptologiske Samling holdt tre Foredrag med Lysbilleder: et om det gamle Ægyptens Kunst, et om Thebens Templer og et om de romerske Portrætbuster. Ogsaa Dr. Victor Madsens 5 geologiske Foredrag betød noget for Udbyttet af et Besøg paa Mineralogisk-geologisk Samling. Men bortset herfra hørte disse Foredrag utvivlsomt til Elevernes største Oplevelser: det var Rejser til helt nye Verdener, Fantasiens Flugt ud gennem Tidens og Rummets Million-Distancer. Og paa samme Tid med den stærkeste Tilknytning til aktuelle praktiske Foreteelser: Boringerne ved Harte og de jydsk Brunkulslejer f. Ex.

Foruden disse Aftenforedrag af fremmede Talere hørte vi vor gamle Ven, Tegneinspektør Otto V. Nielsen, der i et æggende, undertiden udæskende Causeri

med Titlen »Salige er de Fattige« gjorde Rede for sin Opfattelse af Forholdet mellem Intellect og Tro og langede stærkt ud efter mange af de paa Arbejderungdommens »Bjerg« forekommende Fordomme. Overlærer S. A. Olsen viste en Række af ham selv optagne Farvelsbilleder fra det gamle København og fortalte om dets Historie. Poul Ankjær Christiansen viste sin Film »Storbyens Blændværk« og indledede en Drøftelse om Vandringen fra Land til By. Professor Hal Koch fortalte Træk af Danmarks Historie i Middelalderen og kom derudfra ind paa vor aktuelle nationale Situation og Dansk Ungdoms-Samvirkes Opgaver. Forstander Jacob Lange, Odense, holdt to Foredrag, et om Nationalitetsfølelsens Udvikling i nyere Tid og et om Husmandsbevægelsen. Sekretær Thor Petersen fortalte om sine Indtryk fra et Aars Ophold paa en engelsk Højskole og Martin Kruse om sin Fødeby, Wien, Kunstens og Livsglædens By. Endelig indledede Folketingsmand Johan Strøm en Diskussion om Ungdomslejrene. Den 13. Februar var Sognets Beboere indbudt til »nationalt Samvirkemøde« paa Skolen. Jeg talte om vor Stilling til det nationale og det internationale og Eleverne gav Prøver paa deres Sang og Musik. Fra Elevernes mere private Diskussionsaftener er der andet Steds i dette Hefte givet en lille Prøve: Orla Bundgaard Poulsen: »Hvor staar ungdommen i dag . . . ?« typisk vistnok ikke blot for den aktuelle Situation, men ogsaa for det, der til alle Tider rører sig i unge Sind.

Skolen havde ogsaa andre Besøg end Omegnens Folk. En Dag gæstedes vi af en Klasse fra Blaagaard Seminarium, i hvilken befinder sig to af vore gamle Elever, Poul Thorsen og Svend Aage Petersen. De overværede en Del af Undervisningen og fik naturligvis et Foredrag om Skolens Opgaver og Metoder. En anden Gang var det et Hold unge Piger fra en københavnsk Kommuneskoles Realklasse. Det blev til et forrygende Sneboldslagsmaal, hvor vort mandlige Hold med klædelig Ridderlighed led et forsmædeligt Nederlag. Endelig havde vi den 16. Marts det aarlige Besøg af københavnske Medlemmer af Skolens Elevforening. Trods Vintervejret og de vanskelige Forbindelser var der mødt 42 Gæster, og vi havde en hyggelig og fornøjelig Aften, hvor Eleverne med deres Musik og anden Underholdning repræsenterede Skolen paa smukkeste Maade.

I det regelmæssige Skolearbejde og den ret afsondrede Tilværelse, der føres paa en Højskole, er saadanne Afbrydelser en nyttig Stimulans, der hindrer Udviklingen af »Polarkuller« og lignende Fænomener. Hertil kommer nu de ugentlige smaa kammeratlige Fester og de to store »Knald«, som Vinteren byder paa: Solhverv og Faste-lavn. Alt dette er i første Linie Elevernes eget Værk og prægedes i højere Grad end sædvanligt af Musikken.

At modvirke det banale, tankeløse og sentimentale Forhold, hvori de fleste Mennesker staar til *Kunst*, synes mig at være en af Højskolens Hovedopgaver. Ikke blot

Roskilde.

Sommerkursus (Tekstilarbejderne).

fordi det er vigtigt at lære at opleve noget af det rigeste, Livet kan byde en. Men Kunsten er desuden det »Sesam«, der for mange jævne Mennesker bedre end noget andet formaar at aabne Sindet for »Kultur« i videre Forstand. Forud for Karakterdannelse og intellektuel Udvikling maa Sjælens inderste Streng være sat i Svingning. Først maa — som Bjørnson siger — det som venter »i Vintertaage, i Vinterdvale« forløses, det sure og tvære maa smelte, det døde og dovne »fly med Skræk«.

Først og fremmest har Sang og Musik denne Evne, mere almenmenneskelig end maaske nogen anden Kunst. Vi kan ikke føre vore Elever til Versailles' Palæer og Haveanlæg for at levendegøre den franske Barok for dem, men vi kan gennem Lullys, Couperins og Rameaus Musik give dem en levende Forestilling om Solkongens Tid og gøre ogsaa dens Digtning, dens Etik, dens Begivenheder mere tilgængelige. Rokokoens fineste Livsyttringer er endnu helt levende i Mozarts Musik, og Romantiken i Schuberts Sange og Webers »Freischütz« — ligesom den forrevne Tid mellem de to Verdenskrige har sat sig et uforgængeligt Monument i Kurt Weills Operaer. Og en ikke mindre Opgave for Musikken er det at give en Forestilling om de forskellige Folks og Racers Naturel og Karakter, først og fremmest gennem deres Folkemusik.

Men Vejen frem er lang, Vejen fra den sentimentale Skillingsvisen »Det var en Aften, stille, da Maanen skinned' klar« til Goethe-Schuberts mægtige »Erlkönig« —

de behandler dog begge samme Mythe. Og det nytter ikke at begynde ved den forkerte Ende, som det ofte sker i Radiofoniens i øvrigt fortrinlige musikpædagogiske Foredrag. Naar et af disse f. Ex. begynde: »I Tonekunstens Rige er Joseph Haydn os en Diamant af højeste Karat«, kan man være overbevist om, at Flertallet af dem, som Foredraget skulde gavne, drejer Kontakten for.

I Vinter blev Saverys Undervisning kraftig støttet af den unge Musikstuderende Jens Lange, der med Entusiasme og Udholdenhed tog sig af Elevernes frie musikalske og sanglige Øvelser og virkelig fik overraskende Resultater deraf, som bl. a. satte sit Præg paa Vinterens Fester. Andetsteds i dette Hefte har Lange gjort Rede for sine Tanker og Erfaringer.

Som det paa det musikalske Omraade gælder, at Resultaterne naas bedst og grundigst, naar Undervisningen er ledsaget af en vis Aktivitet fra Elevernes Side, saaledes ogsaa m. H. t. den bildende Kunst. Mod Skoleaarets Slutning havde de, som i tidligere Aar, foranstaltet en Udstilling af egne Arbejder. Nogle havde helliget sig Karikaturens Genre, andre impressionistisk Landskabsmaleri, Plakatkunst eller eksperimenterede med Former og Farver for disses egen Skyld. Det var ikke alt lige fuldkomment, men det var Udtryk for en dybere Indtrængen i Tegne- og Malerkunstens Problemer.

I Skolens første Maaned blev Spørgsmaalet rejst for dem gennem Vandreudstillingen af dansk Kunst, der igennem Magister Harald Rues Foredrag fik en Tydning, der straks gav Anledning til en livlig Diskussion. Der er her i Aarskriftet givet nogle enkelte Uddrag af Elevernes Betragtninger angaaende Billederne.

Ja, vil en og anden sige, var det nu altsammen saa fortræffeligt? Var det virkeligt, som Højskoleberetninger ofte giver Indtryk af, lutter Solskin, Harmoni, Idyl, Arbejdsglæde, fint Kammeratskab, Vækst og Grøde? Var der aldrig »Knas i den« (som Koch-Olsen siger)? Ingen, der pjækkede fra Timer, sov under Foredragene, kom for sent til Morgenkaffe, glemte at aflevere laante Ting, forsynede sig lidt rigelig ved Bordet paa Kammeraternes Bekostning, snød fra Havearbejdet eller det kolde Bad? Var der ingen, der blev bortvist? Blev der aldrig begaaet Uretfærdighed fra Lærernes Side? Rullede Moralens Torden aldrig gennem Spisesalen? Vi har lige talt om Malerkunst. Vilde et Billede behage, hvor alle Skygger med Forsæt var udeladt?

Min Beretning er allerede blevet lang. Det maa være nok at stille Spørgsmaalet og maaske gaa nærmere ind paa det en anden Gang.

Trods April Maanedes Kulde var Efterspørgselen fra Arbejdsmarkedet efter vore Elever større end i Fjor. Inden Skolens Slutning maatte Tredjedelen af Eleverne forlade den, de fleste kom til deres gamle Mester, nogle til Tørvemoserne og nogle til Landbruget. Denne gradvise Udvandring virkede ikke gavnligt ind paa Arbejdets

Roskilde.

Sommerkursus (Tekstilarbejderne).

Gang, men den bidrager alligevel til at holde Haabet om Arbejdet oppe hos de tilbageværende. Og da disse ved Maanedens Slutning forlod os, havde de fleste Vished for eller grundet Forventning om meget snart at komme i Arbejde.

Kursus og Stævner i Sommeren 1940.

Murerforbundets Tillidsmænd holdt i den næstsidste Uge af Vinterskolen, 14.—20. April 1940, Kursus her. Der deltog 28, og Ledere var Hovedbestyrelsesmedlemmerne Axel Axelsen, Aalborg, og C. F. Sørensen, Aarhus. I Ugens Løb talte Frode Kristensen om »Søkrigens Vilkaar og Muligheder«, Næstformand Eiler Jensen om »Fagbevægelsen og Krigen« og Kaj Bundvad om »Fagbevægelsen og Oplysningsarbejdet«.

H. K.s Ungdomsgruppe havde i Pinsen (12. og 13. Maj) Stævne paa Skolen. Her talte Ib Koch-Olsen, Forbundsformand Gustav Pedersen og Hj. Gammelgaard.

Dansk Tekstilarbejderforbunds 9. Tillidsmandskursus i Ugen 19. til 25. Maj havde 86 Deltagere. Kursusets Gruppeledere var N. Scheel, Th. Kuntze, Kaj Bundvad og Jens Eriksen. Ugens Foredrag var: Hovedkasserer Em. Johansen: Administration af Arbejdsløshedskassen; Landbrugsminister Kr. Bording: Landbrugets Forhold og vor Stilling dertil; Folketingsmand Chr. Christiansen: Oplysningens Betydning for Arbejderbevægelsen; Direktør Drejer: Hvorfor en Revision af Arbejderbeskyttelsesloven; Folketingsmand Hedtoft-Hansen: Socialdemokratiets Opgaver for Dagen og Fremtiden.

Dansk Postforbunds Feriekursus fra 2. til 8. Juni havde 33 Deltagere. Overpost-

pakmester O. Nielsen ledede Kursuset. Hj. Gammelgaard talte om »Vort Oplysningsarbejde og Fremtiden«; Ekspeditionssekretær G. V. K. Hjort om »Tjenestetid og Tjenesteordning«; Kontorchef L. C. Eithz om »Flyvemaskinen i Postvæsenets Tjeneste«; Postmester J. B. Nikolaisen, Næstved, om »Hvad udretter Julemærket«; Kontorchef O. C. J. Vigerslev om »Rekruttering, Uddannelse og Avancement indenfor Post- og Telegrafvæsenet«; Folketingsmand Lars M. Olsen om »Socialdemokratiet og Stillingen i Dag« og Ib Koch-Olsen om »Teater og Film som Kulturfaktorer«.

Bogbinderforbundets Kursus faldt fra 16. til 22. Juni med 31 Deltagere under Ledelse af Forbundsformand Th. Nielsen. I Ugens Løb behandledes følgende Emner: Gennemgang af Overenskomsten, Vore Priskuranter, Vor Organisations Struktur (Th. Nielsen), Afstemnings-, Samarbejds- og Forhandlingsregler (Kaj Bundvad), Kooperationen og Fagbevægelsen (G. Bolgann), Klubberne og Tillidsmændene (Aage Jespersen), Arbejdsløshedskassens Vedtægt, Bogføring og Revision (Kr. Eriksen), Fagbevægelsen og de økonomiske Problemer (Jens Eriksen), Aktuelle økonomiske Problemer (Niels Lindberg), Arbejderbevægelsens Stilling i Dag (H. C. Hansen), Gennemgang af Fabriksløven for Bogbindere og Papirarbejdere (H. H. Jarner).

Husmoderkursus, i samme Uge som Bogbinderforbundets Kursus, havde 66 Deltagere. Følgende Emner behandledes: Film og Teater (Ib Koch-Olsen), Familien og Ægteskabets Udvikling (Hj. Gammelgaard), Mad og Dyretid (Fru Harrekilde-Petersen), Europas Fedtstofforsyning (Frode Kristensen), Kalorier og Vitaminer (Kaj Bundvad), Statens Husholdningsraad, Opgaver og Virksomhed (Fru Karen Braae), Vand, Vask og Rengøring (Fru Kaja Pedersen), Arbejderbevægelsens Stilling i Dag (H. C. Hansen), Penge og Priser (Hj. Gammelgaard). Endvidere forevistes Filmen »Saadan bor vi«. Kursuset besøgte »Haraldsborg« Husholdningsskole, hvor Forstanderinden, Fru Bransager-Nielsen fortalte om Uddannelsen paa en Husholdningsskole.

Socialt Kvindekursus 23.—29. Juni med 48 Deltagere. I Grupperne ledede Fru Nina Andersen og Fru Thea Tønder over Emnet: Kvinden i Samfundet. I Foredrag behandledes følgende: Penge og Priser (Hj. Gammelgaard), Vitaminer (Dr. med. Erik Jacobsen), Erhvervsvejledning og Psykoteknik (Magister Poul Bahnsen), Kvindernes Retsforhold i Danmark (Landsretssagfører Fru Ingeborg Hansen), Filmen og Hjemmene (Film censor Fru Bodil Begtrup).

Fagforeningskursus I, 30. Juni—6. Juli, med 73 Deltagere. Arbejdet i Grupperne var fordelt saaledes: Sekretær Ernst Berg (Arbejdsretten i Danmark), Kaj Bundvad (Regnskabslære og Bogføring), Frode Kristensen (Raastofproblemet og Beskæftigelsen), Hj. Gammelgaard (Penge og Priser). Ugens Foredrag var: Vor økonomiske Tilstand efter 9. April 1940 (Hj. Gammelgaard), Tillidsmandens Opgaver og Pligter (Formand i D. s. F. Laur. Hansen), Socialdemokratiet i Dag (Hedtoft-Hansen), Staten og Boligspørgsmaalet (K. Korsgaard).

Fagforeningskursus II afholdtes i samme Uge som Telefonstandens Kursus fra 7. til 13. Juli og havde 75 Deltagere. Gruppearbejdet ledes af Næstformand i D. s. F. Eiler Jensen (Arbejdsretten i Danmark), Kaj Bundvad (Arbejderbeskyttelse og Hygiejne), Frode Kristensen (Raastofproblemet og Beskæftigelsen), Hj. Gammelgaard (Statistik). I Ugens Løb behandledes følgende Emner i Foredrag: Folkeernæring og Folkesundhed (Professor, Dr. med Sk. V. Gudjonsson), Undersøgelser i Danmarks

Undergrund (Dr. phil. Victor Madsen), Mødeteknik og Dirigentvirksomhed (Chr. Christiansen), Hvorfor en Revision af Arbejderbeskyttelsesloven (Direktør Erik Dreyer), Danmarks Stilling i Dag (H. C. Hansen).

Telefonstandens Kursus, 7.—13. Juli, med 29 Deltagere lededes af Forbundsformand Alf. Nielsen. Fagets særlige Forhold behandledes i Gruppearbejdet ved Alf. Nielsen, medens Eiler Jensen talte om De skandinaviske Landsorganisationer. Sammen med Fagforeningskursuset hørte Telefonstanden Foredragene af Chr. Christiansen, Direktør Dreyer og H. C. Hansen.

Faglig Ungdoms Kursus i Ugen 14.—20. Juli havde 78 Deltagere, der fordeltes i følgende Grupper: Gruppen for viderekomne Deltagere (Thorvald W. Petersen), Fagforeningskundskab i 3 Grupper under Ledelse af Eigil Holm, Kaj Bundvad og Hans Pedersen. Foredragsrækken saa saaledes ud: Kaj Bundvad (Træk af Fagbevægelsens Historie), Ib Koch-Olsen (Rager Litteraturen os?), Sekretær Einer Nielsen (Fagbevægelsens Problemer), Læge Viggo Munck (Ungdommens Sundhedstilstand i Læreaarene).

Fagforeningskursus III afholdtes fra 21. til 27. Juli og talte 120 Deltagere. I Grupperne behandledes Rentabilitet i privat og offentlig Virksomhed (Hj. Gammelgaard), Lønproblemer (Einar Nielsen), Raastofproblemer og Beskæftigelsen (Frode Kristensen), Arbejdsretten i Danmark (Kaj Bundvad). Ugens Foredrag: Socialminister Ludv. Christensen (Arbejderne og Beskæftigelsesproblemet), Formand for D. s. F. Laur. Hansen (Samarbejdet mellem de faglige Organisationer), Professor L. Hansen-Larsen (Byggeproblemer paa Landet), Sekretær Oluf Bertolt (Ferie og Fritid).

Smedenes Bedriftsraads Kursus havde 49 I. og II. Aars Deltagere i Ugerne 28. Juli til 10. August og 36 II. Aars Deltagere i Ugen 28. Juli til 2. August. Kursuset, der havde Besøg af 2 svenske og 2 norske Deltagere, lededes af Næstformand Hans Rasmussen. Hj. Gammelgaard behandlede i Grupperne: Penge, Priser og Erhvervsforhold; Bedriftsøkonomi og Statistik; Frode Kristensen: Udenrigshandel, Raastoffer og Beskæftigelse; Økon. Spørgsmaal i Krise- og Krigstid; Kaj Bundvad: Forhandlings-, Samarbejds- og Afstemningsregler; Hans Rasmussen: Tillidsmandens Opgaver og Pligter; Mæglinger og Forhandlinger; Dr. Knud Illum: Arbejdsretten. I Foredrag gennemgik man følgende Problemer: »Om at ændre Anskuelse (Oluf Bertolt), »Erhvervsomlægning« (Niels Lindberg), »Arbejderbeskyttelse« (Kaj Bundvad), »Mødeteknik og Dirigentvirksomhed« (Chr. Christiansen), »Samarbejdet mellem de faglige Organisationer (Laur. Hansen).

D. s. U.s Landskursus 25.—31. August, med 45 Deltagere lededes af Poul Hansen (D. s. U.s politiske Opgaver), Vald. Henningsen (Økonomi og Regnskab), Ib Koch-Olsen (Anvendt Kultur), Victor Gram (Organisationsarbejde). Endvidere talte i Løbet af Ugen Hans Hedtoft-Hansen (Arbejderbevægelsen nu), Hj. Gammelgaard (Penge og Priser), Ib Koch-Olsen (Film og Teater som Kulturfaktorer), Poul Hansen (Kend dit Ansvar), Ingeniør Jørgen Saxild (Danske Ingeniør-Arbejder i Udlandet) og Victor Gram (Vinterens Oplysningsarbejde). Søndag Aften afholdtes Filmsaften og Onsdag Aften arrangeredes en Danmarksaften.

Typograf forbundets Kursus afholdtes fra 1. til 7. September og havde 68 Deltagere. Det lededes af Sekretær Svend Johansen, og man behandlede i Grupper og

Foredrag følgende Emner: Hovedtræk af Fagbevægelsens Historie (Jul. Schrøder), Tariffernes Opstaaen, Udvikling og nuværende Stade (Siv. Hellberg), Arbejdsløshedskassens Vedtægter (Fr. Mehr), Vore Love (O. A. Lundin), Geopolitik (Frode Kristensen), Københavner tariffen (Siv. Hellberg), Provinstariffen (Th. Pedersen), Raastoffernes Fordeling (Frode Kristensen), De økonomiske Problemer (Hj. Gammelgaard), Afstemnings-, Samarbejds- og Forhandlingsregler (Kaj Bundvad), Danmarks Stilling i Dag (Statsminister Th. Stauning).

Udvidet Fagforeningskursus 8.—21. September, 68 Deltagere. Undervisningsplanen var i Hovedsagen den samme som forrige Aar. Paa 2. Aars Hold havde Hj. Gammelgaard til Studiekredsemne »Penge og Priser« i Stedet for Befolkningsspørgsmaalet, Bundvad gennemgik Problemer vedrørende det faglige Samarbejde og cand. mag. Harald Engberg Livsanskuelsesproblemer. Paa 3. Aars Hold var det Niels Lindberg, der ledede Gruppen i aktuelle Problemer: Nutiden og den nærmeste Fremtids Opgaver.

D. s. U. Københavnskredsens Efteraarskursus 21. og 22. September havde ca. 100 Deltagere. Foredragene var: Frode Kristensen: »Hvorhen, Europa«; Alsing Andersen: »Den politiske Situation«; Ernst Berg: »Arbejdsdelingen«; Harald Engberg: »Livsanskuelse«.

Dansk Arbejdsmandsforbunds 1. Tillidsmandskursus afholdtes i Ugen 29. September til 5. Oktober og havde 109 Deltagere, der fordeltes til følgende Grupper: Penge og Priser (Hj. Gammelgaard), Raastofproblemet og Beskæftigelsen (Frode Kristensen), Danmarks Erhvervsliv (Kaj Bundvad), Den moderne Stat og dens Organisation (Ib Koch-Olsen). I Foredrag behandlede Danmarks økonomiske Stilling i Dag (Niels Lindberg), Fagbevægelsen og de kulturelle Opgaver (Ib Koch-Olsen), Vor Tids faglige Problemer (Axel Olsen), Økonomi og Kooperation (Peder Nørgaard).

Dansk Arbejdsmandsforbunds 2. Tillidsmandskursus 6.—12. Oktober havde 99 Deltagere. Gruppearbejde: Hj. Gammelgaard (Rentabilitet i privat og offentlig Virksomhed), Frode Kristensen, Kaj Bundvad og Ib Koch-Olsen med samme Emner som under 1. Foredrag: Handelsminister Christmas Møller (Danmarks Vareforsyning), Dr. phil. Victor Madsen (Undersøgelser i Danmarks Undergrund), Forbundsformand Axel Olsen (Vor Tids faglige Problemer), Folketingsmand Hedtoft-Hansen (Danmarks Stilling i Dag).

Dansk Arbejdsmandsforbunds 3. Tillidsmandskursus sluttede Sommersæsonen i Ugen 6.—12. Oktober. Der var 97 Deltagere, fordelt i Grupper med samme Emner som under 2. Ogsaa Foredragslisten blev gentaget.

Arkitekt Ulrik Plesners Flidspræmie blev i Aar tildelt Former Erik Hededal — en Afgørelse, der ved Afslutningsfesten hilstes med Akklamation.

Skolens Bibliotek har i Aar modtaget smukke Boggaver, bl. a. af Smedeforbundets Kursus, Nationalbankdirektør Bramsnæs, Bogbindermester F. A. Rasmussen, Elev Eigil Andersen og Skolens Elevforening.

I Maj Maaned i Aar paabegyndtes en total Ombygning af vore Stalde og andre Tilbygninger, der længe har trængt til Fornyelse.

ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENING

Søndag den 16. Marts afholdt Elevforeningen sin aarlige Vintersammenkomst paa Højskolen. — Der startedes Kl. 16 fra Hovedbanegaarden, hvor hver enkelt købte sin Billet, Ankomst til Skolen fandt Sted Kl. ca. 17.

Kl. 18 serveredes der Aftensmad, senere var der Underholdning af Eleverne nede i Foredragssalen, hvor der blev budt paa et yderst fint Program og Musik, udført af Børge Rasmussen, der spillede pragtfuldt paa Basun, Eigil Andersens smukke Mandolin-Soli samt en tredje Kammerat, der spillede paa Violin, allesammen glimrende akkompagneret af Allan Petersen. Efter dette straalende Program gik man ind til Kaffe-bordet, hvor der var Oplæsning o. m. a.

Desuden var der Lejlighed til at se Elevernes Talentudstilling, der var arrangeret i et af Klasseværelserne, og der var mange virkelig gode Ting imellem, bl. a. mange gode Karikaturtegninger af Lærerne. Alt dette kostede kun een Krone, der var ialt mødt ca. 45 Medlemmer, og glædeligt var det at se, at der var mødt ikke saa faa fra nogle af de allertidligste Hold, hvilket fremkaldte megen Tale om »gamle Dage«, saa man skulde tro, at det var »et helt lille Aarsmøde«.

Kl. 10 brød vi op, da vi skulde naa Toget Kl. ca. 23.

En dejlig Dag paa et dejligt Sted, hvor man altid føler sig godt tilpas, havde det været.

Valdemar Jensen.

AARSMØDE OG GENERALFORSAMLING

Roskilde Højskoles Elevforening indbyder til Aarsmøde og Generalforsamling i Dagene 5.—6. Juli 1941 i Roskilde.

Program:

Lørdag den 5. Juli: Kl. 17—18: Samling. Kl. 18: Aftensmad. Kl. 19,30: Generalforsamling (Dagsorden se nedenfor). Kl. 22,15: Nordisk Aften.

Søndag den 6. Juli: Kl. 8: Morgenmaaltid. Kl. 9,15: Morgensang. Kl. 9,30: Kaj Bundvad taler. Kl. 12: Middag. Kl. 15: Hj. Gammelgaard taler. Kl. 18: Aftensmad. Kl. 20: Kaffe i Haven. Afslutning ved Gammelgaard.

Som Medlemmerne vil se, venter der jer en udbytterig Week-end paa jeres gamle Skole, og Foreningens Bestyrelse regner med, at alle, der er i Stand til det,

møder op. *Rationeringsmærker* medbringes. Anmeldelse om Deltagelse maa ske 4 Dage før Aarsmødet til Fru Karen Gammelgaard, Roskilde Højskole.

Prisen er for hele Week-end Kr. 5,00. (En lille beklagelig Prisstigning, der skyldes Tiderne).

Dagsorden til Generalforsamlingen:

1) Protokol. 2) Beretning. 3) Regnskab. 4) Valg. 5) Fremtidig Virksomhed. 6) Eventuelt.

Evt. Forslag, der ønskes behandlet paa Generalforsamlingen, bedes sendt til Formanden, Vald. Jensen, Guldborgvej 16, 1., København F., senest 14 Dage før Generalforsamlingens Afholdelse.

Bestyrelsen.

Roskilde. Stauning besøger Skolen.

Roskilde. Skolens Orkester ved Solhvervsfesten.

ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENINGS REGNSKAB
OPGØRELSE PR. 31. MARTS 1941

INDTÆGTER	
Kontingenter	934,35
Emblemer	21,25
Indkommet ved Sommerfest	214,50
— - Vinterfest	42,00
Renter paa Giro	9,75
Kassebeholdning fra forrige Aar	283,17
	1505,02
UDGIFTER	
Porto, Tryksager etc.	238,25
Rejsegodtgørelser	33,41
Udgift ved Sommerfest	207,55
— - Vinterfest	42,00
Emblemer	15,30
Gave til Skolen	144,00
Diverse	23,50
	704,01
At overføre til næste Aar	801,01
BYGGEFOND	
Overført fra sidste Aar	1570,60
Kontingent	374,00
Renter pr. 31. Marts 1941	83,85
	2028,45

Karen Gammelgaard.

Undertegnede har Dags Dato revideret Regnskabet og fundet det rigtigt ifølge Bog og Bilag.

Beholdningerne var til Stede.

Roskilde Højskole, den 9. Maj 1941.

KR. KRISTENSEN
Revisor.

E. BOYE HANSEN
Revisor.

ELEVFORTEGNELSE FOR ROSKILDE HØJSKOLE

Elever i Halvaaret 1939—40.

- Ammonsens, Poul, Gasværksvej 9, Sæby.
 Andersen, Aage, Sønderby pr. Ebberup F.
 — Regnar Georg, Hovedgaden 68 B, Hedehusene.
 Bach, Jens Chr., Fuglesangsallé 59, 1., Aarhus.
 Bjarnhof, Johan L., Vejrøgade 6, 4.
 Bertelsen, Egon, Nørre Allé 46, Thisted.
 Bojesen, Theodor, Frederiks Allé 57, 2., Aarhus.
 Budstrup, Per Willy, Arendalsvej 12, Aarhus.
 Bæk, Ernst, Vardelystvej 11, Horsens.
 Christensen, Aage, Dannebrogsgade 44, 5., København.
 — Edgar Arne Sillemann, Polensgade 24, 2., København S.
 — Einar Chr., P. G. Ramms Allé 70, København.
 — Erik, C. F. Barfodsvej 11, St., København F.
 Christiansen, Arnold J. S., Valsgaard, Hobro.
 — Svend, Havnegade 156, Esbjerg.
 Dam, Viggo, Poulsgade 4, 2., Aarhus.
 Draaby, Hans Poul, Gl. Banegaardsvej 46, Middelfart.
 Durbahn, Edvard Louis, Absalonsgade 21, Aalborg.
 Dunweber, Jens Chr., St. Hansgade 15, 1., København N.
 Ecklander, Carl Johan, Prinsessegade 73 A, 4., København.
 Elkjær, Verner, Mikkelbryggersgade 10, 4., København.
 Erichsen, Knud B., Fuglsang pr. Faxe.
 Eriksen, Erik Langelykke, Lyngbyvej 72, 3., København Ø.
 Hamberg, Poul Hans Einar, Smedegade 8, 4., København.
 Hansen, Alfred Damsbo, Østergade 45, Nørre Aaby F.
 — Erik, Nürnberggade 28, 3., København.
 — Hans Aage, Aagade 19, Aalborg.
 — H. W. Svend Aage, Lønstrupvej 26, St., København.
 — Vagn Finzendal, Idrætsvej 2 B, Horsens.
 Hartelius, Erik, Gurre pr. Kvistgaard.
 Jensen, Anton Aage, »Vi-To«, Brønns Allé, Dagnæs, Horsens.
 — Arne Busk, Nygade 3, Nakskov.
 — Alfred Koppel, Mathæusgade 8, 5., København V.
 — Hans Bisgaard, Gormsgade 5, Horsens.
 — Henry, »Nygaard«, Skelhøje, Thy.
 — Jens Chr., Stadionsvej 16, Horsens.
 — Kaj Lundsryd, »Havelø«, Gasværksvej, Middelfart.
 — Knud Aa. Skov, Møllegade 38, 3., København N.
 — Niels Jørgen, Kongerslev Hede pr. Kongerslev.
 — Poul, Rødvig.
 — Richard Emil, Jystrup St. (Midtsjælland).
 — Svend, Poul Paghs Gade 23, 2., Aalborg.
 — Søren B. F., Skolegade 74, Esbjerg.
 — Viggo Waldemar, Svendelodden 4, 2., København.
 — Hans Willy, Langelandsgade 16, Aarhus.
 Johansen, Carl Rasmus, Ullerslev pr. Asenede (Maribo Amt).
 — Jens, Vægttergade 11, Løgstør.
 — Tinus, Østergade 15, Løgstør.
 Jørgensen, Haagen, Abildtorpe Mose 9, Nakskov.
 Knudsen, Per Mogens Duchwaider, Nørre Søgade 21, 2., København.
 Kreutzfeld, Adolf, Bodensgade 43, St., c/o Aage E. Andersen, København Ø.

- Krüger, Rudi, Blaagaardsgade 23 A, 5., København.
 Larsen, Johannes Skovby, Assensvej 9, Middelfart.
 — Poul, Overgaden n. Vandet 43, 3., København K.
 — Svend Aage, Spedalsø 20, Horsens.
 Lauritsen, Henry, Fyngsgade 66, 2., Fredericia.
 Liljegren, Svend Eyvin, Stubbekøbingvej 79, Nykøbing F.
 Lindvall, Gustav Aage, Sjællandsgade 64, Aarhus.
 Lyngholm Nielsen, Carl Erik, Ny Havnegade 16, Horsens.
 Madsen, Aksel Ingemann, Lavendelstræde 9, 3. tv., København.
 — Benny Børge, Toftevej 1, Brovst.
 — Niels Kristian, Nansensgade 26, Odense.
 — Svend Aage, Bredgade 25, Grenaa.
 Michaelsen, Johannes Kaj, Valdemarsgade 6, 2., Aalborg.
 Mortensen, Erik, Fjordgade 14, Vejle.
 — Søren Ditlev, Kongerslev pr. Kongerslev.
 Nielsen, Hans Chr., Fuglebæks Allé 15, Kalundborg.
 — Hans Ewald, Dalgasgade 13, Aalborg.
 — Hans Olav Wistesen, Gravene 38, Viborg.
 — Harald Heinrich Bonaparte Holbæk, Slesvigsgade 15, 2., København V.
 — Jens Winther, Gothersgade 5, Horsens.
 — Karl Helge, Glaiservej 53, Køge.
 — Karl Werner, Grønnegade 83, Esbjerg.
 — Max Reimers, Sdr. Boulevard 142, Odense.
 — Orla Ejnar, Lindehøjen 3, København.
 — Carl Oskar Tønsgrøn, Brevduevej 45, Helsingør.
 — Otto Chr., Bredahlsvej 7, 2., København Valby.
 — Poul Albert, Hasselager pr. Hasselager St.
 Norre, Poul Chr., Bredgade 92, Løgstør.
 Olsen, Johannes, Ørslev pr. Ørslev.
 Olsen, Rudolf Karlo Neergaard, Vesterbrogade 20 A., 1., København V.
 — Villy Egon Henry, Ølby Mark pr. Køge.
 Pedersen, Børge, St. Hansgade 9, Herning.
 — Rasmus Erik, Bækkeskovvej 76, København Brønshøj.
 — Kaj Gunner, Mosede Strand pr. Greve Strand.
 — Louis Chr. Ohlenschaeger, Hopvangs Allé 42, St., Jerne (Esbjerg).
 — Otto Wagner, Københavnsvej 3, Roskilde.
 — Poul, Kongedybet 21, 2., København.
 — Svend Hilberth, Barbras Allé, Sæby.
 — William Tang, Thorsgade 31, Herning.
 Petersen, Aage, Algade 61, Sæby.
 — Carl Vilh., Østrigsgade 24, St., København.
 — Emil Tonny, Ringertoften 18, St., København NV.
 — Kjeld, Gormsgade 1, Odense.
 Phillip, Carl Sofus, H. C. Andersensgade 66, 2., Odense.
 Poulsen, Aage Børge, Graabrødrestræde 7, Helsingør.
 — Erik Eigil, Ryparken 70, 1., København Ø.
 — Henning, Doense, Webbestrup.
 Ranch, Jørgen Cecil, Maribovej 37, København.
 Rasmussen, Ewald Aksel, Dyndet pr. Kværkeby.
 — Knud, Borgmester Nielsensvej 68, Rønne.
 — Knud Erik, Hodrundvej 39, Randers.
 Rosenstrøm, P., Forlev.
 Sandberg, Erik P. E., Sønner Boulevard 107, København.
 Simonsen, Johan Peter, Kongsvej 35, St., København.
 Skørbæk, Kristian, Godthaabsvej 3, Herning.

Staal-Jensen, Hans, c/o Gartner Jensen, Kølstrup.
 Sørensen, Aksel Emil, »Tikøb«, Hestehavehus.
 — Carelius Robert, Bentzonsvej 39, 1. th., København F.
 — Leon, Nørre Højgade 2, Randers.
 Thomsen, Harald Willy, P. Ryesgade 51, 2., Aalborg.
 Thipne, Henry, Tryggevældevej 31, København Vanløse.
 Tiedt, Hans August, Vestergaardsvej 9, St. th., København.
 Truelsen, Ejgil Villy, Tr. Allé 48, 1., Aarhus.
 Weinreich, Karl, Frederiksbergvej 116, Roskilde.
 Westergaard, Børge Vilfred, Webersgade 13, 3., København Ø.
 Wilstrup, Willy Ch. Johs., Møllebakken 11, København Husum.
 Wodskou, Marthin, Aalykkevej 21, 1., København Vanløse.
 Voldberg, Peter, Taastrup, Holbæk.
 Østergaard, Søren Nielsen, Tordenskjoldsgade 62, 2., Aarhus.

Elever i Halvaaret 1940—41.

Alstrup, Poul, Falstergade 25, Aalborg.
 Ancker, Egon Preben, Sct. Hansgade 13, 2. tv., København.
 Andersen, Ejgil, Møllegade 1, 3., København.
 — Hans Jacob, Kongsdalsvej 33, København.
 — Poul Johannes, Nielstrup pr. Rønnede.
 — Togo Th., Fensmarkgade 51, St., København.
 Andreasen, Kaj Wagner Højholdt, Jernbanegade 16, Esbjerg.
 Appelt, Jørgen Otto Drachmann, Sønder Boulevard 122, St., København V.
 Bach, Christian, Fuglesangs Allé 59, 1., Aarhus.
 Bahr, Jens Erik, Rugaardsvej 262, Odense.
 Barnild, Frode, Vagnborgvej 15, 1., København.
 Berntsen, Magnus, Grædstrup pr. Brædstrup.
 Bjerring, Rasmus Thygesen, Vestergade 43, Grindsted.
 Bjørnstad-Johansen, Paul, Helgesensgade 12, 3., København.
 Bolvig, Carlo, Hellig Korsvej 36, Roskilde.
 Borch, Aksel Hansen, Kløvervej, Kolding.
 Bøgh, Erik, Brammingegade 5, 2., København.
 Christensen, Erik, Skovgade 3, Middelfart.
 — Niels-Christian Bøgelund, Flynderupgaards Gartneri, Espergærde.
 — Sv. Aa. Agersbæk-Solrose, Alderslyst, Silkeborg.
 Christiansen, Thorvald, Dalgasgade 11, Silkeborg.
 Christoffersen, Robert, »Klosterheden«, Bækmarksbro.
 Clausen, Carl Børge, Dagmargade 7, St., Odense.
 Falkenskov, Knud Niels Hessel, Nørre Allé 10, Herning.
 Fogelstrøm, Axel Bertil, Sofie Brahes Allé 3, 2.
 Frederiksen, Kaj Hartvig, Færgelandsmøllen, Nakskov.
 — Tønnes. Østoft pr. Ryde.
 Grenberg, W. Mg. J. M. S. J., c/o Andersen, Struensegade 29, St., Kbhvn.
 Grünwald, Knud Anker, Herluf Trollesgade 16, 3., Aalborg.
 Hansen, Børge J., Mundelstrup St.
 — Egon, Køgevej 149, Taastrup.
 — Jens Erik, Struensegade 29, 2., København.
 — Hansen, Harry, Wilkensvej 44, 4., København F.
 — Harry Th., Nørregade 37, Vejen.
 — Kaj Helge, Vestre Allé 2, St., København Valby.
 — Kristian Werth, Skolegade 2, Kalundborg.
 — Ove C., Christiansdalsvej 7, Nakskov.
 — Ove Chr., Bogensevej 15, Midelfart.

- Hansen, Ove Jørgen, Østerdalsgade 12, St., København.
 — Eigill Walther, Køgevej 149, Taastrup.
 Hededal, Erik Eigil, Niels Bohrsvej 1, Aarhus.
 Henriksen, Kjel Erik, Adr.: Farimagssvej 7, Næstved.
 Hintz, Henning, Elbagade 43, 1. tv., København S.
 Hjørhøj, John, Aarhusgade 66, 4., København.
 Jensen, Arne Rents, Hornslet (Brovej).
 — Carl Elo, Egøjevej, Køge.
 — H. L. Gustav, Fenrisgade 2, 2., København N.
 — Herluf Martin, Rolighedsvej 8, Holbæk.
 — Jørgen H., Ankerstræde, Tureby St.
 — Kaj Lundsryd, »Havely«, Gasværksvej, Middelfart.
 — Karl Chr. L., Christianshavns Voldgade 3, 1., København.
 — Olav Chr., Ny Kappelsvej, Sæby.
 — Peter, Mariagervej 75 B., 2., Randers.
 — Poul Willy, Præstøgade 10, 3., København Ø.
 — Tage Erling, Hærfølgevej 14, København.
 — Viggo Emil, Ø. Farimagsgade 87, St., København.
 Jepsen, Erik Th., Smedetofte 5., 2., København N.V.
 Johansen, Willy, Vedbækgade 14., 3., København N.
 Jørgensen, Holger Johannes, Hirsevej 9, St., Korsør.
 Kibsgaard, Alfred, Markedsgade 18, Nykøbing M.
 Koføed, Carlo H., Haslevej 15, Rønne.
 Kulmbak, Svend Brink, Søndergaardsgade 241, Ribe.
 Larsen, Ernst Erik, Valby Langgade 57, 1., København.
 Lindskjold, Poul Erik, Mindegade 2, Vejle.
 Madsen, Erik, Østrigsgade 35, 2. tv., København.
 Mardahl, Kaj Preben, Webersgade 20, Roskilde.
 Møller, Børge, Ny Tolbodgade 29, 3., København.
 — Harry Fr., »Benzon«, Gerrild.
 — Helmer Richardt, Jægersborg Allé 37, 4., Charlottenlund.
 Nielsen, Eigil Kjølby, Østergade 36, 2., Aarhus.
 — Frederik Chr., Teatergade 4., 2., Næstved.
 — Henning Gunnar, Oehlenschlägergade 18, Slagelse.
 — Holger, Nansensgade 19, 3., København.
 — Jens Christian, »Sorgenfri«, Fruens Bøge.
 — Jens Juel, Dallund Slot, Sønderø pr. Odense.
 — Knud, Højby (Holbæk Amt).
 — Oskar Waldemar, Skibhusvej 112, 2., Odense.
 — Poul Skaarup, Holsteinsgade 40, St., København Ø.
 — Poul Skildal, Næstvedgade 33, St., København.
 — Robert Laurits, Nørregade 38, Kolding.
 — Willy Kaj, Græsmarkshuset, Køge.
 Ohmsen, Egon Johs., Egøje pr. Køge.
 Olsen, Erik Henrik, Valdemarsgade 3, 1., København V.
 — Knud Erling, Knudsvej 10, Roskilde.
 Pedersen, Allan Peter Birkvad, Skarøgade 7, København Ø.
 — Bjarne Peder, Jernbane Allé 93, 1., København.
 — Børge Fjeldgaard, Vindegade 11, 1., Odense.
 — Erik Chr. Elias, Nørregade 57, 1., Esbjerg.
 — Svend Bertil Eugen, Strandgade 3, St., Holbæk.
 — Karl Emil, Kattesundet 5, Rønne.
 — Paul, Hvalsøvej 18, St., København.
 — Robert Gjørnsbøl, Lundsgade 5, 1., København.
 — Willy, Hald pr. Hald.

- Petersen, Ewald, Hærfølgevej 6, København.
 — Kaj H., Kornbakken 19, Næstved.
 — Kaj Willy, Østrigsgade 24, St., København.
 — Karl Aksel H., St. Billes Torv 5, 2., Aarhus.
- Poder, Arne, Graacksvej 20, Kolding.
- Poulsen, Børge, Ravnsbjergvej 10, Viby.
 — Karl Bramskov, Overgade 19, Svendborg.
 — Orla, Bundgaard, Grambyvej 11, Rødovre.
- Rahbek, Poul Ejner, Stationsvej 74, Holstebro.
- Rasmussen, Aage Skibbrogade 53, Kalundborg.
 — Børge A. J., Nørrebrogade 100, 4., København.
 — Børge Holger Danskesvej 37 B., St., København F.
 — Kaj, Jægersborggade 4., 3., København.
 — Knud, Hillerødgade 204, København.
 — Sv. Aa., Blinde Port 6, Korsør.
- Rudbeck, Niels Peter, Dyrehavevej 161, Kolding.
- Sillemann, Steen, Aage Pagh, Præstekærsvej 14, København Brh.
- Simonsen, Arne Helmer, Bogøgaard Vandværk, Gandløse pr. Maaløv.
- Sjøf, Adolf Poul, Kantorparken 21, 1., København N.V.
- Svendson, Robert, Ndr. Frihavngade 34, 2. th., København.
- Svensson, Sven Erik, c/o Larsen, Skolegade 2, 4., Valby.
- Søgaard Søren, Nyboesgade 72, Vejle.
- Thomsen, Jørgen L. S., Frederikssundsvej 68 Y, 4., København.
- Wallin, Kaj — Guldberggade 61,3., København.
- Weinreich, Karl Vilhelm, Evaldsvej 9, Espergærde.
- Weiss, Erik Werner, Ribegade 8, St., København Ø.
- Wilstrup, Wilhelm Dahl, Frederikssundsvej 325, 2., København Brønshøj.

Roskilde.

Hvad er klokken, naar Solen er væk?

ELEVFORTEGNELSE FOR ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE

Pigekursus. 1939.

- *Andersen, Kristine, Husassistent, Agerskov.
- *Christensen, Rita, Husassistent, Fensmarkgades Skole, København.
- *Godsk, Helene, Husassistent, Haasum Ramsing.
- *Jensen, Karen, Bypige, Skolevej 81, Nakskov.
- *Knudsen, Marie, Husassistent, Odense.
- *Larsen, Valborg, Husassistent, Risby Skov, Lindby.
- Lorentzen, Britta, Bogbinderske, Istedgade 90, København.
- *Nielsen, Eline, Husassistent, Rangstrup, Agerskov.
- *Pedersen, Helga, Husassistent, Torig Ulstrup, Viborg.
- *Petersen, Inger, Forretningselev, Erik Ejegodsgade 4, København.
- Skjoldbo, Tony, Kontormedhjælper, Hornbækgade 10, København.
- *Sørensen, Rigmor, Husassistent, Maagevej, Aarhus.

Ungdomslederkursus. 1939.

- Arvesen, Aksel, Arbejdsmand, Lollandsgade 3, Aarhus.
- Christensen, Hugo, Metalstøber, Chr. Købkersgade 4, Aarhus.
- Hedegaard, Anker, Arbejdsmand, Tulstrup, Malling.
- *Holm, Irma, Husassistent, Kanslergade 9, Odense.
- *Jensen, Harry, Østerbrogade 2 A, Kolding.
- Knudsen, Harry, Taarnborgvej 9, Korsør.
- Levinson, Alexander, Kontorist, Ryesgade 56, København.
- Rasmussen, Jørgen, Handelsmedhjælper, Frydsvej 37, Horsens.

Det kooperative Kursus. 1939.

- Andersen, Vilh., Typograf, Genforeningsplads 42, København.
- *Axelsen, Herman, Chauffør, Mejsevænget 11, København.
- *Christoffersen, Richard, Kontorist, Silkeborgvej 126, Aarhus.
- *Ellitsgaard, Arne, Thyge Brahesvej 34, Aalborg.
- *Frederiksen, Karl A., Lærling, Bredstrupsgade 4, Randers.
- Haakaansen, Valdemar, Bryggeriarbejder, Jagtvej 96, København.
- *Hansen, Anker, Medhjælper, Tycho Brahesallé 32, København.
- *Jensen, Daniel, Snedker, Frederikssundsvej 128 B, København.
- *Jørgensen, Jørgen, Ekspedient, Friglsvej 5, Holbæk.
- Madsen, Svend Erik, Koloniallærling, Godthaabsvej 8, Aalborg.
- *Mortensen, Lyng, Medhjælper, Heesvej 19, Nakskov.
- *Møller, Chr. V., Mælkekusk, Slangerupgade 6, København.
- Nielsen, Evald M., Kommiss, Rosenvængetsallé 13, Esbjerg.
- Lauritzen, Ellen, Ekspeditrice, Rolfsgade 77, Esbjerg.
- *Petersen, Gerhard, Assistent, Højlundsvænget 29, Brønshøj.
- * — Viktor, Medhjælper, Vinkelvej 6, Glostrup.
- * — Villy B., Ekspedient, Gl. Jernbanevej 5, København.

Vinterskolen 1939—40.

- Agerbak, Knud Erik, Arbejdsmand, Skolegade 40, Esbjerg.
- Andersen, Anders Peter, Landarbejder, Bøvlingbjerg.
- Eigil, Arbejdsmand, Ane Katrinesvej 36. 3., København.
- Erik Henry Hovedskov, Arbejdsmand, Griffenfeldtsgade 23, København.
- * — Folmer, Arbejdsmand, Kaløgade 1, Aarhus.
- Hans Chr., Tjener, Bysøstræde 7, Holbæk.
- * — Knud Sigfred, Bager, Vægtergade 17, Løgstør.
- Richard Andreas, Murer, Sønder Allé 10, Hobro.
- * — Svend Aage, Maler, Gaasebæksvej 3, København.

- *Andersen, Viggo, Snedker, Allégade 44, Horsens.
- *Arentoft, Valdemar, Lagerarbejder, Stationsvej, Dragør.
- *Atterman, Villy, Murer, Løgumkloster.
- Bæs, Bent Poul, Medhjælper, Rosenørnsallé 45, København.
- *Bentsen, Gustav Erling, Guldsmed, Strandvej 13, Aalborg.
- *Bergstein, Eiler Georg, Skotøjsarbejder, Borglumvej 5, Vanløse.
- *Bertelsen, Hans Otto Skarup, Maler, Aarslevsvej 24, København.
- *Christiansen, Ejner Kristian, Arbejdsmand, Vejrum Nord.
- Clausen, Vilh., Lagerarbejder, Sundevedsgade 1, København.
- Christensen, Gunnar, Skomager, Ronalt pr. Randers.
- Fischer, Robert, Frisør, Nørre Voldgade 22 A, København.
- *Frandsen, Niels Erik, Landarbejder, Fjellerup, Tranehuse.
- Frederiksen, Villy, Sukkervarearbejder, Ryesgade 23, Aarhus.
- *Grarup, Otto Andersen, Landmand, Taulov.
- *Hansen, Axel, Landbrugsmedhjælper, Grauballemark.
- Edvard, Arbejder, Borgergade 12, Esbjerg.
- * — Henrik, Bager, Nygaardsvej 62, Esbjerg.
- Jens Erik, Modelsnedker, Struergade 29, København.
- *Harritslev, Vilh., Typograf, Fredensgade 51, Løgstør.
- Hesselbjerg, Vagn, Medhjælper, Prinsessegade 69 A, København.
- Jensen, Cyril, Arbejdsmand, Strandbykirkevej 79 A, Esbjerg.
- Henning Vostrup, Tømrer, Hollændervej 16, København.
- Holger, Arbejder, Kronprinsensgade 48, Esbjerg.
- Holger, Landarbejder, Søgade 8, Aarhus.
- * — Jens Peter, Teglværkselev, Egersund Bjerget 2.
- * — Knud Henning, Chauffør, Borupsallé 111, København.
- * — Michael, Støberiarbejder, Vesterallé 9, Aarhus.
- Niels, Klejnsmed, Norges Plads 7, Aarhus.
- * — Niels Holger Gammelgaard, Bud, Dosseringen 50, København.
- * — Villy Poul, Medhjælper, Præstøgade 10, København.
- Svend Aage Lynge, Skomager, Skovly, Løgstør.
- Johansen, Poul Børge, Typograf, Fredensvej 5, Hillerød.
- *Just, Leo, Maler, Røde Mellemvej 108, København.
- *Jørgensen, Carlo, Arbejdsmand, Griffenfeldtsgade 21, København.
- Kjeldsen, Svend Robert, Arbejdsmand, Baldesagersgade 34, Esbjerg.
- *Larsen, Carl Einar, Konditor, Goethesgade 26, Sønderborg.
- * — Knud Harry, Havnearbejder, Søndervangsvej 2, Glostrup.
- *Lund, Ernst, Lydum pr. Tistrup.
- Madsen, Jens Knud Nørsgaard, Skomager, Jernbanegade 4, Esbjerg.
- *Matzon, Max, Landarbejder, Skovby, Als.
- *Mortensen, Olaf, Blikkenslager, Oehlenschlägersgade 64, København.
- *Møller, Poul Sønndergaard, Tømrer, Allégade 37, Horsens.
- Nielsen, Johs. Magdal, Landarbejder, Stensballe pr. Horsens.
- Frode Svane, Medhjælper, Søpassagen 15, København.
- Poul Christian, Bryggeriarbejder, Ndr. Fasanvej 18, København.
- Poul Heine, Chauffør, Raadmandsgade 12, København.
- Robert, Kontormedhjælper, Nørregade, Kolding.
- *Olesen, Ole, Landmand, Oustrup pr. Struer.
- *Paaske, Valdemar, Arbejdsmand, Lundbyesgade 28, Aarhus.
- Pedersen, Aage Møller, Jord- og Betonarbejder, Aavænget 11, Roskilde.
- * — Alfred, Taxachauffør, Brohusgade 20, København.
- Erik, Murer, Hollændervej 16, København.
- * — Frede Carlo, Belysningsarbejder, Dalumvej 33, Hvidovre.
- * — Svend Richard, Arbejdsmand, Vgh. 5 a, Taulov.
- Person, Niels Egon Tuborg, Skibstømrer, Schousgade 7, Randers.
- *Petersen, Carl, Arbejdsmand, Gl. Kalvehave pr. Kalvehave.

- Petersen, Jørgen Otto Sørvang, Arbejdsmand, Tiesensallé 7, Korsør.
 *Poulsen, Svend Robert, Maskinsnedker, Lyongade 9, København.
 — Villy Holger, Fabrikarbejder, Allégade 37, Odense.
 *Rahbek, Poul Ejnar, Arbejdsmand, Stationsvej 74, Holstebro.
 *Rasmussen, Børge, Musiker, Nørrebrogade 100, København.
 — Jørgen, Kommiss, Frydsvej 371, Horsens.
 — Knud, Tømrer, Fanøgade 2, København.
 Schutz, Svend Aage, Maskinarbejder, Raunalt pr. Randers.
 Sørensen, Conny Helfred, Guldsmed, Skjoldsgade 75, Esbjerg.
 Toft, Johannes, Murerarbejdsmand, Gørding St.
 Thomsen, Orvill Hess, Modelsnedker, Estrupsgade 14, Silkeborg.
 Wallin, Kaj Aage Niels, Blikkenslager, Guldbergsgade 51, København.
 Vammen, Peder Møller Jensen, Maler, Bredgade 78, Løgstør.
 Winkel, Georg Helge, Murer, Amerikavej 2, København.

Pigekursus 1940

- *Enevoldsen, Tove, Medhjælper, Taaning.
 Grarup, Karen Marie Andersen, Husassistent, Taulov.
 *Hundevadt, Kristine, Kontorist, Øster Allé 60, Vejen.
 *Karlsen, Anna, Husassistent, Bøvlingbjerg.
 *Hansen, Ida Kathrine, Husassistent, Kolding Amtssygehus.
 *Jensen, May, Ekspeditrice, Andreas Bjørnsgade 13, St., København.
 * — Hjørdis, Husassistent, Andreas Bjørnsgade 13, St., København.
 *Just, Molly, Husassistent, Røde Mellemvej 108, København.
 *Larsen, Else Elisabeth, Æskearbejderske, Enghavevej 221, København.
 *Nielsen, Marie, Husassistent, Hr. Ovesgyde 51, Aalborg.
 Olsson, Alli, Kontorassistent, Krusemyntegade 18, København.
 *Petersen, Anna, Husassistent, Olsens Hotel, Maribo.
 * — Gerda Carstens, Husassistent, Holmbladsvænge 4, 4., København.
 * — Julie, Husassistent, Løngang 27, Sønderborg.
 *Sørensen, Anna, Husassistent, Bredgade 21, Brønderslev.
 *Therkelsen, Ellen Margrethe, Pakkerske, Skoleholdervej 15, København.

VINTERSKOLEN 1940—41

- *Aagesen, John, Skotøjsarbejder, Næstvedgade 18, København.
 *Albrektsen, Hjalmar, Landarbejder, Meklenborgsgaard, Als, Østjylland.
 Andersen, Helmuth, Handelsmedhjælper, Bøgevej 4, Odense.
 *Christensen, Knud, Handelsmedhjælper, Danmarksgade 19, Randers.
 — Georg, Skibsbygger, Gedstedsvej 16, Nakskov.
 Ditlevsen, Svend Aage, Sømand, Grev Schaksvej 35, Svendborg.
 *Gemmer, Th., Arbejder, Bevtoft, Haderslev.
 *Gram, Jørgen, Maskinarbejder, Rødding pr. Stege.
 Hansen, Arthur, Arbejdsmand, Dr. Holmsvej 36, Svendborg.
 * — Erik Lundsgaard, Medhjælper, Boeslunde.
 * — Erik Veissenborn, Arbejdsmand, Agtrupvej 1, Kolding.
 — Hans Aage, Kontorist, Christiansgade 30, Aalborg.
 * — Villy Møller, Skibsbygger, Taarsvej 133, Nakskov.
 Jensen, Anders Chr., Arbejdsmand, Engtoft, Hanbjerg.
 * — Niels, Arbejdsmand, Fundet St.
 * — Svend Aage, Fyensgade 2, Randers.
 * — Victor, Skomager, Skotøjshuset, Bjerringbro.
 Johansen, Svend, Chauffør, Klokkehøjen, København.
 *Josephsen, Børge, Arbejdsmand, Munkebjergvej 7, København.
 *Jørgensen, Arne Vang, Tjener, Adelgade 5, Faaborg.
 * — Carl Johan, Maskinarbejder, Sct. Annægade 60, Helsingør.

- *Kjellerup, Mikael, Fabriksarbejder, Myntevej 4, Riisskov.
- *Laugesen, Rudolf, Arbejdsmand, Borbergade 11, Kolding.
- *Lund, Carl Ove, Lagerekspedient, Degnestavnen 9, København.
- *Lønnquist, Hakon, Typograf, de Mezavej 9, Aarhus.
- *Madsen, Kidmose, Chauffør, Hjortsvang St.
- *Mikkelsen, Karl, Møbelsnedker, Lystrup St.
- Møller, Børge, Maler, Dronningensgade 15, Fredericia.
- * — Jens, Landarbejder, Røddinge pr. Stege.
- * — Karl, Arbejdsmand, Spødsbjerg, Langeland.
- *Nielsen, Aage, Maskinarbejder, Øresundsvej 110, København.
- *Oschlag, Herman, Specialarbejder, Baldersgade 20, København.
- Olsen, Rikard, Typograf, Nygade 24, Ikast.
- *Petersen, Carl Heinrich, Cigarmager, Dosseringen 50, København.
- * — Poul Verner, Maskinarbejder, Ravnemøllevej 7, Svendborg.
- * — Peter Hansen, Arbejdsmand, Vejlbj, Riisskov.
- Svendsen, Aksel, Arbejdsmand, Torvet 4, Odder.
- *Sørensen, Villy, Arbejdsmand, Fredensborg, Hanbjerg.

*Medlem af Elevforeningen.

Bramminge.

Glad Ungdom paa en Foraarsdag.

